

OPĆINA KONJIC

LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN (LEAP) 2015. - 2020.

Konjic, januar 2016.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
PREDGOVOR.....	3
1.UVOD	4
2.1. Geološke i geomorfološke karakteristike	12
2.2. Klimatske karakteristike	13
2.3. Hidrološke karakteristike	15
2.4. Stanovništvo	17
2.5. Naselja.....	18
2.6. Infrastruktura	20
3.1. Upravljanje kvalitetom zraka	24
3.1.1. Stanje na području	24
3.1.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	25
3.2. Korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima	27
3.2.1. Stanje na području	27
3.2.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	36
3.3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem.....	43
3.3.1. Stanje na području	43
3.3.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	48
3.4. Korištenje, zaštita i upravljanje šumama i šumskim zemljištem.....	50
3.4.1. Stanje na području	50
3.4.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	56
3.5. Upravljanjem otpadom	58
3.5.1. Stanje na području	58
3.5.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	68
3.6. Upravljanje prostorom.....	70
3.6.1. Stanje na području	70
3.6.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	72
3.7. Zaštita biodiverziteta, prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa.....	73
3.7.1. Stanje na području	73
3.7.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	78
3.8. Privreda i okoliš.....	80

3.8.1. Stanje na području	80
3.8.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere	84
3.9. Socijalna i zdravstvena zaštita stanovništva.....	86
3.9.1. Stanje na području	86
4. AKCIONI PLAN.....	104
5. IMPLEMENTACIJA LEAP-A	124
6. LITERATURA	125
PRILOG: REZULTATI ANKETE.....	126
PRILOG: SPISAK TABELARNIH, GRAFIČKIH I KARTOGRAFSKIH PRILOGA	138

PREDGOVOR

Životna sredina je strateško pitanje budućnosti čovjeka, naroda, kolektiva i pojedinca; političke, ekonomske i sve druge slobode ostaju u tami ukoliko građani ne ostvaruju prirodno pravo – pravo na zdrav život sadašnjih i budućih generacija. Na globalnom nivou održivi razvoj nije moguće postići ako se on ne postigne na lokalnom nivou. Lokalni nivo uočava većinu problema okoline tj. ona je mjesto gdje građani mogu utjecati na njihovo rješavanje. Ovaj nivo je ključan u procesu stvaranja uslova za mijenjanje životnih navika, proizvodnje, potrošnje, iskorištavanja prostora u cilju ostvarivanja modela privredno – ekološkog pristupa i borbe protiv siromaštva.

Kako država tako i lokalne zajednice susreću se s ozbiljnim problemima u oblasti okoliša. To se posebno odnosi na nedovoljno razvijene kapacitete, te mnoge društveno - privredne i institucionalne probleme.

Sagledavanjem stanja u Općini Konjic došli smo do zaključka da se osnovni okolišni problemi manifestuju u sljedećim oblastima:

- Stanje kvaliteta zraka,
- Nezaštićeni vodni resursi, onečišćenja
- Devastacija i kontaminacija tla, erozija i klizišta

Velike količine nezbrinutog komunalnog i industrijskog otpada, te posebnih vrsta otpada (toksičnog otpada)

- Pravilno korištenje šumskih ekosistema i urbanog zelenila,
- Utjecaj privrednih i industrijskih aktivnosti na okoliš i još niz problema na koje ćemo ukazati i dati eventualna rješenja kroz ovaj dokument.

U izradu ovog dokumenta bila je uključena šira javnost, stručna lica iz različitih oblasti. Dodatna vrijednost ovog dokumenta ogleda se u obezbjeđivanju pristupa i sticanju povoljnih referenci kod razvojnih fondova i finansijskih institucija, kako domaćih tako i međunarodnih.

Iskreno se nadamo da će ovaj dokument naići na odobravanje i potporu svih relevantnih aktera u razvitku Općine Konjic.

1. UVOD

Izrada i implementacija Lokalnog Akcionog Ekološkog Plana zasniva se na načelima održivog razvoja, što znači balans između ekonomskih, društvenih i prirodnih zahtjeva. Okolišni problemi su zapravo posljedica ekonomskog i socijalnog stanja u općini, te se okolišni problemi ne mogu posmatrati odvojeno od ekonomskih i socijalnih.

Brza okolinska procjena je metoda procjene društveno-ekonomskih uslova, prirodnih karakteristika područja (uključujući i efekte uticaja društva na prirodu (iscrpljivanje resursa – uzvodno i zagađivanje – nizvodno)), te upravljanje zajednicom. Cilj je utvrđivanje, ne samo stanja ovih komponenti, nego i njihovih odnosa, kako bi se ustanovile mjere kojim bi se konvergiralo ka održivom razvoju.

Održivi razvoj je vid razvoja gdje se istovremeno vodi računa o društveno-ekonomskom razvoju, kao i očuvanju prirode, kako bi se zadovoljile potrebe ne samo današnjih, nego i budućih generacija. Ne postoji opšte pravilo kako se uspostavlja relacija među ovim komponentama razvoja, nego svaka sredina treba da iznađe svoje vidove održivog razvoja, zavisno od socijalnog stanja, ekonomske snage, nivoa društva, uslova i zahtjeva koje postavlja priroda.

LEAP je strateški dokument kojim se daje plan djelovanja za ostvarenje boljih uslova života, ciljevi LEAP-a su unapređenje zaštite zdravlja i prirodne okoline. On se temelji na načelima partnerstva i podijeljene odgovornosti cjelokupne zajednice, te na principima prava građana na dostupnost informacijama, odlučivanje u donošenju i provođenju politike planiranje zaštite okoline. Niz je razloga zbog kojih se ukazala potreba izrade LEAP-a:

- potreba poboljšanja stanja kvalitete okoline i racionalizacija potrošnjom resursa i snižavanje nivoa zagađivanja potencijalno opasnog po zdravlje, sigurnost i okolinu;
- omogućuje da se pitanja društveno-ekonomskog razvoja rješavaju paralelno sa smanjivanjem ekoloških opterećenja, odnosno da se razvoj usmjeri na bazi prirodnih uslova i zahtjeva;
- da se sektorski planovi povežu i budu optimalna za društvenu zajednicu;
- uspostavi partnerski pristup, pri čemu bi proces izrade LEAP-a trebalo da posluži kao početak uspostave aktivne partnerske saradnje;
- podstiče uspostavu kvalitetne institucionalizirane komunikacije i koordinacije na regionalnom i državnom nivou, ali i na širem prekograničnom okruženju;

LEAP nije samostojeći dokument, jer je njegova izrada i primjena nužno povezana sa zakonskim obavezama, NEAP-om i drugim sektorskim strategijama. Imajući u vidu različite nadležnosti lokalne samouprave i potrebu za saradnjom sa višim nivoima u državi, najvažniji ciljevi LEAP-a su:

- **Uspostava dugoročne vizije** koja treba da prepozna glavna pitanja okoline, odnosno održivog razvoja, postavi ciljeve za kvaliteu života i pruži sliku vodilju općine Konjic za narednih 10 do 20 godina;
- **Utvrđivanje, procjena i rangiranje problema okoline** u lokalnoj zajednici baziranih na rizicima vezanim za ljudsko zdravlje, ekološki sistem, privredni razvoj i ukupan kvalitet života;
- **Izrada i stalna novelacija plana djelovanja** kojim se definišu aktivnosti i projekti, te nadležnosti i uloge pojedinih aktera na putu prema viziji;
- **Pobuđivanje javne svijesti i odgovornosti** za okolinu, uključujući i povećanu javnu podršku investicijama u oblasti očuvanja okoline;
- **Jačanje sposobnost lokalne administracije i izvršne vlasti**, stručnih i znanstvenih institucija, te NVO da bi mogli upravljati i implementirati projekte iz oblasti okoline;
- **Jačanje sposobnosti za osiguranje finansiranja iz lokalnih, nacionalnih i međunarodnih izvora**;

- **Poticanje prijenosa znanja i iskustva jačanjem veza s drugim projektima i gradovima;**
- **Osiguravanje bolje pripreme propisa, strateških dokumenata proaktivnim učešćem interesnih aktera.**

U definiranju ciljeva trebalo bi istaknuti da se ovdje misli na LEAP kao proces, koji se kontinuirano aktualizira s gledišta ciljeva, aktivnosti i instrumenata za postizanje ciljeva.

Metodologija izrade LEAP-a

U skladu sa dobrim poslovnim praksama izrade strateških dokumenata na lokalnom nivou, tok izrade LEAP-a je prošao kroz sljedeće faze:

Donošenje Odluke o izradi LEAP-a

U skladu s gore pomenutim fazama izrade LEAP-a, Općinsko vijeće je donijelo Odluku o pristupanju izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana općine Konjic broj 08-25-1453/15, 1. juni. 2015. godine.

Općinski načelnik je u cilju osiguranja napretka i održivog razvoja kao i poboljšanja uslova života stanovnika Općine Konjic imenovao projektni tim za realizaciju i sprovođenje LEAP-a.

Članovi radne grupe	Naziv službe i posao koji obavlja	Tematska cjelina u LEAP-u
LANA BEGTAŠEVIĆ- VELAGIĆ	Viši stručni saradnik za poljoprivredu	Koordinator
MUSTAFA ČOPELJ	Federalno ministarstvo prostornog uređenja	Član
BELMA SOKOLOVIĆ	Šef odsjeka za urbanizam	Član
AJDIN ŽETICA	Stručni saradnik za komunalne poslove, podzemne i nadzemne instalacije	Član
AZEMINA MUŠINOVIĆ	Savez poljoprivrednih udruženja Konjic	Član
AJLA GREDA	Agencija za ekonomski razvoj „PRVI KORAK“ d.o.o. Konjic	Član
TARIK MUHIBIĆ	JKP“VODOVOD I KANALIZACIJA d.d. Konjic	Član
SAMIR MEMIĆ	JKP“STANDARD“d.o.o. Konjic	Član

Procjena stanja okoline uz identifikaciju i evaluaciju okolinskih problema

Procjena stanja okoliša daje sliku trenutnog stanja okoliša lokalne zajednice. Ona sadrži analizu ključnih pitanja okoliša, podatke o uticaju koji na okoliš imaju određene ustanove i institucije, kao i aktivnosti koje te ili druge organizacije poduzimaju na saniranju i poboljšanju postojećeg stanja.

Procjena stanja podrazumijeva ne samo procjenu osnovnih medija (zrak, tlo, voda), već i socio-ekonomske pokazatelje okoliša. Također, treba da identifikira kako negativne, tako i pozitivne pojave koje se dešavaju na teritoriji lokalne zajednice, kao što su: prirodno okruženje i prirodna baština, korištenje tla i demografija, kulturna baština, urbanizam i standard života, infrastruktura, lokalna ekonomija, socijalne službe i obrazovanje, učešće građana i lokalnih zajednica u odlučivanju.

Procjena stanja okoliša

Postupak procjene se provodi na sljedeći način:

1. Stručnjaci izrađuju izvještaj o stanju pojedinih medija (zrak, voda, otpad, tlo), privrednih grana (industrija, poljoprivreda), sektora (komunalni standard, prijevoz, obrazovanje i dr.) i izrade preliminarnu listu prijedloga.

2. Izvještaj o stanju se da na uvid svim partnerima, uz mogućnost dostavljanja komentara/primjedbi.
3. Na osnovu primjedbi/komentara stručnjaci izrade konačni izvještaj, koji se raspravi sa svim partnerima.

Procjena stanja okoliša predstavlja osnovu za izradu liste okolišnih problema, te određivanje prioriteta.

Lista okolišnih problema ne bi trebala uključivati samo one koji postoje danas, nego i moguće probleme u budućnosti. Pri uspostavljanju liste treba uključiti javnost.

Određivanje prioriteta

Procjena stanja okoliša i vizija razvoja zajednice služe kao polazna osnova za određivanje prioriteta oblasti. To se vrši putem grupisanja identificiranih okolišnih problema u više tematskih cjelina i odabir onih koje je potrebno (i moguće) detaljno razmotriti i odrediti akcije za njihovo rješavanje. Identificirane probleme je moguće grupisati u sljedeće oblasti:

1. Upravljanje kvalitetom zraka
2. Korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima
3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem
4. Upravljanje šumama
5. Upravljanje otpadom
6. Korištenje, zaštita i upravljanje prostorom
7. Biodiverzitet i zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa
8. Privreda i okoliš
9. Javno zdravlje, demografska struktura i socijalna problematika

Sve navedene oblasti neće biti podjednako važne ili relevantne za svaku lokalnu zajednicu.

Izrada akcionog plana za prioritetne oblasti

Izrada akcionog plana za prioritetne oblasti predstavlja ključnu fazu izrade LEAP-a, jer daje prikaz aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se trenutna situacija u pojedinim oblastima poboljšala i po mogućnosti dovela do standarda prikazanih u viziji razvoja zajednice.

Izradu akcionog plana najbolje je prepustiti stručnjacima za pojedine oblasti, uz aktivno učešće i drugih partnera u procesu izrade LEAP-a.

OPĆINA KONJIC, ČETVRTAK, 11.06.2015. GODINE I (PRVI) SASTANAK RADNE GRUPE

Na I sastanku su razmatrana sljedeća pitanja:

- Zašto Lokalni Ekološki Akcioni Plan ?
- Koji su razlozi izrade LEAP-a ?
- Šta je LEAP ?

OPĆINA KONJIC, ČETVRTAK, 13.08.2015. GODINE II (DRUGI) SASTANAK RADNE GRUPE

Na II sastanku su razmatrana sljedeća pitanja:

- Priprema anketnog listića
- Kome dostaviti anketne listiće

OPĆINA KONJIC, ČETVRTAK, 01.10.2015. GODINE III (TREĆI) SASTANAK RADNE GRUPE

Na III sastanku su razmatrana sljedeća pitanja:

- Priprema tabele za unos podataka
- Analiza podataka

OPĆINA KONJIC, ČETVRTAK, 28.10.2015. GODINE IV (ČETVRTI) SASTANAK RADNE GRUPE

Na IV sastanku su razmatrana sljedeća pitanja:

- Nakon uvida u dostavljeni nacrt LEAP dokumenta kao i rezultate prethodno provedene ankete, prisutni članovi su izvršili analizu pomenutog, te je dogovoreno da se ide u izradu akcionog plana kao ključne faze u izradi LEAP dokumenta.
- Evidentirati probleme i definisati aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se trenutna situacija u pojedinim oblastima unaprijedila.
- Za svaku od aktivnosti napisati kratak opis, rok za izvršenje, izvori finansiranja te nadležnu instituciju ili organizaciju koje bi bila odgovorna za realizaciju određene aktivnosti.

2. OPĆI PODACI O OPĆINI KONJIC

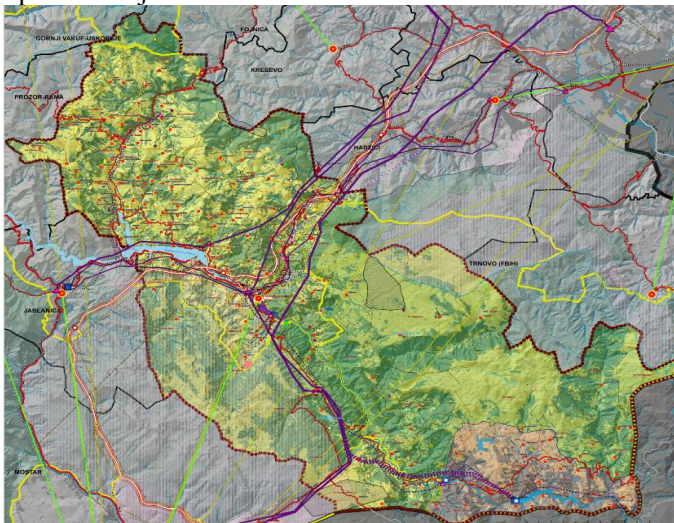
Općina Konjic leži između 17°45' i 18°48' sjeverne geografske širine, odnosno na 42°28' i 43°53' geografske dužine. Ukupno zauzima 1.169 km² ili 26,5% teritorije HNK, odnosno 4,5% teritorije FBiH.¹ Prostire se na nadmorskoj visini od 270 mnm (Ostrožac na Neretvi) do 2.097 mnm (Otiš, planina Prenj). Na području općine se prostiru tri planinska masiva: Prenj, Visočica i Bitovnja, a u graničnim dijelovima i Ivan planina, Pogorelica planina, Borašnica, te obronci Bjelašnice i Crvnje.

Osim ovih glavnih masiva, područje je presjecano dugim i oštrim grebenima koji predstavljaju nastavke planinskih masiva, tako da na području općine nema ravničarskih predjela izuzev uskih dolina uz mnogobrojne vodotoke. Kompletno područje možemo, reljefno, podijeliti na dva dijela – brdsko područje od 200-700mnm u kojem se nalazi nekoliko polja, Obarsko, Polje-jezero, Boračko, Župsko i Džajičko polje, te planinsko područje preko 700 mnm sa visoravni Čuhovići. U pogledu nagiba terena, može se reći da se veći dio općine nalazi na strmom, a mjestimično čak i vrlo strmom i vrletnom nagibu.

Geoprometni položaj Općine je izuzetno povoljan. Smještena je na glavnom postojećem i planiranom, putnom i željezničkom pravcu Sarajevo-Mostar, i ima značajnu ulogu u transportnom sistemu Bosne i Hercegovine, ali i u široj međudržavnoj regiji.

Posmatrajući cestovnu mrežu područjem Općine Konjic prolazi značajan magistralni pravac M-17 (Doboj-Sarajevo-Mostar i dalje do granice sa R.Hrvatskom), koji omogućava vezu Bosne i Hercegovine sa jugom i izlaz u Evropu (Hrvatska, Mađarska, i druge zemlje). Pored osnovnog magistralnog pravca M-17, kroz Općinu Konjic planiran je prolazak trase autoceste na koridoru Vc, koja je u fazi priprema za izgradnju (urađeni su glavni projekti i dobivena je Urbanistička saglasnost). Autocesta će spajati južni i sjeverni dio Bosne i Hercegovine čime će se omogućiti kvalitetnija veza sa susjednim državama, a samim tim će doći do rasterećenja postojećih magistralnih pravaca uključujući i M-17.

Pored cestovnog saobraćaja važnu ulogu zauzima i željeznički saobraćaj obzirom da kroz općinu Konjic prolazi željeznička pruga normalnog kolosjeka (Sarajevo-Čapljina-Ploče) kojom se omogućava izlaz iz BiH na jug odnosno veza sa terminalom u luci Ploče. Na dijelu kroz općinu Konjic izvršena je rekonstrukcija postojeće željezničke pruge. U nastavku su prikazane fotografije geografskog položaja općine Konjic.

Kartogram 1. Geografski položaj općine Konjic.

¹ Podaci preuzeti iz Statističkog godišnjaka „HNK u brojkama“, Federalni zavod za statistiku 2012

2.1. Geološke i geomorfološke karakteristike

Područje općine Konjic zauzima površinu od $P = 116.900\text{ha}$ i pripada dijelu Dinarskih planina. Oblikovno, područje je veoma raznovrsno, gdje se na jugu i istoku uzdižu visovi planina Prenja, Visočice, Bitovnje i Bjelašnice, aluvij rijeke Neretve u središnjem dijelu krasi općinu, a sjever općine se ocrtava brdskim pejzažima. Između planina, usječene su duboke i dugačke riječne doline, koje često imaju kanjonski oblik. Ono što je karakteristika područja, jeste činjenica da se na veoma malom prostoru javljaju gotovo sve moguće kombinacije kraških, glacijalnih, denudacionih i drugih mikroelemenata reljefa. Posebno su česte različite kraške pojave.

Prema geotektonskom i geomorfološkom položaju, teritorij općine ulazi u sastav dvije velike makrotektonske jedinice, tj. vanjskih Dinarida i Centralnih Dinarida, te Bosanskog škriljavog gorja na sjeveru. Hipsometrijski posmatrano, područje iskazuje izrazito dinamičan reljef, gdje se planinski vrhovi, nerijetko iznad 2000 m.n.v. smjenjuju sa blago zatalasanim gorjem, sve do aluvijuma rijeke Neretve i donjih tokova njenih pritoka, koji su na visinama 270 – 280 m.n.v. Najviša tačka općine Konjic je 2097 m.n.v.m., a najniža iznosi 270 m.n.v.

Reljef, koji je odraz endogenih i egzogenih morfoloških procesa, prema svojem obliku, visini, raščlanjenosti i nagibima, može se definisati u četiri morfografska tipa reljefa u općini Konjic, i to: nizijski ili ravničarski, ravnjački, brdski i planinski ili gorski tip. U genetskom smislu, reljef se može podijeliti na: padinski, fluvijalni, krški, glacijalno – nivacioni i antropogeni reljef.

Kako je već rečeno, prema svom geotektonskom položaju općina Konjic ulazi u sastav Vanjskih i Centralnih Dinarida. Vanjski Dinaridi su okarakterisani dugom karbonatnom sedimentacijom, koja je vrlo karakteristična i trajala je od srednjeg trijasa, do srednjeg eocena, a u nekim dijelovima i do gornjeg prema, što rezultira stvaranjem veoma debelih naslaga sedimenata (4500 – 8000 m).² Prostor presjecaju i desni rasjedi i navlake prvog reda.

U prošlosti je na području općine registrovano nekoliko jakih potresa, od kojih je najjači bio onaj iz 1906.g., u naselju Borci, intenziteta 6,6°MCS, magnitude 4,8° Richera.

Ono što je karakteristika područja, jeste činjenica da se na veoma malom prostoru javljaju gotovo sve moguće kombinacije kraških, glacijalnih, denudacionih i drugih mikroelemenata reljefa. Posebno su česte različite kraške pojave.

Ovdje nailazimo i na nekoliko većih polja, kao što su:

Naziv	Površina (ha)	Površina (%)
Obarsko polje	50	20,8%
Polje – jezero	40	16,7%
Boračko polje	100	41,8%
Župsko polje	40	16,7%
Džajičko polje	10	4%
UKUPNO	240	100%

Tabela 1. Neka od polja na području općine Konjic

Vanjski Dinaridi se izdvajaju u dvije zone, i to nižu krečnjačko – dolomitnu zonu Visokog krđa sa flišem u paleogenim naslagama i višu krečnjačko – dolomitnu zonu Visokog krša, sa neznatnim razvojem fliša u paleogenim naslagama.

² Prostorna osnova Prostornog plana FBiH, str.14

Centralni Dinaridi se izdvajaju u dvije zone, također, i to zonu mezozojskih, pretežno trijaskih krečnjaka i dolomita sa srednjobosanskim škriljavim planinama u jezgru, te centralna jursko – kredna i gornjo – kredna flišna zona.

2.2. Klimatske karakteristike

Područje općine Konjic pripada mediteranskoj regiji i regiji bosanskog visokog krša, a pod uticajem je izmijenjene jadranske klime, tj., tri klimatska pojasa: izmijenjena mediteranske, predplaninske mediteranske i planinske klime. Mediteranska klima ulazi predjele dublje u kopnu, tu dopiru oslabljeni morski uticaji, u čemu dolina Neretve igra veliku ulogu, a njen uticaj se osjeća sve do sela Šunji.

Dokaz ovog uticaja se naročito oslikava u izrazito visokim maksimalnim temperaturama u vegetacijskom periodu, u toku juna, jula i avgusta, kada se temperature kreću od 34 – 39 °C.¹¹ Naravno, klimatske karakteristike su u sprezi sa geomorfološkim faktorima, koji obrazuju ovo područje, pa se klimatske prilike na taj način usložnjavaju i stvaraju se mikroklimati i prelazne klimatske zone.

Mjerenja klimatskih faktora se vrše na meteorološkim stanicama u Konjicu i Ivan sedlu.

Na osnovu tih mjerenja, a koja su vršena za višegodišnji niz, može se ustanoviti sljedeće:

Meteorološka stanica	Nadmorska visina (m)	Prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca u godini (°C)	Prosječna temperatura najtoplijeg mjeseca u godini (°C)	Srednja godišnja temperatura (°C)
Konjic	280	0,3	20,6	11,8
Ivan Sedlo	970	-3,9	16,5	8,8

Tabela 2. Meteorološka mjerenja

Srednja temperatura opada sa porastom nadmorske visine u prosjeku za 0,6 °C na svakih 100 m, pa razmjerno tome raste i mogućnost mraza. Najtopliji mjesec je juli. Apsolutne maksimalne temperature u julu i avgustu mogu iznositi i preko 40,0 °C. Najhladniji mjesec je januar, a apsolutne minimalne temperature su rijetko ispod -10,0 °C.

Kolebanja temperature su relativno velika. Jesen je toplija od proljeća, dok se najveća količina padavina registruje u jesen, a najmanja u ljeto. U pogledu rasporeda i količina padavina, područje pripada izmijenjenom sredozemnom padavinskom režimu, sa ukupnom godišnjom količinom padavina od 1500 mm.

Prvi dan sa pojavom mraza prosječno je početkom decembra, a posljednji dan sa pojavom mraza je prosječno krajem februara.

Mjerenja koja su vršena na meteorološkoj stanici Konjic (Bijela) u periodu 1951 – 1980.g., pokazala su:

Srednje mjesečne temperature zraka (°C)												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Godina
1,0	3,1	6,4	10,5	14,8	18,3	20,2	19,7	16,2	11,5	7,2	2,7	11,0

Tabela 3. Srednje mjesečne temperature

Mikroklimatski uslovi općine Konjic, pa čak i u samom općinskom centru, su vrlo izraženi, a što je posljedica vrlo raščlanjenog i raznovrsnog reljefa. Pojava mikroklimata se izražava kroz temperaturne inverzije, velike razlike u osunčanosti, različitu izloženost vjetrovima, neravnomjerno zadržavanje magle tokom dana itd.

Mjerenja koja su vršena u 2011. g., na stanici Ivan sedlo, donose sljedeće podatke:

Mjesec	Srednja maksimalna mjesečna temperatura (°C)	Srednja minimalna mjesečna temperatura (°C)	Srednja vlažnost zraka (%)	Mjesečne visine padavina (mm)
I	2,3	-3,6	83	50,2
II	2,6	-4,2	80	51,3
III	6,3	-0,9	74	75,0
IV	14,5	3,7	65	68,9
V	17,3	6,6	77	136,2
VI	22,2	10,9	74	77,4
VII	23,5	12,5	75	171,2
VIII	25,8	13,0	75	10,3
IX	23,7	10,9	73	76,4
X	12,4	3,6	82	96,4
XI	8,3	-0,6	78	37,7
XII	3,8	-2,1	87	190,1
Godišnje	13,6	4,2	77	1041,1

Tabela 4. Mjerenja na stanici Ivan sedlo

U odnosu na posmatranja koja su vršena za višegodišnji niz 1961 – 1990. godine, uočava se da su srednje mjesečne temperature u porastu, mjesečne visine padavina, uglavnom, u opadanju, dok srednja vlažnost zraka ostaje u sličnim intervalima.

Stanica	Jan.	Feb.	Mart	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Padavine (mm)												
Konjic	121	140	145	123	87	83	57	83	105	144	196	164

Tabela 5. Padavine

Maksimalne dnevne padavine zabilježene u Konjicu iznose 1509 l/m².

Relativna vlažnost zraka je u direktnoj vezi sa temperaturom i oblačnosti nekog podneblja i ima suprotan hod od hoda temperature zraka u toku godine. U području općine Konjic, prosječna godišnja vrijednost relativne vlažnosti iznosi 79%, minimalna srednja mjesečna vrijednost iznosi 74% u mjesecu julu, a maksimalna srednja mjesečna vrijednost je u mjesecu decembru i iznosi 89%. Oblačnost u općini Konjic je najmanja u julu, a dostiže svoj maksimum u januaru.

Za područje Konjica, najveće relativno trajanje sisanja Sunca je u ljetnim mjesecima, a svoj maksimum dostiže u avgustu, kada iznosi 60 – 65%, a minimum ima u decembru, kada iznosi samo 25 -30% od mogućeg trajanja sunca.

U području Konjica preovladavaju vjetrovi iz pravca jugoistok i sjeverozapad, a ostali pravci su znatno manje zastupljeni, te su rezultat dnevne smjene vjetrova. U toku godine, vjetar se javlja 30% dana, a tišina 70% dana. Prosječna jačina mu je oko 3°Boforove skale.

Stanica	Bez vjetra	S	SI	I	JI	J	JZ	Z	SZ
%									
Konjic	68,5	6,8	3,5	3,7	6,6	1,5	2,2	2,2	5,0

Tabela 6. Vjetrovi

Stanica	Jan.	Feb.	Mart	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Brzina vjetra (m/s)												
Konjic	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2	2,3	2,2	2,3	2,4	2,2	2,2

Tabela 7. Brzine vjetrova

Vjetrovi koji pušu u jesen i proljeće su potencijalno opasni za opstanak sastojina. Sjeverni vjetrovi su hladni, pušu u toku zime i donose snijeg.

2.3. Hidrološke karakteristike

Najznačajniji vodotok na prostoru općine Konjic je rijeka Neretva sa svojim pritokama, te Jablaničko jezero koje je nastalo pregrađivanjem rijeke Neretve i trenutno služi prvenstveno u elektroenergetske svrhe. Mogu se istaknuti značajnije pritoke Neretve na području općine Konjic: Rakitnica, Bijela i Trešanica.

Neretva svojim tokom, zajedno sa Jablaničkim jezerom, presijeca općinu Konjic na dva dijela. Duljina Neretve kroz teritoriju općine Konjic iznosi oko 51 km (računajući od Krupačkih stijena do ušća u Jablaničko jezero kod mosta "Jurij Gagarin" u Konjicu). Do Konjica je slivna površina cca 1390 km², dužina glavnog toka 84,1 km, sa srednjim padom toka od 12 ‰. Lijeve pritoke su Jezernica, Živašnica, Lađanica, Krupac (Župski), Bukovica, Šištica i Bijela. Pritoke su kratkog toka sa izvorištima na nižim visinama. Posebno su karakteristične Lađanica i Krupac. Postoji i niz vrela neposredno uz tok Neretve od kojih je najizdašnije vrelo na Suhorima (na 48 km od izvora Neretve). Slivu gornjeg toka Neretve pripada i nekoliko jezera glečerskog porijekla: Jezero iznad Uloga, Štirinsko i Kotlaničko na Zelengori, Blatačko jezero na obroncima Bjelašnice i Boračko jezero ispod Prenja.

Nizvodno od Konjica Neretva se proširuje u umjetno jezero Jablanica koje služi u hidroenergetske svrhe. Treba napomenuti da je druga značajna pritoka akumulacije Jablanica, pa time i Neretve, rijeka Rama. Jablaničko jezero je hidroenergetska akumulacija nastala pregrađivanjem rijeke Neretve. Jezero se prostire od Jablanice sve do samog grada Konjica, odnosno maksimalni uspor Neretve pod utjecajem akumulacije osjeti se u samom centru grada Konjica. Površina jezera je oko 14 km², a najveća dubina mu je oko 70 m. Jablaničko jezero i pored niza pogodnosti ima umanjen turistički značaj, s obzirom na česte oscilacije vode i to u ljetnim mjesecima.

U bazen Jablaničkog jezera ulijevaju se sljedeće rijeke: Idbaštica, Kraljušćica, Neretvica i Trešanica.

Slika 1. Jablaničko jezero

Pored Jablaničkog jezera na prostoru općine Konjic nalazi se i Boračko jezero, na sjeveroistočnoj padini Prenja, na nadmorskoj visini od 400 m. Jezero je dugo oko 600 m, a široko oko 400 m. Treba istaći da je ovo jezero prirodnog porijekla, vodu dobiva iz Boračkog potoka i obalskih izvora. Ima isključivo turističku namjenu, te se koristi kao područje za rekreaciju.

Pored Jablaničkog i Boračkog jezera, na području općine Konjic nalaze se i druga, manja jezera: Blatačko jezero, Lokvanjsko jezero, Sitničko jezero, Kolečica bara, Pajska lokva, Crvena lokva, Riđa lokva, Srednja lokva idr.

Kao najznačajnija tri istraživana vrela mogu se izdvojiti vrelo Ljuta, vrelo Krupac i vrelo Baščica. Ova vrela su kaptirana i služe za vodosnabdijevanje stanovništva i industrije u općini Konjic.

Kada je u pitanju ukupni bilans raspoloživih količina vode za područje općine, na osnovu godišnjih prinosa obnovljivih vodnih resursa, godišnjeg riječnog protoka i godišnjeg crpljenja vode, također se može zaključiti kako je općina Konjic veoma bogata vodom, gdje godišnji obnovljivi resursi iznose 11 352 960 m³.

Treba napomenuti kako u ovaj vodni bilans nisu uključene pritoke rijeke Neretve nizvodno od VS Konjic (Trešanica, Kraljušnica, Neretvica i Idbar) zbog nedostatka podataka, ali se procjenjuje da one povećavaju odtok Neretve u druge općine nizvodno, za oko 220 milijuna m³ vode godišnje. Ubroji li se i to u bilans, ukupni odtok sa prostora općine Konjic iznosi oko 2.112.912.000 m³ vode godišnje.

Rijeka Neretva u svom gornjem toku, koji se proteže od izvora pa do prvog većeg naselja - Konjica, u dužini od oko 85 km, predstavlja jednu od najčišćih rijeka regiona. Prema Uredbi o klasifikaciji voda svrstava se u **I klasu kvaliteta**. Od Glavatičeva nizvodno do Konjica, usljed pojave prvih većih naselja i zagađivača, kvalitet vodotoka povremeno opada na graničnu vrijednost I/II klase da bi u samom gradu Konjicu desegla **II klasu**. Međutim, tokom prolaska kroz urbano područje Konjica rijeka Neretva

preuzima značajna zagađenja od strane industrije i domaćinstava. To ima za posljedicu da njen kvalitet, nizvodno od grada Konjica naglo opada ispod **II klase**³.

Glavni uzročnici smanjenja kvalitete vode na prostoru općine Konjic su sanitarne i industrijske otpadne vode. Ova problematika se trenutno rješava izradom glavnih kolektora koji će prikupljati otpadne vode stanovništva i dovoditi ih na pročišćavanje na planirano postrojenje na lokaciji Drecelja. Također, vode su ugrožene i erozivnim procesima koji se događaju na određenim područjima, koja su najčešće slabo obrasla šumom ili su ljudskim aktivnostima, neadekvatnom sječom šuma, izložena djelovanjima erozije.

2.4. Stanovništvo

Prema podacima Zavoda za statistiku, što je relevantno do objave konačnih rezultata Popisa 2013. godine, u općini Konjic je nastanjeno 27 778 stanovnika.

Prema pomenutim podacima, gustoća naseljenosti za 2012. godinu je iznosila 25 st/km², što znači da je područje općine rijetko naseljeno, te spada u najrjeđe naseljene općine FBiH. Također, evidentne su činjenice gubitka više od 35% ukupnog broja stanovnika sa područja općine u periodu od 20 godina, te rapidnog starenja prisutnog stanovništva.

Ozbiljnost problema je dodatno evidentna kad se pogleda trend starenja stanovništva. Prema postojećim podacima, 1971. godine u općini Konjic je bilo 44,6% stanovništva mlađeg od 19 godina, 1991. godine 37%, dok je procjena za 2012. godinu cca 23% (broj djece do 19 godina 6457).

Prema preliminarnim rezultatima popisa, općina Konjic je periodu 1991 – 2012.g., ostala bez 17.497 stanovnika, od koji je najveći broj emigrirao u druga područja naše zemlje ili pak u inozemstvo.

Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, broj naseljenih mjesta na području općine, je porastao sa 151 naseljenog mjesta u 1991, odnosno 149 prema Planu iz 1986, na 168 naseljenih mjesta u 2013. godini. Od ovoga, međutim, treba imati na umu da su 23 naseljena mjesta danas potpuno napuštena, te da u dodatnih 28 mjesta trenutno živi manje od 10 stanovnika.

Veličinski posmatrano, u sistemu naselja dominira kategorija naselja do 100 stanovnika, dok kategorija 2.000-10.000 potpuno izostaje. Očita je velika polarizacija sistema naselja, obzirom da u općinskom centru živi više od 42% ukupnog stanovništva. Dodaju li se tome naselja koja su smještena u neposrednoj blizini Konjica, vidi se da ukupnog broja stanovnika općine, njih 56,5% živi na urbanom području grada sa neposrednom okolinom.

Tipološki posmatrano, Konjic je jedina urbana cjelina koja nosi funkcije centralnih sadržaja pripadajućih područja. Iako je broj stanovnika općinskog centra manji od broja 1991. godine, urbano područje pokazuje tendenciju širenja uz magistralni put M17 i regionalni put R 435, te potvrđuje sve osobine linearne aglomeracije u odnosu na izgrađenu saobraćajnu infrastrukturu

Mjesna uprava na teritoriji općine se ostvaruje putem mjesnih zajednica i teritorijalno određenih dijelova mjesnih zajednica – mjesnih područja. Formirano je 16 mjesnih zajednica, i to: Centar, Trešanica, Novo naselje, Bradina, Podorašac, Džepi, Lisičići, Grabovci, Neretvica, Jasenik, Čelebići, Stari grad, Spiljani, Glavatičevo, Bjelimići.

³ Kvaliteta površinskih voda na području općine Konjic, Udruženje za zaštitu okoline Zeleni Neretva Konjic ⁷ Podatak usklađen sa brojem stanovnika općine Konjic, prema preliminarnim rezultatima Popisa 2013.

2.5. Naselja

U nastavku su data naseljena mjesta sa procjenama broja stanovnika u njima:

	Naseljeno mjesto	Broj st. 1991	Broj st. proc. '08	Broj st. 2013		Naseljeno mjesto	Broj st. 1991	Broj st. proc. '08	Broj st. 2013
1.	Argud	74	40	34	85.	Kralupi	352	190	291
2.	Bale	132	71	64	86.	Krtići	29	16	<10
3.	Bare	192	104	29	87.	Krupac	131	71	64
4.	Barmiš	111	60	19	88.	Krušćica	314	169	143
5.	Bijela	537	290	199	89.	Kula	77	42	0
6.	Bjelovčina	207	112	<10	90.	Lađanica	58	31	49
7.	Blace	21	11	0	91.	Lisičići	238	128	194
8.	Blučići	197	106	115	92.	Lokva	77	42	32
9.	Borci	254	137	38	93.	Luka	170	92	81
10.	Boždarevići	168	91	58	94.	Luko	22	0	<10
11.	Bradina	665	359	77	95.	Lukomir	156	84	41
12.	Brda	12	0	<10	96.	Lukšije	126	68	51
13.	Brđani	436	235	196	97.	Ljesovina	80	43	<10
14.	Budišnja Ravan	55	30	<10	98.	Ljubuča	86	46	33
15.	Bukovica	184	99	<10	99.	Ljuta	76	91	<10
16.	Bukovlje	183	99	64	100.	Ljuta	169	41	32
17.	Bulatovići	97	52	51	101.	Ljusići	11	0	0
18.	Bušćak	136	73	15	102.	Mladeškovići	350	189	155
19.	Buturović Polje	437	236	354	103.	Mokro	36	19	<10
20.	Čestaljevo	0	0	0	104.	Mrkosovice	50	27	0
21.	Cerići	102	55	52	105.	Obrenovac	100	54	13
22.	Crni Vrh	103	56	0	106.	Obri	286	154	57
23.	Čelebići	1230	663	1092	107.	Odžaci	105	57	80
24.	Čelina	132	71	73	108.	Orahovica	922	497	600
25.	Česim	0	0	0	109.	Orlište	22	12	0
26.	Čičevo	190	102	<10	110.	Oteležani	205	111	162
27.	Čuhovići	164	88	58	111.	Ovčari	753	406	510
28.	Dobričevići	131	71	43	112.	Pačeranani	19	10	0
29.	Dolovi	73	39	0	113.	Parsovići	176	95	178
30.	Doljani	85	46	29	114.	Plavuzi	64	35	0
31.	Donja Vratna Gora	72	39	19	115.	Podhum	194	105	82
32.	Donje Selo	344	186	211	116.	Podorašac	744	401	683
33.	Donje Višnjevice	228	228	73	117.	Pokojište	250	135	70
34.	Donji Čažanj	146	146	65	118.	Polje	17	9	<10

35.	Donji Gradac	164	88	88	119.	Polje Bijela	1.834	989	1.451
36.	Donji Nevizdraci	22	12	0	120.	Požetva	60	32	<10
37.	Donji Prijeslop	95	51	72	121.	Prevlje	36	19	49
38.	Došćica	41	0	12	122.	Radešine	116	63	16
39.	Dramiševo	0	0	0	123.	Rajac	18	0	<10
40.	Dubočani	146	79	54	124.	Raotići	104	56	53
41.	Dubravice	125	67	30	125.	Rasvar	0	0	0
42.	Dudle	97	52	23	126.	Razići	153	83	63
43.	Dužani	51	28	26	127.	Ribari	170	92	53
44.	Džajići	219	118	110	128.	Ribići	550	297	543
45.	Džanići	51	28	13	129.	Redžići	90	49	32
46.	Džepi	721	389	303	130.	Repovci	193	104	141
47.	Falanovo Brdo	81	44	<10	131.	Repovica	195	105	117
48.	Gapići	34	0	<10	132.	Seljani	160	86	152
49.	Gakići	50	27	<10	133.	Seljani	30	16	0
50.	Galjevo	382	206	157	134.	Seonica	252	136	100
51.	Glavatičevo	547	295	194	135.	Sitnik	30	16	<10
52.	Gobelovina	147	79	45	136.	Slavkovići	137	74	21
53.	Gorani	366	197	195	137.	Solakova Kula	186	100	42
54.	Goransko Polje	192	104	73	138.	Sopot	40	22	16
55.	Gorica	188	101	91	139.	Spiljani	654	353	405
56.	Gornja Vratna Gora	48	26	0	140.	Stojkovići	110	59	28
57.	Gornje Višnjevice	278	150	88	141.	Strgonice	24	13	<10
58.	Gornji Čažanj	51	28	<10	142.	Studenčica	155	84	45
59.	Gornji Gradac	60	32	24	143.	Susječno	0	0	<10
60.	Gornji Nevizdraci	217	117	155	144.	Sultići	210	113	157
61.	Gostovići	76	41	<10	145.	Svijenča	116	63	27
62.	Grabovci	265	143	157	146.	Šunji	314	169	223
63.	Gradeljina	91	49	25	147.	Tinje	75	40	35
64.	Grušča	370	200	110	148.	Tovarnica	18	10	0
65.	Gvozno	0	0	0	149.	Treboje	288	155	161
66.	Hasanovići	91	49	31	150.	Trešnjevica	105	57	<10
67.	Herići	105	57	38	151.	Trešnjevica	0	0	0
68.	Homatlije	95	51	<10	152.	Trusina	309	167	147
69.	Homolje	208	112	148	153.	Tuhobići	146	79	61
70.	Hondići	32	17	16	154.	Turija	385	208	34

71.	Hotovlje	20	11	<10	155.	Ugošće	52	28	<10
72.	Idbar	435	235	238	156.	Veluša	48	26	<10
73.	Jasenik	410	221	204	157.	Vinište	54	29	<10
74.	Javorik	8	4	0	158.	Vrbljani	127	68	63
75.	Jezero	79	43	33	159.	Vrhovine	0	0	0
76.	Ježeprosina	69	37	23	160.	Vrci	237	128	112
77.	Jošanica	226	122	56	161.	Vrdolje	197	106	73
78.	Kale	46	25	43	162.	Zaborani	0	0	0
79.	Kanjina	181	98	136	163.	Zabrđani	72	39	23
80.	Kašići	115	62	49	164.	Zabrđe	267	144	325
81.	Konjic	13.729	12.307	11.165	165.	Zagorice	204	110	190
82.	Kostajnica	428	231	93	166.	Zaslivlje	252	136	51
83.	Koto	63	34	15	167.	Zelomići	64	35	0
84.	Krajkovići	14	8	<10	168.	Zukići	346	187	252

Tabela 8. Naseljena mjesta općine Konjic sa procjenama broja stanovnika prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva 2013.godine.

Sa ovako velikim brojem naseljenih mjesta, općina Konjic se odlikuje izrazito usitnjenom mrežom naselja, te naglašenom koncentracijom duž magistralnog puta M-17.

Kategorija	Učešće u ukupnom broju naselja Općine	Učešće u ukupnoj populaciji Općine
<10	30,4%	0,6%
<100	44%	12,7%
<200	15,5%	15,1%
<500	6%	10,6%
<1.000	2,4%	8,6%
<2.000	1,2%	9,6%
>10.000	0,6%	42,3%

Tabela 9. Veličinske kategorije naseljenih mjesta općine konjic sa ukupnim učešćem stanovnika prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva 2013.godine.

2.6. Infrastruktura

Cestovni saobraćaj

Kroz općinu Konjic prolazi trasa autoceste u koridoru Vc, koja počinje na sjeveru (u Svilaju) i završava se na jugu (Bijača). Trasa autoceste je definisana prostornim planom Federacije BiH i prostornim planom posebnog obilježja Autocesta u Koridoru Vc, te je preuzeta i u ovom planu.

Prema postojećoj situaciji u skladu sa važećom dokumentacijom, trasa autoceste bi prolazila sa desne strane postojeće magistralne ceste u pravcu Mostara. Na Bradini ulazi u područje općine Konjic, te dalje ide na Vrbljane, Galjevo, Donje selo, Ceriće, gdje je predviđeno i čvorište za priključak općine Konjic. Dalje, trasa u Čelebićima prelazi preko jezera i dolazi do granice općine u području Podjavorja. Uglavnom izbjegava naseljena mjesta i usklađena je sa zahtjevima lokalne zajednice. Od čvorišta Konjic u Cerićima, do priključka na magistralnu cestu M-17 (M 115), predviđena je priključna saobraćajnica ranga magistralne ceste ukupne dužine cca 2,0km. U koordinaciji sa predstavnicima općine, na

projektovanoj saobraćajnici su predviđeni priključci za postojeće i planirane lokalne ceste, kako bi taj dio općine ostvario kvalitetne veze sa magistralom, a ujedno i izlazom na autocestu. Ukupna dužina trase autoceste kroz općinu Konjic iznosi cca 22,53km.

Također trebamo istaći da je Federalna vlada na 56-toj sjednici 25.07.2014. godine prihvatila i informaciju o potrebi optimiziranja i povećanja fizibilnosti trase na dionici Konjic - Mostar sjever, te da je usvojeno idejno rješenje trase autoceste na Koridoru Vc od Konjica do Mostara, koje prolazi dolinom Bijela i dalje kroz planinu Prenj. Uz korištenje prirodnih pogodnosti terena (prolaz kroz dolinu Bijela) i nova tehnološka dostignuća u tunelogradnji za proboj kroz planinu Prenj, trasa bi bila skraćena za 18 kilometara. Javno preduzeće Autoceste FBiH je zaduženo da izradi Idejni projekat i Studiju uticaja na okoliš nove varijante ove trase prema predloženom idejnom rješenju. Prilikom izrade Idejnog projekta, JP Autoceste FBiH će posebno razmotriti i izraditi sveobuhvatno saobraćajno rješenje povezivanja na Koridor Vc općine Konjic i Jablanice.

Magistralna cesta M-17 čini osnovnu saobraćajnicu općine Konjic. Od granice općine Konjic (Tarčin) trasa prolazi kroz Podorašac – centralni dio grada – Orahovicu – Čelebiće i na izlasku iz općine kroz naselje Ostrožac. Ukupna dužina magistralne saobraćajnice kroz općinu iznosi cca 38,00km. Uz magistralnu cestu formirana su naselja, te je došlo do miješanja tranzitnog i lokalnog saobraćaja što utiče na kapacitet puta, a samim tim usljed preopterećenja i loših priključaka, i do povećanja broja saobraćajnih nezgoda. Regionalne ceste uglavnom idu kroz naseljena mjesta općine Konjic i povezuju se na magistralnu cestu M-17. Horizontalni i vertikalni elementi trasa regionalnih cesta su na pojedinim potezima veoma loš, čime se znatno utiče na smanjenje brzine.

Javno preduzeće JP Ceste Federacije BiH su 2013-2014 godine investirale izradu "STUDIJE KATEGORIZACIJE CESTA F BiH" koja je urađena i za koju je donesena odluka Vlade F BiH o njenom usvajanju. U navedenoj Studiji je došlo do određenih izmjena ranga saobraćajnica u općini Konjic, a iste su date tabelarno i opisane u nastavku teksta.

R. Br.	Nova oznaka ceste	Stara oznaka ceste	Dionica ceste
1.	M115 (magistralna cesta I reda)	M-17	Tarčin-Konjic-Ostrožac
2.	M220 (magistralna cesta II reda)	R437	Ostrožac-Buturović Polje- gr. Kantona – Fojnica
3.	M229 (magistralna cesta II reda)	R435 / R435a i R436	Konjic-Borci-Glavatićevo-granica Kantona
4.	R 701 (regionalna cesta I reda)	R418b	Mejnik-Solakova - Kula-Bilići
5.	R 702 (regionalna cesta I reda)	R418b	Buturović Polje – Konjic
6.	R 703 (regionalna cesta I reda)	R436	Glavatićevo-Odžaci-granica općine
7.	R 753 (regionalna cesta II reda)	Lokalna cesta	Živašnica-Lukomir-spoj sa R960
8.	R 754 (regionalna cesta II reda)	R435	Borci-Česim-gr. Entiteta (Nevesinje)
9.	R 790 (regionalna cesta II reda)	Lokalna cesta	G.Grkarica-Babin do- Šabići – Argud (spoj sa R 703)

Tabela 10. Prekategorizacija cesta

Lokalna saobraćajna mreža, koja čini 40% ukupne mreže saobraćajnica na području općine, je direktno u nadležnosti Općine. Istu treba u potpunosti modernizovati, odnosno izvršiti asfaltiranje.

U nastavku je dat opis veza između novo-uspostavljenih centara unutar općine Konjic. One su kreirane na način da su tercijarni centri povezani sa sekundarnim centrima preko lokalnih saobraćajnica i djelimično regionalnim saobraćajnicama, a sekundarni centri su povezani sa primarnim centrom uglavnom saobraćajnicama ranga magistralne ceste. U nastavku dat je opis veza centara unutar općine. Tercijarni centri "Jasenik", Solakova Kula i Parsovići povezani su sa sekundarnim centrom "Buturović Polje" preko regionalne ceste R 437 (prema novoj klasifikaciji magistralne ceste II reda M 220), Ostrožac-Buturović Polje- gr. Kantona – Fojnica, dok je tercijarni centar Višnjevica povezan lokalnom saobraćajnicom Višnjevica-Trusina-Buturović Polje.

Tercijarni centri "Ribići", "Lisičići" i "Idbar" povezani su sa sekundarnim centrom "Čelebići". Ribići i Idbar su povezani lokalnim saobraćajnicama do spoja na magistralnu cestu M17 (M115 nova klasifikacija), a dalje preko magistrale do sekundarnog centra "Čelebići", dok su Lisičići povezani regionalnom cestom R 418b (R 702-nova klasifikacija) Buturović Polje-Konjic do spoja na magistralnu cestu M17 (M115 nova klasifikacija), a dalje preko magistrale do sekundarnog centra "Čelebići".

Tercijarni centri "Džepi" i "Repovci" povezani su sa sekundarnim centrom "Ovčari" lokalnim saobraćajnicama, dok je Podorašac povezan magistralnom cestom M17 (M115 nova klasifikacija).

Tercijarni centri "Grušča", "Ljuta" i "Odžaci" povezani su na sekundarni centar "Glavatičevo". Tercijarni centar "Grušča" povezan je lokalnom saobraćajnicom Grušča-Ribari-Crkvine-Glavatičevo, tercijarni centar "Odžaci" povezan je regionalnom cestom R436 (R703-nova oznaka) Glavatičevo Odžaci-granica općine dok je tercijarni centar "Ljuta" povezan sa lokalnom saobraćajnicom (R790 nova klasifikacija regionalna cesta II reda) G.Grkarica-Babin do- Šabići – Argud (spoj sa R 703) i dijelom regionalnom cestom R436 (R703-nova oznaka).

Veza sekundarnih centara sa primarnim centrom se ostvaruje minimalno preko saobraćajnica nivoa regionalnih cesta. Sekundarni centar "Glavatičevo" povezan je regionalnom cestom R 435 / R 435a i R 436 (M 229-magistralna cesta II reda prema novoj klasifikaciji) sa primarnim centrom, centri "Ovčari" i "Čelebići" povezani su magistralnom cestom M-17 (M115-magistralna cesta I reda), dok je sekundarni centar "Buturović Polje" povezan na dva kraka i to regionalnom cestom R 418b (R702 nova oznaka) Buturović Polje-Konjic i regionalnom cestom R437 (M 220- magistralna cesta II reda nova klasifikacija) Buturović Polje – Ostrožac, te dalje preko magistralne ceste M17 (M115 magistralna cesta I reda nova oznaka) do primarnog centra.

Željeznički saobraćaj

Postojeća željeznička pruga Sarajevo-Mostar-Čapljina je u području općine Konjic rekonstruisana i u prilično je dobrom stanju. Prostornim planom Federacije BiH predviđa se izmjještanje dijela željezničke pruge prije Tarčina preko Bradine do naselja Kanjina. Ovo izmjještanje planirano je tako da se probije kroz Bradinu tunel kojim bi se u budućnosti izbjegle serpentine koje postoje u području općine Konjic (Kanjina, Živašnica i Ovčari), čime bi se dobila dosta kraća i kvalitetnija trasa. Uz postojeću prugu postoje i željezničke stanice koje su takođe rekonstruisane i zadovoljavaju potrebne uslove.

Slika 2. Željeznički most na dionici pruge Sarajevo - Mostar - Čapljina

3. PROCJENA STANJA OKOLIŠA U OPĆINI KONJIC

3.1. Upravljanje kvalitetom zraka

3.1.1. Stanje na području

Upravljanje kvalitetom zraka predstavlja sistem praćenja elemenata kao što su zagađenost zraka, izvori zagađenosti a na osnovu jedinica praćenja kvaliteta zraka.

Utjecaj kvaliteta zraka na ostale elemente životne sredine je neizostavan: zagađen zrak negativno utiče na kvalitet tla i vode. Kvaliteta zraka u ruralnom i urbanom području razlikuje se po vrsti i količini zagađivača, ali monitoring kvaliteta zraka radi se samo u urbanom području, što je donekle opravdano budući da su tu koncentrirani najveći zagađivači.

Mreža monitoringa kvaliteta zraka podrazumjeva mjerne jedinice za praćenje koncentracije sumpor dioksida-SO₂ i čađi, praćenje koncentracije oksida nitrogena (No, N₂O, Nox), zatim ozona (O₃), ugljen monoksida (CO) i čestica prašine (PM₁₀).

Osnovni izvor zagađivanja zraka na području Općine su emisije iz kućnih ložišta, fabrika, restorana i pekara kao i izduvni gasovi iz automobila. Posebno se izdava uticaj na stanje kvaliteta zraka Općine Konjic od strane izduvnih gasova iz automobila, s obzirom da kroz Općinu prolazi magsitralni put. Veliki problem predstavljaju i tehnički neispravna vozila, loš i nekontrolisan kvalitet goriva, a osim zagađenja zraka, stvara se i buka, koja dodatno opterećuje građane i ugrožava njihovo zdravlje.

S obzirom da općina Konjic nema niti jednu mjernu stanicu za praćenje koncentracije SO₂ i čađi, kao i za praćenje drugih parametara, koji određuju kvalitet zraka, nismo u mogućnosti navesti stanje kvaliteta zraka na području Općine.

U dosadašnjoj izradi akcionog plana energetske efikasnosti možemo nezvanično navesti podatke o količini emisije CO₂ iz saobraćaja na osnovu kojih se može vidjeti da najveći emisioni udio imaju privatna i komercijalna vozila koja koriste kao gorivo dizel. Detaljna potrošnja emisije CO₂ u sektoru saobraćaja prikazana je u sljedećoj tabeli:

Podsektor	Emisija (tCO ₂)			Ukupno (tCO ₂)
	Benzin	Dizel	LPG	
Vozila u vlasništvu općine	4,37	33,43	0	37,80
Vozila javnog prevoza	0	630,98	0	630,98
Vozila u vlasništvu drugih javnih subjekata	4,37	139,72	0	144,09
Privatna i komercijalna vozila	3.915,50	11.842,88	88,90	15.847,28
UKUPNO	3.924,24	12.647,01	88,90	16.660,15

Tabela 11. Detaljna potrošnja emisije CO₂ u sektoru saobraćaja

Kada je u pitanju javna rasvjeta na području općine Konjic emisija CO₂ iz električne energije iznosi **855.366,79 tCO₂**. Od januara 2015 godine općina Konjic je počela sa uvodjenjem LED sijalica gdje su već uočljive uštede energije.

Treba napomenuti da je bazna godina za izračunavanje emisije CO₂ uzeta 2014 godina.

3.1.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

R.br.	Problem	Uzroci problema	Posljedica problema i mogući uticaji	Ciljevi
1.	ZAGAĐENJE ZRAKA IZ SAOBRAĆAJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Povećana emisija dimova, čestica i ostalih produkata sagorijevanja fosilnih goriva➤ Tehnički neispravna vozila➤ Korištenje goriva lošeg kvaliteta➤ Mala propusnost saobraćajnica➤ Nedostatak kontrole ispusnih gasova iz vozila	<ul style="list-style-type: none">➤ Prisustvo toksičnih supstanci i gasova koje negativno utiču na zdravlje stanovništva➤ Pojava respiratornih bolesti➤ Pojava kiselih kiša➤ Buka	<ul style="list-style-type: none">➤ Poboljšati kvalitet saobraćaja uvođenjem zakonske obaveze za ugradnju katalizatora;
2.	ZAGAĐENJE ZRAKA PRODUKTIMA SAGORIJEVANJA ČVRSTIH GORIVA	<ul style="list-style-type: none">➤ Grijanje na drva, lož ulja, ugalj,➤ Spaljivanje različitog otpada➤ Nepostojanje monitoringa➤ Niska svijest stanovnika	<ul style="list-style-type: none">➤ Povećan pritisak na atmosferu➤ Ispuštanje štetnih materija u atmosferu, posebno u hladnijem dijelu godine	<ul style="list-style-type: none">➤ Podići nivo svijesti javnosti o značaju kvaliteta zraka;➤ Priključiti se na gasnu mrežu;➤ Pojačati inspeksijske poslove;➤ Pribavljanje i izdavanje okolinske dozvole;

3.	ZAGAĐENJE ZRAKA NELEGALNIM SPALJIVANJEM OTPADA, PLASTIKE, GUMA, OTPAD U KONTEJNERIMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Niska svijest građana➤ Neblagovremeno inspeksijsko djelovanje➤ Socijalno ekonomsko stanje	<ul style="list-style-type: none">➤ Zagađivanje zraka toksičnim materijama➤ Negativan utjecaj na zdravlje	<ul style="list-style-type: none">➤ Uvesti kaznene mjere protiv zagađivanja;➤ Jačanje rada inspekcije zaštite okoliša;
4.	LOŠ I NEPOTPUN MONITORING KVALITETA ZRAKA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nepostojanje mjernih stanica➤ Nepotpuni podaci o kvalitetu zraka➤ Nedostatak analize	<ul style="list-style-type: none">➤ Nemogućnost poduzimanja ozbiljnih mjera za poboljšanje kvaliteta zraka	<ul style="list-style-type: none">➤ Instalacija najmanje tri mjerne stanice;➤ Uspostava kompletnog monitoringa i formiranje kompletne baze podataka;➤ Smanjiti emisije štetnih tvari u skladu s postojećom legislativom (osobito smanjenje emisije iz prometa);

3.2. Korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima

3.2.1. Stanje na području

Vodno bogatstvo

Najznačajniji vodni resurs na području općine Konjic je rijeka Neretva sa svojim pritokama, koja se ulijeva u hidroakumulaciju Jablaničko jezero. Sliv rijeke Neretve se dijeli na tri dijela: gornji, srednji i donji. Gornji dio podrazumjeva dio Neretve i njenog sliva od izvorišta do Konjica. Desne pritoke u gornjem toku su: Ljuta, Jasenica, Slatinica, Račica, Rakitnica, Bijela i Trešanica, dok su lijeve pritoke: Jezernica, Živašnica, Lađanica, Krupac (Župski), Bukovica, Šištica i Bištica. Postoji i niz vrela neposredno uz tok Neretve od kojih je najizdašnije vrelo na Suhorima (na 48 km od izvora Neretve). Slivu gornjeg toka Neretve pripada i nekoliko jezera glečerskog porijekla: Jezero iznad Uloga, Štirinsko i Kotlaničko na Zelengori, Blatačko jezero na obroncima Bjelašnice i Boračko jezero ispod Prenja.

Vodni resurs	Dužina (m)	Površina (m ²)
Neretva	51.000	-
Ljuta	10.800	-
Lađanica	2.500	-
Krupac	1.000	-
Rakitnica	21.630	-
Ljuta	3.800	-
Bijela	4.500	-
Tršanica	14.500	-
Kraljuščica	7.600	-
Baščica	7.800	-
Seončica	3.500	-
Neretvica	16.500	-
Boračko jezero	-	217.690
Jablaničko jezero	-	7.400.812
Blatačko jezero	-	42.900
UKUPNO	145.130	7.661.402

Tabela 12: Karakteristike površinskih voda na području Općine Konjic

Općina Konjic ima dva jezera: Jablaničko jezero i Boračko jezero.

Jablaničko jezero je vještačka hidroakumulacija, koja uglavnom služi u hidroenergetske svrhe. Površina Jablaničkog jezera je 14 m², a najveća dubina je do 70 m. U bazen Jablaničkog jezera ulijevaju se sljedeće rijeke: Idbaštica, Kraljuščica, Neretvica i Trešanica.

Boračko jezero se nalazi na sjeveroistočnoj padini Prenja, na nadmorskoj visini od 400 m. Jezero je dugo oko 600 m, a široko oko 400 m. Treba istaći da je ovo jezero prirodnog porijekla, vodu dobiva iz Boračkog potoka i obalskih izvora. Ima isključivo turističku namjenu, te se koristi kao područje za rekreaciju. Značajni problemi za ovaj izuzetni prirodni biser su procesi zasipanja jezera od strane Boračkog potoka i stvaranje sve veće površine delte Boračkog potoka, kao i proces eutrofikacije jezera.

Pored Jablaničkog i Boračkog jezera, na području općine Konjic nalaze se i druga, manja jezera: Blatačko jezero, Lokvanjsko jezero, Sitničko jezero, Kolečica bara, Pajska lokva, Crvena lokva, Rida lokva, Srednja lokva i dr.

Podzemne vode općina Konjic je bogata podzemnim vodama. Karakterišu je brojna kraška vrela. Kao najznačajnija tri istraživana vrela mogu se izdvojiti vrelo Ljuta, vrelo Krupac i vrelo Baščica. Ova vrela su kaptirana i služe za vodosnabdijevanje stanovništva i industrije u općini Konjic.

Vodotok Gornje Neretve gotovo cijelim tokom prati rasjednu linija koja diferencira specifičnosti tla na lijevoj i desnoj obali, a koje bitno utječu na hidrološke karakteristike. Tako je desna obala, odnosno sjeverni dio sliva sa karakteristikama vodonepropusnih dolomitnih terena pa su hidrološka obilježja pritoke veće dužine, usječene u teren. Izvorišta su na obroncima Bjelašnice, Visočice i Treskavice.

Lijevi dio sliva, s južne strane, karakterizira kraški vodopropusni teren. Tako su se na ovom području razvila obilježja kraškog hidrološkog podzemlja koje se očituje u pojavama brojnih kraških vrela u neposrednoj blizini vodotoka ili pak pritoka kratkog toka sa izdašnim vrelima.

Bilans voda U ocjeni prirodnih resursa nekog područja vodni potencijali imaju značajnu važnost. Kvantificiranje vode kao prirodnog resursa definira se vodnim bilansom, odnosno odnosom opskrbe (prinos, dotok) i potrošnje vode na nekom području. Komponenta opskrbe vodom se definira kao zbir površinske vode lokalnih oborina, dotoka sa drugih područja i podzemne vode potrebne za punjenje akvifera. Pošto se voda, u principu, može upotrijebiti više puta, njena raspoloživost za ljudsku upotrebu ovisi o načinu korištenja i kvaliteti upravljanja vodnim resursima.

Vodna infrastruktura

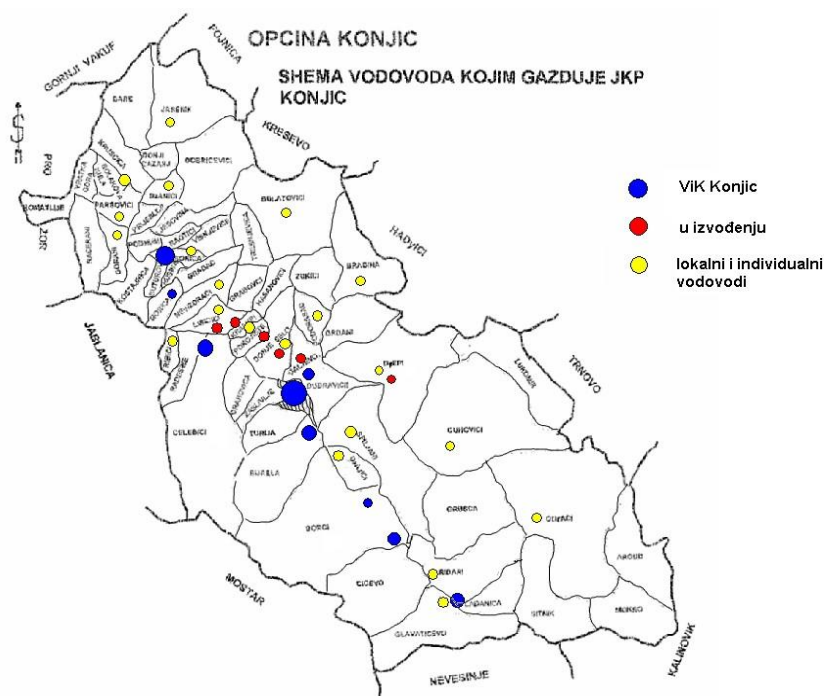
Vodnim bilansom je utvrđeno kako je područje općine Konjic izrazito bogato vodom, a kvalitativne karakteristike govore kako se radi o vodnim tijelima I i II klase kvalitete, što znači da su ove vode pogodne za:

- I klasa - vode koje se u prirodnom stanju, uz eventualnu dezinfekciju, mogu upotrebljavati za piće i za prehrambenu industriju
- II klasa - vode koje se u prirodnom stanju mogu koristiti za kupanje i rekreaciju, za sportove na vodi, te koje se uz uobičajene metode prečišćavanja, mogu koristiti za piće i u prehrambenoj industriji

Korištenje voda

Korištenje voda na području općine Konjic najvećim dijelom je vezano za opskrbu stanovništva i industrije sanitarnom vodom. Značajan je potencijal rijeka i jezera ovoga područja za bavljenje turizmom, odnosno rekreacijom na vodi. Vode se slabo koriste u poljoprivredi i stočarstvu, a može se izdvojiti uzgoj riba kao jedna od grana ovi djelatnosti koja je razvijena. Vodotoci u slivu rijeke Neretve raspolažu i znatnim energetskim potencijalom koji se može iskoristiti gradnjom mini hidroelektrana, što je i jedna od odrednica razvoja općine. Vode Jablaničkog jezera koje se dijelom nalazi na prostoru općine Konjic koriste se u svrhu proizvodnje električne energije.

Kartogram 2. Vodosnabdijevanja na području općine Konjic

JKP ViK Konjic osnovano je 1990. godine u cilju pružanja kvalitetne usluge vodosnabdijevanja stanovništvu općine Konjic. U svojoj nadležnosti pored gradskog vodovoda ima i druge vodovodne sisteme. U nadležnosti ovog poduzeća je i gradska kanalizacija.

Na sljedećoj slici predstavljen je prostorni raspored sistema vodosnabdijevanja kojima gazduje JKP ViK, sistema koji su u izgradnji i lokalnih sistema kojim gazduju MZ kao i individualnih vodovoda (1-5 korisnika).

Vodovodni sistemi kojima gospodari JKP ViK prikazani su tabelarno u nastavku
Popis vodovodnih sistema u nadležnosti JKP ViK⁴

Vodovod	Broj priključaka (kom)	Duljina mreže sa dovodnim cjevovodima (m)	Udaljenost od Konjica (km)
Gradski vodovod Konjic	3.138	31.200	-
Vodovod Glavičine i Bijela	302	10.100	6 - 8
Vodovod Borci	23	7.500	14 - 20
Vodovod Boračko jezero	143	5.300	23 - 27
Vodovod Glavatičevo	122	12.000	30 - 36
Vodovod Čelebići	387	16.100	7 - 11
Vodovod Buturović polje i Seonica	273	23.500	23 - 34
Vodovod Ovčari	188	11.500	4 - 6
UKUPNO	4.576	117.200	

Tabela 13 Vodovodni sistemi u nadležnosti jkp vik

U tabeli koja sljedi dani su vodovodni sistemi i njihove osnovne karakteristike, a kojima upravljaju pojedine mjesne zajednice.

Popis vodovodnih sistema u nadležnosti mjesnih zajednica⁵

Mjesna zajednica	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	Broj vodovoda sa preko 10 korisnika	Individualni vodovodi
Bulatovići	745	213	3	ima
Jasenik	603	172	9	ima
Džanići	672	195	11	ima
Nevizdraci	960	274	15	ima
Parsovići	857	245	10	ima
Homolje	902	260	12	ima

⁴ Strategija razvoja općine Konjic za period 2008. – 2017. godina, Općina Konjic

⁵ Strategija razvoja općine Konjic za period 2008. – 2017. godina, Općina Konjic

Lisičići	429	123	3	ima
Kralupi (Pokojište)	595	170	8	ima
Glavatičevo	716	206	18	ima
Grabovci	651	186	9	ima
Čuhovići	437	125	2	bunari
Džepi	773	221	4	bunari i čatrnje
Odžaci	1.175	336	9	ima
Bradina	855	244	10	ima
Spiljani	721	206	9	ima
Gorani	1.056	302	9	ima
Solakova kula	690	197	8	ima
UKUPNO	12.837	3.675	81	

Tabela 14. Vodovodni sistemi u nadležnosti mjesnih zajednica

Vodozahvati za vodovodne sisteme su u najvećem broju slučajeva kaptirana prirodna izvorišta, dok se samo oko 5% vode osigura crpljenjem iz bunara. Transport vode se u 90% obavlja putem gravitacije dok se ostatak transportuje potisnim cjevovodima, odnosno uz pomoć pumpi. Pumpanjem se voda transportuje u sistemima Boračko jezero, Repovica, Tuleg, Glavatičevo.

Vode kojima raspolaže općina Konjic po hemijskim i fizičkim osobinama su izuzetne kvalitete, te nije potreban poseban tretman voda, osim obavezne dezinfekcije kojom se popravljaju biološke kvalitete voda. Kontinuirana dezinfekcija se obavlja u svim sistemima kojima upravlja JKP ViK Konjic.

Kontrola kvalitete vode u vodovodnim sistemima kojima gazduje JKP ViK vrši se prema sljedećem planu:

- Svakodnevna kontrola rezidualnog hlora (ViK i HES) prema zakonskom zahtjevu
- Uzimanje uzoraka sa svih vodovodnih sistema ViK jednom u sedam dana i njihova bakteriološka kontrola – HES Konjic
- Hemijska analiza se obavlja tromjesečno – HES Konjic

Dok se na ostalim vodovodnim sistemima vrše kontrole prema planu HES Konjic.

Gradski vodovod Konjic

Gradski vodovod Konjic izgrađen je 1960. godine zahvatom vrela Ljuta (kota kaptaže 351,70 m n.m.) u količini od 168 l/s. Ljuta je kraško vrelo jake izdašnosti, sa kojeg je voda dovedena i do ribnjaka smještenog 1,5 km ispod izvora. Inače minimalna opažena izdašnost vrela je bila 1954. godine i iznosila je 530 l/s. Zavaćena voda se hlorira i gravitacijskim cjevovodom profila ACC $\Phi 450$, dužine 4950 m dovodi do rezervoara Klipanovac (kota dna 335,80 m n.m. i zapremina 1.700 m³). Ovaj vodovod osigurava oko 15.500 stanovnika, privredu i ostale potrošače u Konjicu. 1997. godine izgrađen je i pušten u rad novi rezervoar Čemer kapaciteta 3.400 m³. Također je položen i novi dovodni cjevovod PEHD DN450 paralelno sa postojećim. Oba cjevovoda su u funkciji i njihov kapacitet je oko 350 l/s. Ukupna dužina gradskog vodovoda je oko 31.200 m, a broj priključaka 3138. Distribucija vode u gradskoj mreži vrši se gravitacijski osim u višim zonama (Tuleg-Pomol-Glavica i Repovica) gdje je zbog visinskog položaja ovih naselja izgrađen pumpni sistem sa rezervoarima. Gradski distributivni sistem je granato-prstenastog tipa.

Vodovod Bijela

Izgrađen je 1983 godine zahvaćanjem Crnog vrela i vrela Ribnjak koji zajedno daju količinu od 46 l/s. Voda se sa izvorišta vodi gravitacijom do glavnog distributivnog rezervoara kapaciteta 700 m³. Dužina cjevovoda je oko 10.100 m. Vodovod snabdijeva cca 3.900 stanovnika.

Vodovod Čelebići

Vodovod Čelebići izgrađen je 1979 godine. Kaptažom Idbar zahvaćene su vode rijeke Baštica u količini od 5 l/s. Transport vode se vrši gravitacijom od kaptaže do rezervoara Čelebići zapremine 300 m³. Dovodni cjevovod je profila $\Phi 150$ i dug je 3.500 m, dok je ukupna dužina mreže oko 16.000 m. Ovim vodovodom snabdijeva se 1.650 stanovnika.

Vodovod Buturović Polje

Ovaj vodovod pušten je u funkciju 1982 godine. Potrebne količine vode osiguravaju se iz tri kaptaže, Krupić, Cikuša i Skok. Zahvaćena voda na vodozahvatu Krupić u količini od 15 l/s vode se gravitacijom do rezervoara Buturović Polje kapaciteta 300 m³, odakle se snabdijeva istoimeno naselje.

Kaptaže Cikuša i Skok čine jedan sistem. Zajedničkim magistralnim vodom vode se do tri rezervoara, Trusina (zapremina 100 m³), Seonica (zapremina 100 m³) i Gorica (zapremina 2x50 m³) koji opslužuju različite zone. Ukupna dužina cjevovoda je 9.400 m, a vodovod snabdijeva 1960 stanovnika.

Vodovod Boračko jezero

Vodovod Boračko jezero izgrađen je 1965 godine. Voda se pumpa iz vodozahvata u količini od 5 l/s. Potisnim cjevovodom dugim 120 m i profila $\Phi 80$ voda se podiže u rezervoar zapremine 50 m³. Ukupna dužina mreže iznosi 4.100 m, a snabdijeva 960 stanovnika. U ljetnom periodu kapacitet izvorišta nije adekvatan zbog velikog broja posjetitelja.

Zaštitne zone i pojasevi

Problematika zaštite podzemnih voda i izvorišta vodosnabdijevanja regulirana je Zakonom o vodama (Sl.novine FBiH 18/98) i Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva (Sl.novine FBiH 88/12), a u osnovi mjera zaštite su hidrogeološki uslovi formiranja izvorišta, brzine prijenosa polutanata podzemnom filtracijom i mogućnost unosa polutanata u vodonosni sloj (akvifer). Iz toga sljedi da je neophodno definisati uslove usaglašavanja prostornog razvoja općine sa potrebom zaštite izvorišta podzemnih voda, a u najskorije vrijeme izvršiti potrebna istraživanja za definisanje zaštitnih zona izvorišta u smislu odredaba Pravilnika i potreba zaštite. Koncept zaštite svakog pojedinačnog izvorišta proizlazi iz uslova utvrđenih Zakonom o vodama i navedenog Pravilnika. U skladu sa navedenim propisima, zaštita izvorišta vrši se određivanjem granica zaštitnih zona u prostoru i aktivnosti dozvoljenih u njima, u cilju sprječavanja zagađenja i drugih štetnih utjecaja koji mogu nepovoljno djelovati na kvantitativno-kvalitativne karakteristike i održivo korištenje izvorišta u budućnosti. Pri tome je osnova za prostorno određivanje zona, utvrđivanje vremena transporta potencijalnog zagađivača od mjesta unosa do štice izvoršta. Imajući u vidu navedeno, uspostavlja se odgovarajući režim u utjecajnoj zoni oko izvorišta, gdje se propisuju dozvoljene aktivnosti i odgovarajuće mjere zaštite. Režim zaštite definiran je u zavisnosti od hidrogeološkog karaktera izvorišta, a Pravilnikom su utvrđene sljedeće četiri vrste izvorišta:

- izvorišta podzemnih voda u izdanima intergranularne poroznosti,
- izvorišta mineralnih, termalnih i termomineralnih voda,
- izvorišta podzemnih voda u kraškim izdanima i
- izvorišta sa zahvatom površinskih voda.

Članom 117. Zakona o vodama FBiH i odredbama Pravilnika propisano je da se zaštita izvorišta utvrđuje općim aktom nadležnog organa, kojim se propisuje ograničenje zaštitnih zona, te režim korištenja prostora na području zaštitnih zona, uključujući ograničenja i zabrane izvođenja određenih radova, izgradnje objekata i obavljanja aktivnosti kojima se mogu zagađivati vode izvorišta, a sve uvjetovano zatečenim hidrogeološkim i općim uslovima. Ovaj režim odnosi se na sva pravna i fizička lica na području zaštitnih zona i ima za cilj zaštitu i očuvanje kvantitativno – kvalitativnih karakteristika izvorišta.

Kako su vode sa izvorišta na području općine Konjic izrazito kvalitetne u pogledu sanitarnih uslova za pitke vode, taj nivo kvalitete potrebno je i održati. Upravo iz tog razloga nužno je definisati vodozaštitne zone, izvršiti njihovo uspostavljanje i stalni monitoring, a posebno se to odnosi na najznačajnije izvorište kojim se opskrbljuje grad Konjic i prigradska naselja, vrelo Ljuta.

Sistemi odvođenja otpadnih voda

U gradu Konjicu oko 75% stanovnika priključeno je na kanalizacijski sistem grada, dok su ostali stanovnici problem otpadnih voda riješili izgradnjom septičkih jama i to su većinom obodna naselja grada. Pored grada Konjica, na području općine Konjic nalaze se i sljedeća veća naselja: Čelebići, Lisičići, Buturović polje, Glavatičevo kao i Boračko jezero koje nemaju izgrađen kanalizacijski sistem, a otpadne vode ugrožavaju recipijente, tj. Jablaničko i Boračko jezero.

Pitanje prikupljanja, odvođenja i prerade otpadnih industrijskih voda iz industrijske zone (Unisov kompleks) nije u potpunosti riješeno. Postojeći kanalizacijski sistem nije adekvatan, kolektori su oštećeni, a pumpna postrojenja su djelimično u funkciji. Iz tih razloga, otpadne industrijske vode djelimično utječu u površinske vodotoke ili se infiltriraju u podzemlje gdje zagađuju zalihe podzemnih voda koje prihranjuju površinske vodotoke. Također, zabrinjavajuća je situacija i sa pojedinim metaloprerađivačima koji svoje otpadne tehnološke vode ispuštaju u rijeku Neretvu. Industrijska postrojenja dužna su izvršiti prikupljanje vlastitih industrijskih otpadnih voda i dovesti ih na nivo standarda otpadnih (fekalnih) voda domaćinstava kako bi se mogle upustiti u gradski kanalizacijski sistem. Industrijska postrojenja mogu biti priključena na gradsku kanalizaciju ukoliko kvalitet efluenta odgovara kvaliteti koju će utvrditi komunalno poduzeće koje upravlja otpadnim vodama. Ukoliko otpadne vode industrije neće ometati efikasan rad gradskog postrojenja za preradu otpadnih voda, mogu biti priključene na gradski kanalizacijski sistem, u suprotnom, industrije moraju izgraditi vlastita postrojenja za preradu otpadnih voda i vršiti redoviti monitoring nad ispuštenim vodama. Ovo se poglavito odnosi na industrije u kompleksu Unis, kao i metaloprerađivačke industrije. Osnovna koncepcija korištenja voda u industriji i privredi treba biti zasnovana na principu „korisnik i zagađivač plaćaju“, odnosno na zadovoljenje očuvanja vodnih resursa u kvantitativnom i kvalitativnom pogledu. Stoga se u planskom periodu potiče primjena povoljnijih tehnoloških procesa u proizvodnji, kojima se postižu uštede vode i kontrolira zagađivanje okoliša. Ovo se odnosi i na postojeće industrijske i poslovne zone, ali i sve planirane. Promjene u ovom sektoru sigurno će usloviti i racionalnije iskorištavanje vodnih dobara, što je i određeno smjernicama europskih političkih tijela.

Općina smatra da bi privredni subjekti na području industrijske zone UNIS-ov lokalitet trebali pokrenuti aktivnosti na formiranju jednog odjela ili zasebnog privrednog subjekta koji bi vodio brigu o svim industrijskim otpadnim vodama, kao i održavanju infrastrukture (održavanje i vođenje svih aktivnosti na pomenutom lokalitetu koje su od interesa za sve privredne subjekte).

Veliki problem prikupljanja, odvođenja i prerade fekalnih voda je i na lokaciji Boračkog jezera. Trenutno na području Boračkog jezera postoji samo jedan kanalizacijski vod koji se upušta u rijeku Šišticu neposredno ispod mosta, a prikuplja fekalne vode manjeg broja objekata. Vikend objekti su problem fekalnih voda riješili izradom septičkih jama od kojih je veliki broj urađenih kao propusne. Prostor oko Boračkog jezera, a naročito dio koji se nalazi sjeverno od jezera najgušće je naseljen i sa najvećim brojem septičkih jama, koje svojim sadržajem usljed procjeđivanja zagađuju vode jezera. Identična situacija je i u naseljima smještenim na obali Jablaničkog jezera. Tendencije da se područja Boračkog i Jablaničkog jezera razviju kao značajnija turistička mjesta, ukazuje na to da se očekuje brzi razvoj i urbanizacija ovog područja. Da bi se omogućio neometan razvoj razmatranih područja, nužna je izgradnja savremene kanalizacijske mreže sa uređajima za pročišćavanje, koja bi uz riješen problem vodosnabdijevanja stvorila realne uslove, kako za dalji razvoj, tako i za adekvatnu zaštitu prirodne okoline.

Općina Konjic trenutno ulaže značajne napore u rješavanje problematike prikupljanja, odvođenja i tretmana fekalnih voda naselja koja trenutno nije adekvatno riješena. Izgradnjom glavnih kolektora uz lijevu i desnu obalu rijeke Neretve, odnosno Jablaničkog jezera, i postrojenja za tretman otpadnih voda doći će do poboljšane higijensko-sanitarne situacije u naseljima, kao i poboljšanja kvalitete vode u

vodnim tijelima, naročito rijeci Neretvi i Jablaničkom jezeru koji su recipijenti svih korištenih voda sa područja općine.

Kroz projekt WATSAN (water and sanitation) predviđena je, pored izgradnje lijevo i desnoobalnog kolektora, izgradnja kanalizacijskih sistema u naseljima Bijela, Ovčari, Puhala i Donje Polje.

U sklopu novih i postojećih kanalizacijskih sistema u planu je izgradnja uređaja za pročišćavanje fekalnih voda: Drecelj, Bijela, Glavičine, Puhala, Donje Polje, Ovčari, Donje Selo, Boračko jezero.

Biodiverzitet vodnih resursa

Što se tiče biodiverziteta vodnih resursa općine Konjic treba istaći sljedeće da područje Gornje Neretve je naseljeno i bogato raznolikom ihtiofaunom što je bilo predmet znanstvenih istraživanja još u 19. stoljeću.

Najpoznatije autohtone riblje vrste su iz porodice salmonida:

- mekousna pastrmka (*Salmothymus Obtusirostris Oxyrhynchus*),
- potočna pastrmka (*Salmo trutta morpha fario*),
- jezerska pastrmka (*Salmo trutta morpha lacustris*) i
- Glavatica (*Salmo marmoratus*).

Pored njih u Neretvi obitavaju i druge autohtone riblje vrste kao što su:

- Klijen
- Strugač
- Peš.

Ipak, salmonidi su najčešće na meti sportskih ribolovaca zbog svog kvaliteta i atraktivnosti, a mekousna pastrmka i glavatica se smatraju endemskim vrstama ovog područja. Posebno je interesantna glavatica zbog svoje veličine pri čemu može dostići težinu čak do 30 kg.

Gornju Neretvu naseljava i riječni rak koji je ujedno i indikator čiste vode. Riječni rak, pored Neretve, naseljava i njene pritoke kao i Boračko jezero.

Endemska mekousna pastrmka, koja obitava jedino u rijeci Neretvi, veoma je osjetljiva riblja vrsta i opstaje samo u vodi bogatoj kiseonikom i sa relativno niskom temperaturom. Zato je i područje mekousne pastrmke ograničeno tek nizvodno od Krupačkih stijena, odnosno od utoka Gornjeg i Donjeg Krupca koji bitno mjenjaju fizičke i hemijske karakteristike rijeke. Vremenom je u slivu Gornje Neretve izvršena introdukcija (unošenje) ribljih vrsta koje nisu svojstvene ovom vodotoku, ali koje su se ipak održale u njemu: kalifornijska pastrmka, zlatovčica, lipljan, bjelica i šaran (samo u Boračkom jezeru).

3.2.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

Red. Br.	Problem	Uzroci problema	Posljedice problema/mogući uticaji	Ciljevi
1.	VODOSNABDIJEVANJE NEDOVOLJNO SNABDIJEVANJE PITKOM VODOM DIJELOVI POJEDINI RURALNIH NASELJA – BORAČKO JEZERO, OTELEŽANI I GORANI (POSEBNO U LJETNOM PERIODU)	<ul style="list-style-type: none">➤ Neizgrađenost centralnog vodovodnog sistema;➤ Bespravna izgradnja;➤ Gubici vode u sistemu;➤ Nije uspostavljen (niti poznat) sistem snabdijevanja cisternama, niti lokalnim vodovodima	<ul style="list-style-type: none">➤ Ugrožena osnovna ljudska prava,➤ Nezadovoljstvo građana;➤ Opasnost od epidemije;➤ Lokalni vodovodi nisu legalizovani i koriste se bez sm-a upravljanja vodnim resursima.	<ul style="list-style-type: none">➤ Izgradnja centralnog vodovodnog sistema i uspostava Sistema legalno-pravnog uređenog snabdijevanja pitkom vodom iz alternativnih izvora➤ Projekat sistema izgradnje centralnog vodovodnog sistema područja sa kanalizacionim sistemom područja;➤ Suzbijanje bespravne gradnje objekata i neadekvatne infrastrukture RP-a i imovinsko-pravnim rješavanjima Javnih površina za infrastrukturu;➤ Smanjenje gubitaka u vodovodnim sistemima➤ Rekonstrukcija i sanacija postojećih sistema➤ Sistem redovnog monitoringa vodosnabdijevanja (čuvari);➤ Operativni plan sistema sanitarne kontrole alternativnih izvora pitke vode.

2.	RAZLIČITO UPRAVLJANJE VODOVODNIM SISTEMIMA – GRADSKI I LOKALNI I NJIHOVO ODRŽAVANJE	<ul style="list-style-type: none">➤ Nepokrivenost cijelog područja centralnim vodovodnim sistemom;➤ Veliki broj lokalnih sistema i neusaglašeno upravljanje lokalnim sistemima;➤ Niska svijest građana o vodi;➤ Neuređeno vlasništvo.	<ul style="list-style-type: none">➤ Lokalni sistemi van funkcije tokom ljetne sezone;➤ Visok rizik po zdravlje ljudi;➤ Veliki broj nelegalnih i dvojnih priključaka;➤ Mogućnost zagađenja i presušenja	<ul style="list-style-type: none">➤ Usaglašeno nadležno upravljanje (sa održavanjem) i legaliziranje – pravno uređivanje korištenja vodovodnih sistema➤ Dokumentovana baza za upravljanje – legalno usaglašavanje katastra svih vodovodnih sistema i imovinsko-pravno rješavanje vod.sm-a i trasa cjevovoda;➤ Projekat sistema upravljanja vodovodnim sistemima;➤ Sistem redovnog monitoringa i održavanje vodov.sm-a (čuvari);➤ Operativni plan upravljanja.
3.	NEUREĐENOST BAZE PODATAKA VODOZAŠTITNIH PODRUČJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedefinisane granice svih zona izvorišta;➤ Veliki broj neregistrovanih izvorišta;➤ Neusklađena legislativa.	<ul style="list-style-type: none">➤ Sporo djelovanje na terenu zbog nepostojanja baze podataka;➤ Nemogućnost sagledavanja cjelokupne situacije.	<ul style="list-style-type: none">➤ Uređenje baze vodozaštitnih područja i reguliranje zona sanitarne zaštite svih registriranih izvorišta➤ Definisanje granica svih zona izvorišta i označavanje na terenu;➤ Registracija svih izvorišta;➤ Usklađivanje nadležnosti;➤ Objedinjavanje elaborata i studija o zonama izvorišta na cijelom području.

4.	NEADEKVATNA ZAŠTITA ZONE IZVORIŠTA	<ul style="list-style-type: none">➤ Bespravno izgrađeni i ruševni objekti➤ Bespravna gradnja, neriješeno i nekontrolisano odvođenje kanalizacije i otpadnih voda;➤ Nekontrolisana sječa šuma;➤ Odlaganje smeća u zoni izvorišta;	<ul style="list-style-type: none">➤ Moguće zagađenje podzemnih voda;➤ Smanjenje izvorišnih kapaciteta;➤ Zagađenje vodozahvata pitke vode;➤ Uticaj na kvalitet i kvantitet vode;➤ Uticaj na zdravlje ljudi.	<ul style="list-style-type: none">➤ Adekvatna zaštita zone izvorišta➤ Definisati vodozaštitne zone, izvršiti njihovo uspostavljanje i stalni monitoring, posebno vrela Ljuta➤ Ograničiti zaštitne zone, te režim korištenja prostora na području zaštitnih zona➤ Suzbijanje bespravne gradnje RP-a i Planovima upravljanja zaštićenim područjima;➤ Operativni plan aktivnosti koordiniranih nadležnosti;
5.	NERACIONALNO KORIŠTENJE VODA	<ul style="list-style-type: none">➤ Upotreba vode u tehnološke svrhe;➤ Niska ekološka svijest građana;➤ Nepostojanje vodomjera (brojnih lokalnih vodovoda);➤ Veliki broj bespravnih priključaka;➤ Zastarjelost mreže.	<ul style="list-style-type: none">➤ Velike količine vode koje se bespotrebno troše;➤ Nekontrolisano korištenje vode za piće;➤ Gubitak vode u sistemu i nedostatak vode kod udaljenijih korisnika;➤ Nestašica vode u ljetnom periodu;➤ Uticaj na zdravlje stanovništva.	<ul style="list-style-type: none">➤ Racionalno korištenje vode➤ Projekat ugradnje vodomjera – mjerenja utroška vode registriranih LV-a;➤ Plan koordiniranih aktivnosti na Projektima sanacije (zamjene) zastarjele mreže centralnog vodovodnog sistema na području➤ Podizanje svijesti građana;➤ Koordinacija i saradnja sa nadležnim.

6.	VODOTOCI POPLAVE – IZLIJEVANJE RIJEKA IZ KORITA I PLAVLJENJE OBALNIH POVRŠINA, OBJEKATA I NASELJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Neregulirani vodotoci i obalna područja;➤ Zaštitni pojasevi vodotoka napadnuti bespravnom gradnjom;➤ Prekomjerna sječa šuma➤ Neuređena i plitka korita rijeka;➤ Odlaganje velikih količina otpada u➤ korita rijeka – divlje deponije;➤ Mijenjanje toka korita rijeka➤ Velike količine padavina i otapanje snijega;➤ Nedovoljna svijest stanovnika	<ul style="list-style-type: none">➤ Velike materijalne štete;➤ Opasnost po živote i zdravlje ljudi;➤ Uništavanje poljoprivrednih površina i usijeva;➤ Mogućnost prenošenja zaraze;➤ Plavna područja: Dolina Glavatičeva, dijelovi naselja uz rijeku Neretvu: Tuščica, Zlatrgovina, Stari Pazar, autobuska stanica Inaselje Luka, pojas u zahvatu rijeke Trešanice od Podorašca do ušća u rijeku Neretvu, pojas u zahvatu Tuščičkog potoka, Radavskog potoka i potoka Drecelje, pojas u zahvatu rijeke Baščice od Rajića – do ušća u Jablaničko jezero	<ul style="list-style-type: none">➤ Koordinirano upravljanje odbranom od poplava➤ Suzbijanje bespravne gradnje➤ Regulacionim planovima;➤ Propisna regulacija vodotoka sa plavnim zelenim pojasom – regulacijski radovi na rijeci Neretvi i Jablaničkom jezeru;➤ Projekti temeljitog čišćenja vodotoka i obalnih područja;➤ Redovan minitoring nadzorom vodotoka (čuvari);➤ Kvalitetno i odgovorno gospodarenje šumama➤ Regulisanje režima voda izgradnjom akumulacijskih prostora za izravnanje
----	--	---	---	--

7.	ZAGAĐENJE VODOTOKA OTPADNIM VODAMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Neizgrađenost sistema za prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda;➤ Nepokrivenost prostora općine separatnom kanalizacionom mrežom;➤ Ispuštanje otpadnih voda iz domaćinstava i proizvodnih subjekata direktno u vodotoke;➤ Nepostojanje kanalizacionog sistema u pojedinim dijelovima općine;➤ Loš kvalitet postojećeg kanalizacionog sistema	<ul style="list-style-type: none">➤ Zagađenost vodotoka;➤ Zagađivanje i uništavanje vodenih ekosistema;➤ Uticaj na zdravlje ljudi;➤ Uticaj na floru i faunu.	<ul style="list-style-type: none">➤ Uklanjanje i suzbijanje zagađenja vodotoka otpadnim vodama➤ Suzbijanje zagađenja vodotoka➤ Programom izgradnje Sistema za prikupljanje otpadnih voda;➤ Propisna izgradnja separatne kanalizacione mreže;➤ Projekat prečišćavanja i tretmana otpadnih voda na cijelom području;➤ Redovan monitoring i nadzor onečišćenja vodotoka (čuvari);➤ Operativni plan revizije i legalizacije izgrađenog lokalnog kanalizacionog sistema (koji direktno ispuštam otpadne vode u vodotok) i priključenje na zatvorene, centralne, kanalizacione sisteme (fekalne i oborinske)➤ Ubrzani radovi na izradi kanalizacijskog sistema za prikupljanje otpadnih voda➤ Izgradnja separatora i uređaja za tretman otpadnih voda
-----------	---	--	---	--

8.	OTPAD U VODOTOCIMA	<ul style="list-style-type: none">➤ zagađenja voda nepropisnim odlaganjem krutog inertnog otpada➤ Odlaganje građevinskog i drugog otpada u korita rijeka➤ Zagađenja vode zbog erozivnih procesa➤ Nedovoljno razvijena svijest građana	<ul style="list-style-type: none">➤ Smanjen protok i brže izlijevanje vode iz korita➤ Rizik po zdravlje, narušen ambijent i kvalitet života	<ul style="list-style-type: none">➤ Projekti čišćenja vodotoka➤ Suzbijanje bespravne gradnje➤ Regulacionim planovima;➤ Propisno uklanjanje i odlaganje građevinskog i drugog otpada;➤ Projekat čišćenja vodotoka od otpada;➤ Redovan monitoring i nadzor odlaganja otpada (čuvari);➤ Operativni plan podizanja svijesti građana.
9.	KANALIZACIONI SISTEM NEIZGRAĐENA KANALIZACIONA MREŽA U POJEDINIM DIJELOVIMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Npropisna izgradnja lokalnih kanalizacionih sistema od strane građana➤ Nepostojanje jedinstvenog sistema kanalizacionih mreža➤ Izgradnja vodovodnih sistema ne prati i izgradnja mreže kanalizacije➤ Brži rast bespravnih naselja od gradnje infrastrukture i bez urbanističkog plana saobraćaja	<ul style="list-style-type: none">➤ Zagađenje podzemnih voda i vodotoka➤ Izljevanje fekalnih voda na površinu ;➤ Moguće epidemije;➤ Slabljenje životnog standarda;➤ Neugodni mirisi;➤ Naselja bez kanalizacione mreže	<ul style="list-style-type: none">➤ Hitna izgradnja kanalizacione mreže u pojedinim dijelovima općine - usaglašeno sa vodovodnom mrežom;➤ Suzbijanje bespravne gradnje➤ Regulacionim planovima i imovinsko-pravno rješavanje saobraćaja;➤ Projekat mgmt sistema izgradnje kanalizacione mreže područja i dovršetak priključenja na jedinstveni zatvoreni sistem kanalizacione mreže (kolektore područja);

				<ul style="list-style-type: none">➤ Redovan monitoring i nadzor cesta reguliran (čuvari);➤ Operativni plan sistema održavanja nekategorisanih cesta – kao realnih javnih površina
10.	VELIKI BROJ BESPRAVNO IZGRAĐENIH I NEPROPISNO UREĐENIH SEPTIČKIH JAMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Bespravna gradnja;➤ Neizgrađenost kanalizacione mreže;➤ Loša socijalna situacija stanovnika;➤ Sept. jame se koriste bez kontrole ispravnosti	<ul style="list-style-type: none">➤ Izgradnja septičkih jama neprihvatljivih tehničkih karakteristika;➤ Zagađenje podzemnih voda;➤ Posebna opasnost od zagađenja termalnih, termomineralnih i mineralnih voda;➤ Izljevanje fekalnih sadržaja i nekontrolisano oticanje;➤ Moguće epidemije;➤ Neugodni mirisi;➤ Mogućnost pojave klizanja tla.	<ul style="list-style-type: none">➤ Suzbijanje bespravne gradnje➤ Regulacionim Planovima;➤ Kontrola ispravnosti postojećih septičkih jama;➤ Pojačana kontrola izgradnje propisnih➤ Projekat tipske ekološke septičke jame za prosječno domaćinstvo (prihvatljive za ekološki zaštićeno područje);

3.3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem

3.3.1. Stanje na području

S obzirom na aktivnosti koje se svakodnevno odvijaju na prostoru općine Konjic, zemljište je veoma podložno promjenama, u smislu namjene i korištenja, ali i degradacije i mnogih štetnih utjecaja. Zbog toga se svakodnevno mjenjaju omjeri vrsta zemljišta, najčešće na štetu kvalitetnih šumskih i poljoprivrednih, a u korist građevinskog zemljišta.

Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i dobro od posebnog značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine i općinu Konjic, te treba da uživa posebnu zaštitu, odnosno da se koristi za poljoprivrednu proizvodnju.

Od ukupne površine općine Konjic, najveći udio čini poljoprivredno zemljište ukupno 49,96% dok je procentualno učešće šumskog zemljišta 48,44%. Slijedi građevinsko zemljište sa 1,60%. Na šljunkovita i kamenita zemljišta zajedno otpada manje od 0,10% ukupne površine općine.

	NAMJENA:	Površina (ha)	Procenat %
1	Poljoprivredno	57.195,60	49,96%
2	Šumsko	55.464,35	48,44%
3	Vode i vodne površine	1589,64	1,38%
3.1	Vodotoci I kategorije	127	0,11%
3.2	Vodotoci II kategorije	696,5	0,61%
3.3	Akumulacije	766,14	0,03%
4	Građevinsko zemljište	1 955,57	1,70%
4.1	Izgrađeno (naselja)	1.237,80	1,08%
4.2	Saobraćajnice	679,1	0,59%
4.2.1	Magistralne ceste	35,7	0,03%
4.2.2	Regionalne ceste	148,6	0,13%
4.2.3	Lokalne ceste	119	0,10%
4.2.4	Nekategorisane ceste	356,4	0,31%
4.2.5	Pruge	19,4	0,02%
4.3	Eksploatacije i rekultivacije	26,97	0,02%
4.4	Deponije	11,7	0,01%
5	Ostala zemljišta	0	0,00%
	UKUPNO:	114.482,90	100,00%

Tabela 15. Kategorije korištenja zemljišta u općini Konjic⁶

Poljoprivredno zemljište općine Konjic iznosi P = 57.195,60 ha, što čini 49,96% od ukupne površine općine. Naravno, svo zemljište nije jednakog kvaliteta, te nema iste karakteristike za korištenje u poljoprivredne svrhe.

Strategija razvoja općine Konjic, koja je rađena 1996.godine, navodi da općina raspolaže sa 210 km² obradivog zemljišta, odnosno, 19% od ukupne površine općine. U istom dokumentu se navodi da detaljnija analiza dovodi do podatka da očita prednost u zastupljenosti obradivih

⁶ Prostorni Plan (2013-2033)

površina u odnosu na prosjek BiH, najviše se zapravo ogleda u potencijalu za iskorištenje livada (stočarstvo, plantažni uzgoj bilja, specifične sorte voća, itd.).

Bonitetna karta predstavlja kategorije zemljišta u odnosu na njihove prirodne potencijale. Kod izrade karata izdvajaju se kategorije prema upotrebnoj vrijednosti zemljišta bez obzira da li su pod pašnjacima, livadama, oranicama ili šumama. Određivanje bonitetnih kategorija zemljišta vrši se na osnovu morfoloških, hemijskih, fizičkih i bioloških svojstava, te proizvodnih karakteristika terena.

Bonitet zemljišta podrazumijeva ocjenu kvaliteta zemljišta i njegovu proizvodnu sposobnost, čija se vrijednost izražava u bodovima od 1 do 100.

Za općinu Konjic nije bila dostupna bonitetna karta zemljišta, ali jeste podjela prema upotrebnoj vrijednosti, koja svrstava zemljište u tri agrozone:

I. Agrozona I (I-IVa bonitetne kategorije)

II. Agrozona II (IVb-VI bonitetne kategorije)

III. Agrozona III (VII-VIII bonitetne kategorije)

Općina raspolaže i sa cca 212 km² pašnjaka, što stvara vrlo dobar potencijal za razvoj stočarstva. U odnosu na agrozone, tj., podjelu poljoprivrednog zemljišta prema svojim kvalitetama u agrozone, situaciji bi bila sljedeća:

I agrozona (ha)	II agrozona (ha)	III agrozona (ha)
1.869 ha	20.886 ha	34.445 ha

Tabela 16. Agrozone

Tla općine Konjic su svojim najvećim dijelom automorfna, i to su: distrični i eutrični kambisol, kalkokambisol, kalkomelanosol, ranker, litosol, regosol, rendzina, te vrlo malim dijelom su hidromorfna, zastupljena kroz fluvisol.

Hidromorfna tla, koja nastaju uslijed prekomjernog vlaženja oborinskom vodom, svojim malim procentom zastupljenosti, odgovaraju geomorfološkim, geološkim i klimatskim uslovima koji vladaju na ovom području.

FAO klasifikacija ⁷	Nacionalna klasifikacija	Opis	Površina (%)
Chromic Luvisols	Luvisol	Posmeđena srednje duboka crvenica na dolomitima	0,47%
Dystric Cambisols	Dystric Kambisol	Smeđe tlo na pješčarima	14,21%
Eutric Fluvisols	Fluvisol	Aluvijalno-deluvijalno tlo	0,84%
Eutric Leptosols	Kalkokambisol	Smeđe vrlo plitko i plitko tlo na jedrim krečnjacima	7,88%
Eutric Leptosols	Kalkomelanosol	Rendzina na dolomitima	16,58%

⁷ FAO – Food and Agriculture Organization of UN – Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda

Eutric Leptosols	Kalkomelanosol Kalkokambisol	Rendzina i vrlo plitko i plitko smeđe tlo na dolomitu	20,69%
Eutric Leptosols	Kalkomelanosol Kalkokambisol Regosol	Rendzina, smeđe vrlo plitko i plitko tlo na krečnjacima i deluvijalno tlo	4,33%
Eutric Regosols	Regosol	Deluvijalno tlo uvala	0,52%
Lithic Leptosols	Litosol	Sirozemi na krečnjacima i dolomitima	4,67%
Lithic Leptosols	Litosol Kalkomelanosol	Sirozem i rendzina na dolomitu	6,12%
Rendzic Leptosols	Rendzina	Rendzina na trošnim krečnjacima	0,14%
Umbric Leptosols	Kalkokambisol Kalkomelanosol Regosol	Smeđe plitko tlo, rendzina i deluvijalno tlo vrtača na jedrim krečnjacima i dolomitima	0,42%
Vertic Cambisols	Eutric Kambisol	Smeđe tlo na glinama	4,99%
Humic Cambisols	Kalkokambisol Dystric Kambisol	Smeđe tlo na krečnjacima i smjeđe kiselo tlo na pješčarima	0,00%
Mollic Leptosols	Kalkomelanosol Dystric Kambisol	Rendzina na dolomitima i smjeđe kiselo tlo na riolitima	0,28%
Eutric Leptosols	Kalkomelanosol Ranker	Rendzina na jedrima krečnjacima i ranker na glincima	0,07%
Eutric Leptosols	Litosol Kalkomelanosol Kalkokambisol	Sirozemi, rendzina i smeđe tlo na krečnjacima i dolomitima	0,37%
Dystric Leptosols	Ranker Dystric Kambisol	Ranker i smjeđe kiselo tlo na pješčarima	8,92%
Eutric Leptosols	Rendzina Eutric Kambisol	Rendzina i smeđe tlo na laporcima i jedrim krečnjacima	4,15%
Eutric Leptosols	Randzina + Ranker + Eutric Kambisol	Rendzina i ranker i smeđe tlo na flišu	3,55%

Tabela 16. FAO klasifikacija i nacionalna klasifikacija

Kao što smo predhodno naveli izvršena je klasifikacija zemljišta na agrozone, gdje se pokazalo da poljoprivredno zemljište najvećim dijelom se svrstava u III agrozonu, što je i najmanje kvalitetno zemljište za razvoj poljoprivrede.

Međutim, velike zemljišne površine nisu uopće iskorištene. Ovakvo stanje se može pripisati činjenici da je poljoprivredno zemljište manjih bonitetnih kategorija. Sigurno je da ovakvo stanje u oblasti poljoprivrede utiče mnogo šire na razvoj cjelokupne zajednice, te stanja u kojem je iseljavanje i napuštanje ruralnih oblasti svakodnevna, vrlo zabrinjavajuća pojava, koja ostavlja velika prostranstva općine Konjic praznima.

Ipak, same uporedne brojke nisu dovoljan pokazatelj mogućnosti iskorištenja obradivih površina, jer drugi faktori, poput klime, nagiba terena, dostupnosti i, prvenstveno, zainteresiranosti stanovništva da se bave poljoprivrednom proizvodnjom i ratarstvom, igraju presudnu ulogu u razvoju djelatnosti.

Također, činjenica je da su najbolja poljoprivredna zemljišta često zauzeta gradnjom i to nepovratno. Takav deficit se može nadomjestiti razvojem i unaprijeđenjem zemljišta manje kvalitetnih kategorija, putem hidro i agromelioracija, kao i proizvodnjom hrane u kontrolisanim uslovima staklenika.

Ako se uzme u obzir broj stanovnika, te očekivano povećanje broja stanovnika u planskom periodu, ova vrlo niska brojka treba biti znatno korigovana. Kako bi se zadovoljile potrebe broja stanovnika u planskom periodu, a prema donjoj graničnoj vrijednosti obradivih površina, potrebno je zasijati ukupnu površinu od **P = 4933 ha**, što je povećanje od 85 %!

Potrebno je izraditi precizne agropedološke karte, sa upotrebom vrijednošću zemljišta, kako bi se mogli na osnovu njih uraditi i planovi razvoja sektora poljoprivrede, što u konačnici do kraja planskog perioda treba zadovoljiti barem polovinu potreba za proizvodnjom hrane u općini Konjic.

Jedan od prvih koraka se treba ogledati u ukрупnjivanju posjeda i korištenju visokih klasa boniteta poljoprivrednog zemljišta isključivo u poljoprivrednoj proizvodnji. To svakako može biti moguće samo uz edukaciju stanovništva novim metodama uzgoja, ali i uz stručnu i adekvatnu pomoć nadležnih institucija, koje će osigurati tržište i promovisati plasman domaćih proizvoda.

Neracionalno korištenje zemljišta Osnovni problem u oblasti zemljišta je nepostojanje preciznih podataka o stvarnim zemljišnim površinama. Stoga se svi ovi podaci moraju uzeti s rezervom, obzirom da je na području Konjica u periodu od kraja rata do danas došlo do velikih migracija stanovništva što je dovelo i do velike ekspanzije bespravne gradnje. Bespravna gradnja povlači sa sobom niz problema i štetnih utjecaja na okoliš, a kad je u pitanju zemljište, oni se očituju u širenju građevinskog zemljišta, usitnjavanju parcela, a samim time i promjenom bonitetne klase (npr. poljoprivredno u građevinsko), što će u značajnoj mjeri uticati na smanjenje poljoprivrednih površina.

Otpad Zagađenost tla otpadom je konstantno prisutna, na određenim lokacijama, kao posljedica odlaganja otpadnog materijala raznih vrsta, posebno komunalnog otpada («divlje deponije»), kao i tehnološkog otpada, odnosno otpadnih materijala, pri čemu se razgradnjom otpada onečišćavaju tlo i voda.

Mine Općina Konjic na području HNK je najugroženija u smislu kontaminiranosti od neeksplozivnih ubojnih sredstava. Linija konfrontacije u proteklom ratu bila je oko 75 km, nije bila fiksna i često je pomjerana. Iz navedenih razloga veličina sumnjive površine je izuzetno velika. Imajući u vidu, da su artiljerijska dejstva bila veoma česta, i da su se vodila gotovo iz svih poznatih konvencionalnih artiljerijskih oruđa, može se konstatovati da je opasnost od neeksplozivnih ubojnih sredstava velika, a naročito u jugoistočnom dijelu općine od Konjica do Ljute.

Kroz aktivnosti Službe, općinski organa, BiH MAC i Vojske FBiH na prostoru općine od 1996. godine do 2006. godine, deminirano je 308.901.11 m² rizične površine. Navedeni iznos deminiranog zemljišta spada u I kategoriju sumnjive površine.

I dalje je ostao velik broj mikrolokacija koje su opasne za kretanje lovaca, planinara, ljubitelja prirode i drugih, a to su:

- Paklina – Bukove glave – Gradina – Tranjina – Šištica,
- Vrabač – Gudac - Kiser –Jakovljevića gaj,
- Dijelovi Prenja: Crno polje, Osobac, Pasije doline, Mliječni do, Gluhi do,
- Širi rejon Glavatičeva: Orlov kuk, Gornje selo, Marića kosa, Žljebina, širirejon Krupca, rejon oko izvora Lađanice, manji dijelovi Bukovice,
- Linija razdvajanja između ARBiH i HVO na potezu od Tuščice –Markovića kose-Radavski potok-Šumine-Gašino brdo-Gornja Orahovica.

Prema podacima analitičkim podacima na području Općine Konjic postoji 105 km² miniranog područja, a rizičnim se smatra 3,55 km² općine.

3.3.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

Red. Br.	Problem	Uzroci problema	Posljedice problema/mogući uticaji	Ciljevi
1.	NERACIONALNO KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA	<ul style="list-style-type: none">➤ Neplanska izgradnja;➤ Nekonrolisano pretvaranje poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko;➤ Neusklađena poljoprivredna proizvodnja;➤ Nedostatak podsticaja da se obrađuje poljoprivredno zemljište➤ Nepostojanje agrarne politike.	<ul style="list-style-type: none">➤ Smanjenje poljoprivrednih i šumskih površina;➤ Zagađenje tla;➤ Nedostatak zemljišta za obezbjeđenje hrane, kao i za život ljudi.	<ul style="list-style-type: none">➤ Omogućavanje planske gradnje;➤ Sprečavanje pretvaranja poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredno zemljište;➤ Uzgoj kultura prilagoditi kvalitetu zemljišta uz potrebnu edukaciju;➤ Smanjiti eksploataciju zemljišta, a povećati kultivaciju.➤ Državno poljoprivredno zemljište davati na korištenje poljoprivrednim proizvođačima kako bi uvećali svoj posjed
2.	SMANJENJE RASPOLOŽIVOG POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA	<ul style="list-style-type: none">➤ Urbanizacija i izgradnja naselja, industrijskih kapaciteta infrastrukture;➤ Nedovoljna primjena zakona o poljoprivrednom zemljištu;➤ Nedostatak mehanizacije;➤ Nizak stepen obrazovanja.	<ul style="list-style-type: none">➤ Smanjenje proizvodnje hrane i prihoda od poljoprivredne djelatnosti;➤ Uzgoj kultura koje nisu prilagođene određenom tipu tla;➤ Pretvaranje poljoprivrednih površina u druge namjene (građevinske zone, pašnjake, prostor sa niskim rastinjem).	<ul style="list-style-type: none">➤ Intezivirati racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta kroz edukaciju stanovništva;➤ Proizvodnja zdrave hrane – plastenici, staklenici;➤ Uvođenje plodoreda i gnojidbe organskom materijom.➤ Korištenje sorti višeg genetskog potencijala;➤ Nadoknaditi deficit obradivog zemljišta uređenjem zemljišta hidromelioracijama

3.	POJAVA KLIZIŠTA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nekontrolisana sječa šuma;➤ Izgradnja građevinskih objekata na➤ Potencijalno nestabilnim padinama;➤ Neadekvatna regulacija odvođenjaoborinskih i otpadnih voda.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ugroženost stambenihobjekata i infrastrukture;➤ Materijalne štete;➤ Uništavanje plodnog tla i vegetacije;➤ Vizuelna degradacija terena;➤ Materijalne štete.	<ul style="list-style-type: none">➤ Utvrđivanje stanja potencijalne i aktivne erozije tla i klizišta;➤ Sanacija klizišta;➤ Obezbjedenje materijalnih sredstava .
4.	MINSKA POLJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Ratna dejstva	<ul style="list-style-type: none">➤ Direktna opasnost po život ljudi i životinja;➤ Nemogućnost korištenja zemljišta u svrhe za koje se koristilo prije ratnih dejstava;➤ Ljudske žrtve.	<ul style="list-style-type: none">➤ Deminiranje zemljišta;➤ Revitalizacija deminiranih područja.
5.	ZAGAĐENOST TLA OTPADOM	<ul style="list-style-type: none">➤ Nekontrolirano odlaganje otpada;➤ Divlje deponije.	<ul style="list-style-type: none">➤ Degradacija zemljišta;➤ Onečišćenje tla;➤ Opasnost po zdravlje ljudi zbog prisutnosti nekih toksičnih metala zaostalih iz prethodnog perioda.	<ul style="list-style-type: none">➤ Saniranje divljih deponija.
6.	PRIMJENA PESTICIDA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nekontrolisana primjena pesticide u poljoprivrednoj proizvodnji;➤ Nestručnost u primjeni.	<ul style="list-style-type: none">➤ Zagađenje zemljišta;➤ Opasnost za zdravlje živih bića.	<ul style="list-style-type: none">➤ Smanjiti upotrebu hemikalija, a unaprijediti mehaničku i biološku borbu protiv parazita na kulturama biljaka

3.4. Korištenje, zaštita i upravljanje šumama i šumskim zemljištem

3.4.1. Stanje na području

Ekosistem šuma Šume i šumska zemljišta, kao dobro od općeg interesa, uživaju posebnu brigu i zaštitu, kao osnovni prirodni resurs, čije se vrijednosti manifestuju kroz ekološke, socijalne i proizvodne funkcije. Ekološke funkcije šuma manifestuju se kroz biodiverzitet-zaštitu staništa, zaštitu zemljišta, zaštitu voda, klimatske-uključujući ulogu šuma kod vezivanja ugljika iz zraka. Socijalne funkcije su rekreacija, turizam, obrazovanje, istraživanje, odbrana, zaštita objekata i infrastrukture. Ekonomske funkcije šuma su prihod od proizvodnje drveta i sekundarnih šumskih proizvoda. Sve pobrojane funkcije ukazuju na to da bez šuma nema života na zemlji.

Šume i šumska zemljišta na području Općine Konjic zauzimaju površinu od $P = 55\,464,35$ ha ili 48,44 % od ukupne površine područja. Na ovom području se nalaze tri planinska masiva i to Prenj, Visočica i Bitovnja, a u graničnim područjima i Ivan planina, Pogorelica i Borašnica, te djelomično prodori Bjelašnice, Treskavice i Crvnja.

Šume ŠGP „Konjičko“ su podijeljene, prema široj kategorizaciji, na:

- Visoke šume sa prirodnom obnovom (1000)
- Degradirane šume (2000)
- Šumske zasade/kulture (3000)
- Izdanačke šume (4000)
- Goleti ispod gornje granice privredne šume (5000)
- Minirane i neproduktivne površine u šumarskom pogledu (6000)
- Uzurpacije (7000).

Stanje šuma i drvene zalihe

Stanje šuma i drvene zalihe u ŠGP „Konjičko“ je na početku uređajnog perioda šumskogospodarske osnove 2004 – 2014.g., bilo kako slijedi, s tim da se treba uzeti u obzir da ukupne površine pod šumskim zemljištem u ovoj osnovi, nisu usaglašene sa podacima sa agropedološke karte i podacima BH šuma:

Kategorija šuma	Površina (ha)	Vrsta drveća	Drvena zaliha (m ³)			Godišnji zapreminski prirast (m ³)	
			Omjer smjese (%)	Po ha	Po cijeloj površini	Po ha	Po cijeloj površini
Visoke šume sa prirodnom obnovom	19093,8	Četinari	11,26	23,29	444950	0,54	10144
		Lišćari	88,74	183,64	3506070	3,05	58174
		Sve vrste	100,00	206,93	3951020	3,59	68318
Degradirane visoke šume	3938,7	Četinari	0,60	0,76	3007	0,02	100
		Lišćari	99,40	125,30	493369	2,44	9615
		Sve vrste	100,00	126,06	496376	2,46	9715
	729,6	Četinari	88,02	68,69	50113	3,82	2792

Šumski zasadi sa procjenjenom drvnom masom		Lišćari	11,98	9,37	6821	0,32	233
		Sve vrste	100,00	78,06	56934	4,14	3025
Izdanačke šume	8412,9	Četinari	0,71	0,46	3920	0,01	78
		Lišćari	99,29	65,10	547540	1,30	10951
		Sve vrste	100,00	65,56	551460	1,31	11029
A Ukupno	32175,0	Četinari	9,93	15,60	501990	0,41	13114
		Lišćari	90,07	141,53	4553800	2,45	78973
		Sve vrste	100,00	157,13	5055790	2,86	92087
Minirane visoke	3860,4	Četinari	23,72	38,86	150027	0,65	2504
Kategorija šuma	Površina (ha)	Vrsta drveća	Drvena zaliha (m ³)			Godišnji zapreminski prirast (m ³)	
			Omjer smjese (%)	Po ha	Po cijeloj površini	Po ha	Po cijeloj površini
Šume sa prirodnom obnovom		Lišćari	76,28	124,98	482460	1,96	7567
		Sve vrste	100,00	163,84	632487	2,61	10071
Minirane degradirane visoke šume	1029,2	Četinari	0,79	0,95	975	0,02	17
		Lišćari	99,21	118,96	122437	1,84	1891
		Sve vrste	100,00	119,91	123412	1,86	1908
Minirane izdanačke šume	784,8	Četinari	1,08	0,48	380	0,01	9
		Lišćari	98,92	44,40	34827	1,01	789
		Sve vrste	100,00	44,88	35207	1,02	798
B Ukupno	5674,4	Četinari	19,14	26,68	151382	0,45	2530
		Lišćari	80,86	112,74	639724	1,80	10247
		Sve vrste	100,00	139,42	791106	2,25	12777
(A+B) Ukupno	37849,4	Četinari	11,17	17,26	653372	0,41	15644
		Lišćari	88,83	137,22	5193524	2,36	89220
		Sve vrste	100,00	154,48	5846896	2,77	104864

Tabela 17. Stanje šuma i drvne zalihe

Iz tabele je vidljivo da je najveći godišnji zapreminski prirast visokih šuma sa prirodnom obnovom.

„Opći ciljevi gospodarenja u svim državnim šumama imaju zajednička obilježja koje se uglavnom sastoje u sljedećem:

- Ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma, s'tim da on bude u što boljem skladu sa potrebama društva, kako u pogledu vrsta drveća, tako i u pogledu kvaliteta drvene mase i njene debljinske strukture,
- Formiranje šuma onoga sastava pri kojem će se iz godine u godinu iz decenije u deceniju dobivati ujednačeni prinosi i prihodi.

- Ostvarivanje uslova koje će omogućiti da dođu do izražaja općekorisne funkcije šuma (regulisanje režima voda, sprečavanje erozije zemljišta i zagađivanje vazduha, stvaranje uslova za rekreaciju stanovništva, razvoj turizma i drugo) i
- Ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata privređivanja u šumarstvu, primjenom savremenih metoda i sredstava rada.

Zaštitne šume i zaštićene šume, te šumski rezervati

Određeno šumsko područje se definiše kao šuma visoke zaštitne vrijednosti, ako postoje lokalni, regionalni ili globalni vrijednosni parametri, zbog kojih bi trebalo propisati na datom području posebne uslove gospodarenja i zaštite, te korištenja šumskog dobra.

Ove površine se moraju prepoznati, te adekvatno tretirati, za što će poslužiti dokumentacija informaciono – dokumentacione osnove i do sada utvrđene prirodne vrijednosti, kako u sklopu ovog, tako i planova višeg i nižeg reda.

Prvenstveno, moraju se prepoznati šume koje imaju zaštitnu ulogu, koje se nalaze u zonama sanitarne zaštite izvorišta, šume sa vrijednim sastojinama ili one koje iskazuju neuobičajene estetske vrijednosti.

Na području ŠGP „Konjičko“, locirana su dva izvorišta vode za piće:

- Izvorište Ljuta – Konjic, čija vodozaštitna zona obuhvata odjele 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
- Izvorište Palež, čija vodozaštitna zona obuhvata odjel 64

Osim izvorišta, već je šumskogospodarskom osnovom utvrđeno da zaštitni pojas uz sve vodotoke treba da iznosi minimalno 15 m, sa obje strane vodotoka.

Osim toga, na području općine postoje ogromna prostranstva i predjeli koji su svojom ljepotom neponovljivi. Neki od njih već imaju određen nivo zaštite, ali uglavnom nedovoljan, kako s aspekta zakonske odrednice, tako i same provedbe u praksu određenja i uslova zaštite. Mnoga od njih se nalaze unutar ili zahvataju dijelove šuma i šumskog zemljišta, a nekada su i same šume resurs zbog kojeg se primjenjuje i štiti neki prostor.

Na području općine Konjic, a u odnosu na informacije koje donosi prethodni Prostorni plan opštine

Konjic, 1986.godine, registrovano je 7 dobara prirodnog naslijeđa, sa ukupnom površinom od 269,4 ha, što je i tada smatrano veoma malom površinom u odnosu na stvarni potencijal. Oni su zaštićeni kao „prirodne rijetkosti“ rješenjima Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture BiH.

Naziv dobra	Veličina (ha)	Godina zaštite	Vrsta naslijeđa
Dolomitno područje Vrtaljica	50	1956	Rezervat
Klisura Rakitnice	180	1966	Ostalo
Vodopad Šištica	1	1954	Spomenik prirode
Boračko jezero	28	1954	Spomenik prirode
Blatačko jezero	2	1957	Spomenik prirode
Pećina Vrpač	0,2	1966	Spomenik prirode
Zabrđanska pećina	2	1958	Spomenik prirode
UKUPNO	269,40		

*Tabela 18. Prirodno naslijeđe
Biodiverzitet šumskih područja*

Prilikom terenskih radova koji su poduzimani u svrhu evidentiranja drvene mase za potrebe izrade šumskogospodarskih osnova, prikupljeni su podaci o vrstama, brojnom stanju i rasprostranjenosti šumskih proizvoda, aromatičnog i ljekovitog bilja, šumskih plodova i gljiva na cjelokupnom šumskom području općine Konjic, te je utvrđeno pristustvo vrsta:

1. Kantarion (*Hipericum Perforatum*),
2. Velebilje (*Atropa Belladona*),
3. Trava iva (*Teucrium Montanium*),
4. Odoljen (*Valeriana officinalis*),
5. Stolisnik (*Achillea Millefolium*),
6. Bijeli šljez (*Altesa Officinalis*),
7. Lazarkinja (*Asperula Odorata*),
8. Zdravčica (*Sanicula Europaea*),
9. Borovnica (*Vaccinium Myrtillus*),
10. Crna zova (*Sambucus Nigra*),
11. Aptika (*Sambucus Ebullus*),
12. Malina (*Rubus Idaeus*),
13. Kupina (*Rubus Frukticosus*),
14. Smreka (*Juniperus Comunis*),
15. Crni trn (*Prunus Spinosa*),
16. Obični glog (*Crataegus Monosina*),
17. Krušina (*Rhamnus Frangula*),
18. Pasjakovina (*Rhamnus Cathartica*),
19. Rujevina (*Rus cotinus*),
20. Vrganj (*Boletus Edulis*)
21. Šumska pečurka (*Psaliota Silvatica*),
22. Blagva (*Amanita Caesarea*) i druge vrste.

Životinjski svijet je također veoma raznovrstan, pa se ovdje nailazi redovno na srnu, medvjeda, vuka, divlju svinju, divokozu, zeca, lisicu, divlju mačku, kunu, vjevericu, velikog tetrijeba, lještarku, divlju patku, divlju gusku itd.

Sanacija i pošumljavanje

Obim i struktura šumsko-uzgojnih radova su uvjetovani stanjem šuma i šumskih zemljišta, utvrđenim proizvodno-tehničkim ciljevima, odabranim sistemima gospodarenja i materijalnim-ekonomskim mogućnostima subjekta gospodarenja.

Plan šumsko-uzgojnih radova ima za cilj :

- Stvaranje uslova za što potpunije prirodno obnavljanje u visokim šumama sa prirodnom obnovom, te potpunom prirodnog podmlatka pošumljavanjem, ili podsijavanjem, optimalizaciju korišćenja produkcionih mogućnosti staništa,

- Pošumljavanjem sječina, visoke degradirane i izdanačke šume postepeno prevoditi u više gospodarske oblike, te pošumljavanjem goleti, povećati površine obraslog korisnog šumskog zemljišta,
- Mjerama njege šumskih zasada i prirodnog podmlatka, potpomagati brži i kvalitetniji razvoj i ostvarenje postavljenih proizvodnih ciljeva.
- Priprema zemljišta za prirodno naplođivanje od mahovina, korova, suvišnog listinca. U visokim šumama sa prirodnom obnovom, u kojima se primjenjuju skupinasto preborne sječe, vještačko pošumljavanje je planirano na 10%, a prirodna obnova na 90% površine skupina.

U visokim šumama sa prirodnom obnovom u kojima se primjenjuju skupinaste sječe, vještačko pošumljavanje je planirano na 50%, a prirodna obnova na 50% površine skupina. U degradiranim visokim šumama, na golim površinama nastalim provođenjem čistih sječa pošumljavanje je planirano 80%, a prirodna obnova na 20%. U izdanačkim šumama, na golim površinama nastalim provođenjem čistih sječa pošumljavanje je planirano na 100% površine. Na neobraslom šumskom zemljištu, goletima ispod gornje granice privredne šume (pošumljavanje 100%).

Za sva pošumljavanja su planirane autohtone vrste šumskog drveća kao osnovne, a voćkarice i alohtone vrste šumskog drveća kao primjese.

Za pošumljavanje i podsijavanje će se koristiti certificiran sadni i sjemeni materijal domaće proizvodnje, povremena radna snaga i priručni alati.

Prosječna planska gustina sadnje sadnica je 2500 sadnica po hektaru, a kreće se od 2000 za borove i hrast, do 3000 sadnica po hektaru za ostale vrste drveća. Vrstu sadnica i gustinu sadnje po objektima određuje projektant izvedbenog projekta u skladu sa postavljenim proizvodnim ciljem i stvarnim stanjem na objektu.

Godišnji planovi pošumljavanja moraju biti srazmjerni planovima sječa, odnosno, sve formirane skupine za pošumljavanje sječama prethodne godine, moraju biti pošumljene naredne godine.

Na ovom području postoji jedan rasadnik za proizvodnju sadnog materijala i to :

- Rasadnik "Boračko jezero" sa površinom od 21000 m².

U pomenutom rasadniku proizvode se školovane sadnice raznih vrsta drveća. Sa stanjem u 2004.godini ukupna godišnja proizvodnja iznosi 1 645 000 sadnica i to:

- četinara 1 206 000 sadnica i
- lišćara 439 000 sadnica.

Iz prednjeg se može zaključiti da ovaj rasadnik može i po broju i po asortimanu zadovoljiti prosječne godišnje potrebe.

Slike 3 i 4. Proizvodnje sadnog materijala šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja na rasadniku Boračko jezero⁸

⁸ <http://www.sumarstvo.com.ba/>

3.4.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

Red. Br.	Problem	Uzroci problema	Posljedice problema/mogući uticaji	Ciljevi
1.	NEDOVOLJNO POŠUMLJAVANJE	<ul style="list-style-type: none">➤ Nezainteresovanost za pošumljavanje➤ Nedovoljna briga za prirodne podmlatke➤ Godišnji planovi pošumljavanja nisu srazmjerni planovima sječe	<ul style="list-style-type: none">➤ Stvaranje goleti ;➤ Narušavanje šumskih ekosistema ;➤ Erozija tla ;	<ul style="list-style-type: none">➤ Mjerama njege šumskih zasada i prirodnog podmlatka, potpomagati brži i kvalitetniji razvoj i ostvarenje postavljenih proizvodnih ciljeva.➤ Napraviti plan za intenzivnije pošumljavanje u privanim i državnim šumama
2.	NEKONTROLISANA SJEČA ŠUMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Poslijeratna obnova i izgradnja;➤ Velika nezaposlenost stanovništva;➤ Loš odnos stanovništva i nedovoljno razvijena svijest;➤ Nedovoljan rad šumara, inspektora.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ugrožavanje podzemnih voda i izvorišta i opasnost gubitka vode na području općine➤ Stvaranje goleti;➤ Erozija tla.	<ul style="list-style-type: none">➤ Intenzivniji nadzor čuvara šuma, policije i inspekcije➤ Oštrije sankcije za počinioce bespravnih sječa i krčenja šuma;➤ Razvijanje opšte svijesti o zaštiti šuma kao prirodnog bogatstva.

3.	UGROŽENOST ŠUMA OD POŽARA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedovoljno razvijena svijest građana;➤ Nepoštivanje zakonskih propisa;➤ Loženje vatre u šumama;➤ Prirodne okolnosti, visoke temperature.	<ul style="list-style-type: none">➤ Narušavanje šumskih ekosistema;➤ Materijalne štete;➤ Direktna opasnost po ljudsko zdravlje i imovinu	<ul style="list-style-type: none">➤ Efkasnije sprovođenje zakonskih propisa o zaštiti šuma od požara➤ Pojačan rad inspeksijskih službi u vrijeme najveće ugroženosti šuma od požara.
4.	POJAVA BILJNIH BOLESTI I INSEKATA	<ul style="list-style-type: none">➤ Neupućenost stanovništva za djelovanje u slučaju pojave biljnih bolesti i insekata, uvođenje neispitanog sadnog materijala.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ugrožavanje šumskih ekosistema.	<ul style="list-style-type: none">➤ Preventivne mjere: sanitarne sječe i uspostavljanje šumskog reda;➤ Stalni nadzor na terenu i brzo djelovanje u otkrivanju i uništavanju uzročnika biljnih bolesti i insekata.
5.	MINIRANOST ŠUMSKIH PODRUČJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Ratna dejstva.	<ul style="list-style-type: none">➤ Nemogućnost pristupa i gospodarenja šumama;➤ Štetne posljedice i na okolne šume i prostore.	<ul style="list-style-type: none">➤ Deminiranje i sanaciju šuma i šumskih zemljišta.

3.5. Upravljanjem otpadom

3.5.1. Stanje na području

Upravljanje otpadom obuhvata aktivnosti i mjere koje osiguravaju tretman i odlaganje otpada sa ciljem zaštite zdravlja, ljudi, prirode i svih ostalih resursa koji povratno negativno mogu uticati na zaštitu životne sredine u cjelini. Upravljanje otpadom iz nadležnosti Federacije vrši Federalno ministarstvo turizma i okoliša, a naročito u slučajevima prekograničnog prometa otpada i postrojenjima za tretman otpada koje obuhvata područja dva ili više Kantona.

Federalnim zakonom o upavljanju otpadom, najveća nadležnost u ovoj oblasti data je kantonima. Kantoni su svojim propisima uredili da odgovarajuća komunalna preduzeća u okviru svojih djelatnosti vrše komunalne usluge, što je i regulisano Zakonom o komunalnoj djelatnosti HNK/Ž.

Komunalni i drugi otpad sa područja općine Konjic do 10.11.2010. godine odlagao se na lokalitetu Vrbač udaljenom 7 km od Konjica na regionalnom putu Konjic-B.jezero-Bjelimići. Na ovome lokalitetu uslijed ogromnih padavina kiše došlo je do obrušavanja oko 80% površine odlagališta što je izazvalo ekološki akcident jer je sav otpad završio u rijeci Neretvi i Jablaničkom jezeru. Nadljudskim naporima i angažovanjem velikog broja ljudi izvršena je sanacija vodotokova Madeškovića potoka, rijeka Bijele, Neretve i obala Jablaničkog jezera. Deponija Vrbač je djelomično sanirana i nakon toga aktivirano je ratno i poslijeratno odlagalište otpada na lokalitetu „Repovački potok“.

Po uputi Načelnika Općine hitno se odmah pristupilo i iznalaženju drugog lokaliteta ili drugog načina zbrinjavanja otpada. Poslije analiza više varijanti, zakonskog okvira, potencijalne uključenosti stanovništva, eventualnih pobuna na kraju se odlučilo da je u ovoj situaciji najbrže, a ujedno i početak trajnog upravljanja otpadom pristupi izgradnji centra za reciklažu otpada na lokalitetu „Repovački potok“, te je 2013. g. izgrađen „Centar za upravljanje otpadom“ (CUO) na datom lokalitetu. Za Centar upravljanja otpadom postoji urbanistička saglasnost, okolinska dozvola, građevinska dozvola, upotrebna dozvola i potpuno su riješeni imovinsko - pravni odnosi.

Općina Konjic ima izrađen i usvojen Općinski plan upravljanja otpadom, kojim se posmatra period planiranja 2012 – 2017.godine. Obzirom na recentnost dokumenta, ovaj Plan će bezrezervno preuzeti podatke postojećeg stanja, kao i planskih komponenti, te da u tom smislu i kapacitetu trebaju biti uvećani u odnosu na parametre date Općinskim planom upravljanja otpadom.

Kao što je i Općinski plan upravljanja otpadom nekoliko puta naglasio, strateški okvir upravljanja otpadom u cijeloj BiH, kreće se jednom zajedničkom putanjom – formiranjem regionalni deponija. Opređeljenje regionalnog tretiranja otpada je ekonomičan, ekološki prihvatljiv i okolišno održiv sistem, koji treba pronaći modele rada u što skorije vrijeme. Planom prilagođavanja predviđena je sanacija i rekultivaciju područja deponije „Repovački potok“, izgradnju i prelazak na regionalno odlaganje komunalnog otpada čim se steknu povoljni

uslovi. Na ovaj način vlasnik i operater deponije se obavezuje da postepeno uđe u postupak sanacije i rekultivacije deponije i pristupi postupku rješavanja zbrinjavanja komunalnog otpada putem Regionalnih-međupćinskih centara o upravljanju komunalnim otpadom, što je i propisano Zakonom o upravljanju otpadom, Federalnom strategijom upravljanja otpadom, Akcijskim planom i Federalnim planom upravljanja otpadom, te tako učestvovati u uspostavi sistema savremenog koncepta rješavanja problematike zbrinjavanja otpadom u Federaciji BiH odnosno cijeloj Bosni i Hercegovini.

Lokacija deponije, opis i trenutni način upravljanja otpadom - CUO

Kako smo predhodno napomenuli otpad sa područja općine Konjic od 2010. godine se odlaže na lokalitetu poznatoj kao „Repovački potok“ u prirodnom klancu gdje protiče Homoljski potok. Prije početka odlaganja otpada potok je zatvoren regulacionom građevinom tako da je spriječeno zagađivanje istog i smanjen je negativni uticaj.

Prilaz deponiji omogućen je asfaltiranim lokalnim putem koji se priključuje na magistralni put M17: Sarajevo – Mostar. Udaljenost deponije od magistralnog puta iznosi cca 850 m. U blizini deponije nalaze se naselja Repovica i Galjevo. Najbliža kuća je udaljena cca 50 m zračne linije od deponije. Od jezgra općine Konjic deponija je udaljena cca 2,4 km.

Glavni vodotok u ovom području je rijeka Neretva koja teče sredinom područja i to sa jugoistoka na sjeverozapad koja je od deponije udaljena cca 230 m, istočno od deponije protiče rijeka Trešanica dok zapadno protiče Duboki potok i sve su pritoke Neretvi.

Slika 5. Uža lokacija deponije „Repovački potok“

Kako bi se sproveo regionalni koncept odlaganja na području općine Konjic pored već izgrađenih objekata potrebno je izgraditi kompostanu i spalionicu koji bi bili funkciji budućeg tretmana otpada i smanjena količina otpada koji bi se trebao konačno odlagati na deponiju i regionalnu deponiju „Uborak“.

Pošto se RD „Uborak“ nalazi na velikoj udaljenosti od općine Konjic nameće se potreba udruživanja sa drugim općinama za izgradnju jedne pretovarne stanice kako bi se troškovi transporta sveli na minimum.

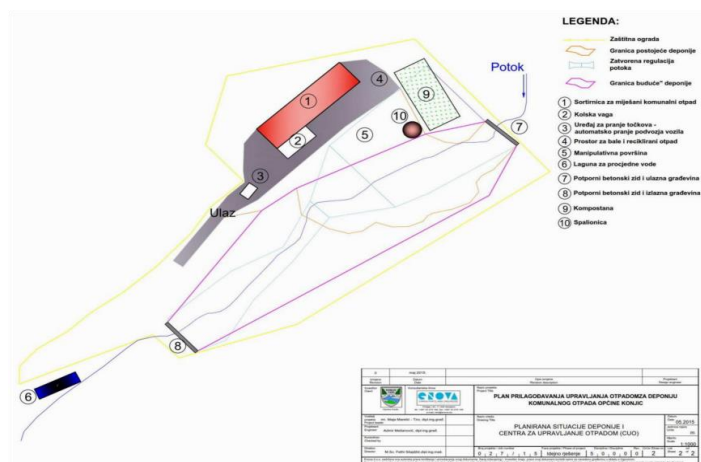
Trenutno na lokaciji deponije, odnosno CUO-a nalaze se sljedeći objekti:

- Sortirnica za mješani komunalni otpad sa kancelarijskim prostorijama,
- Prostor za odvojeni reciklažni i balirani otpad,
- Vaga,
- Praonica točkova,
- Laguna za procjedne vode,
- Regulaciona građevina za zatvaranje potoka ispod tijela deponije i
- Betonski potporni zidovi sa gornje (ulazna građevina) i donje (izlazna građevina) strane deponije.

U tom smislu, Planom prilagođavanja se preporučuje se fazna provedba sljedećih mjera:

- Sanacija postojeće deponije na način da se sav stari otpad izolira od okoline,
- Izgradnja sistema za prihvatanje procjednih voda,
- Izgradnja sistema odvodnje površinskih (obodnih) voda,
- Izgradnja sistema za otplinjavanje odlagališta,
- Izgradnja kompostane i spalionice animalnog otpada,
- Ozelenjivanje i rekultivacija površina postojeće deponije,
- Uvođenje i provedba odgovarajućeg monitoringa,
- Obezbeđenje potrebne mehanizacije za prikupljanje i odvoz otpada.

Slika prikazuje situaciju sanirane deponije „Repovački potok“ i lokaciju dodatnih objekata prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja.

Slika 6. Situacija sanirane deponije „Repovački potok“

Postojeći objekti

Sortirnica Prednost ovakvog načina tretmana novopristiglih količina je mogućnost tretmana miješanog komunalnog otpada bez prethodno primijenjenog primarnog izdvajanja. Drugim riječima, sortirnica za miješani komunalni otpad je koncipirana na način da koristi ulaznu sirovinu u vidu ukupno prikupljenog miješanog komunalnog otpada, te ne zahtijeva uvođenje sistema za odvojeno prikupljanje otpada na područjima općina koje su obuhvaćene uslugom budućeg centra za upravljanje otpadom.

Slika 7.: Prikaz izgrađene sortirnice

Pravilno projektovan sistem sortiranja miješanog komunalnog otpada može izdvojiti i do 40% reciklažnog materijala koji posjeduje vlastitu tržišnu vrijednost. Ostatak materijala može biti iskorišten u energetske procesima pogodnim za spaljivanje ove vrste materijala sa relativno visokom kaloričnom moći, tretiran na neki drugi način ili finalno odložen na sanitarnu deponiju (to je uglavnom onaj materijal koji ne posjeduje tržišnu vrijednost). S druge strane, materijali koji se procesiraju kao reciklažni uključuju papir, metalnu i Al ambalažu, staklo (smeđe, zeleno i bezbojno), kao i PET i ambalažu od tvrde plastike (PEHD).

Slike 8 i 9. Prikaz unutrašnjosti sortirnice i procesa sortiranja otpada

Portirnica na ulazu u okviru objekta sortirnice nalazi se portirnica. Objekat je površine oko 10 m². Portirnica treba biti locirana tako da se iz nje vrši kontrola ulaza i izlaza iz centra za

upravljanje otpada, evidentirati vaganje kamiona na kolnoj vagi, kontrolirati pranje točkova kamiona. U portirnici takođe, boravi čuvarska služba nakon radnog vremena.

Kolska vaga Kolska vaga nalazi se odmah uz sortirnicu sa desne strane i služi za evidentiranje ukupnih količina otpada koji ulazi i izlazi iz centra za upravljanje otpadom. Kolska vaga će se postaviti neposredno na samom ulazu u kompleks pored portirnice. Vaga će biti elektronski povezana sa mjernim mjestom (kompjuterska kontrola, registracija prolaza) koji će biti lociran u portirnici. Instalacije za vezu portirnice sa vagom moraju se smjestiti u PEHD cijevi.

Uređaj za pranje točkova i prostor za pranje kontejnera Platforma za pranje točkova je namijenjena pranju točkova transportnih vozila koja se vraćaju iz CUO na glavnu cestu. Na taj način će se spriječiti raznošenje zagađenja na javne cestovne površine.

Slika 10. Praonica točkova i donjeg postroja vozila

Upravna zgrada Unutar lokacije centra za upravljanje otpadom (CUO) izgrađene su i kancelarijske prostorije. Također unutar CUO-a nalaze se i prostorije za radnike kao što su: prostorija za presvlačenje, prostorija za objedovanje, te sanitarne prostorije (WC i tuševi).

Upravljanje komunalnim otpadom na području općine Konjic u isključivoj je nadležnosti JKP "Standard" d.o.o Konjic. Preduzeće je ovlašteno da vrši prikupljanje i transport komunalnog otpada na privremeno odlagalište u Repovačkom potoku, kao i da vrši poslove fakturisanja i naplate. J.K.P. „Standard“ d.o.o. obavlja sljedeće djelatnosti:

Osnovne djelatnosti

- Upravljanje, prikupljanje i odvoženje otpada,
- Snabdijevanje pitkom vodom i
- Odvodnja otpadnih voda.

Ostale djelatnosti

- obrada i zbrinjavanje neopasnog otpada,
- reciklaža posebno izdvojenih materijala,

- djelatnost sanacije okoliša i ostale usluge upravljanja otpadom,
- postavljanje i popravka cijevnih instalacija na vodovodnoj i kanalizacionoj mreži,
- cjevovodni transport,
- izgradnja objekata niskogradnje,
- postavljanje podnih i zidnih obloga,
- uređivanje i održavanje parkova, zelenih i rekreacionih površina,
- reciklaža metalnih i nemetalnih otpadaka,
- održavanje objekata,
- sanitarne i druge djelatnosti,
- pogrebne i prateće djelatnosti i dr.

U najvećem dijelu općine Konjic otpad se prikuplja u kontejnere 1,1 m³. U jednom dijelu grada i općine prikuplja se u kesama i kantama. Iz užeg gradskog područja otpad se odvozi svakodnevno, dok se iz prigradskih i padinskih dijelova grada i udaljenijih naselja vrši po planu – jedanput, eventualno dva puta sedmično, zavisno od potrebe.

Ukupno 4.153 domaćinstva su uključena u sistem prikupljanja otpada, što čini obuhvat pokrivenosti uslugom cca 80%.

Prikupljanje, transport i odlaganje integralnog otpada provodi se u urbanoj gradskoj zoni i prigradskim naseljima ili u četiri gradske mjesne zajednice i to:

- Mjesna zajednica "Trešanica"
- Mjesna zajednica "Centar"
- Mjesna zajednica "Novo maselje"
- Mjesna zajednica "Stari grad"

Zbog udaljenosti, nepristupačnosti i neposjedovanja odgovarajuće opreme, JKP Standard ne vrši odvoz smeća iz jednog dijela općine i to:

- Dio MZ Glavatičevo (Ribari, Grušča, Dužani)
- Dio MZ Čelebići (Orahovica, Idbar, Seljani i Radešine)
- MZ Bjelimići
- Dio MZ Bijela
- MZ Jasenik,
- Dio MZ Neretvica
- Dio MZ Lisičići
- MZ Grabovci
- Dio MZ Podorašac
- Dio MZ Spiljani
- MZ Džepi
- MZ Bulatovići (Repovci, Stojkovići)
- MZ Bradina (Šunji)

Specijalni otpad se ne razdvaja niti transportuje u okviru usluga koje pruža JKP Standard, osim odvoženja kabastog otpada i to po pozivu građana. Specijalni otpad koji proizvode privredni subjekti, odvozi se u sklopu aranžmana koje pravna lica imaju sa organizacijama koje su registrovane za upravljanje i odlaganje specijalnim otpadom.

Također, lokacija za odlaganje građevinskog otpada nije određena u općini Konjic, te će se ista morati iznaći, jer je trenutno stanje odlaganja ove vrste otpada neprihvatljivo – odlaganje se vrši na lokaciji Repovački potok, na potpuno nepropisan način.

Animalni otpad, a prema općinskoj odluci, zbrinjavaju sami klaoničari, nad kojima se vrši inspeksijski nadzor, što nije optimalna opcija, dok se bolnički otpad zbrinjava na deponiji Uborač u Mostaru, prema ugovoru sa nadležnim pravnim licem.

Karton i papir su jedini otpad koje JKP Standard selektivno prikuplja, balira i predaje preduzećima Eko – Sirovina, Tuzla i Papir – Servis Sarajevo.

Iz izloženog se zaključuje da stanje u sistemu upravljanja otpadom u općini Konjic nije adekvatno riješeno, jer pored činjenice da veći broj mjesnih zajednica nije uključen u organiziran sistem prikupljanja otpada, dodatan problem je neselektivno prikupljanje otpada, zastarjela mehanizacija, te posebno izražen problem još uvijek neizgrađene gradske deponije, iako su potrebne radnje u toku.

Sve navedeno dovelo je do činjenice da u općini Konjic postoje nelegalna odlagališta u gotovo svim seoskim naseljima, pa čak i u onima iz kojih se vrši odvoz⁹:

Naselje	Procenat područja otpada (%)	pokrivenosti prikupljanjem	Broj divljih deponija
Bradina – Šunji	Ne vrši se odvoz		1
Lisičići – Pokojište	70		1
Spiljani	80		1
Brđani	Ne vrši se odvoz		1
Idbar	Ne vrši se odvoz		1
Lađanica (lok.Glavatičevo)	Ne vrši se odvoz		4
Orahovica	Ne vrši se odvoz		1
Gradac (lok.Buturović Polje)	Ne vrši se odvoz		2
Džepi	Ne vrši se odvoz		1
UKUPNO:			13

Tabela 19. Upravljanje otpadom

⁹ Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada općine Konjic, str 35.

Proizvođači otpada iz privrede

Proizvođači otpada iz privrede se mogu posmatrati kroz proizvođače industrijskog otpada, proizvođače komunalnog otpada iz privrede, te proizvođače komunalnog otpada javnih ustanova.

Obzirom na pad industrijske proizvodnje u poslijeratnim godinama, broj proizvođača industrijskog otpada je tek 6 pravnih lica:

Proizvođač	Vrsta otpada	Operator
RFK Valječići	Netkano platno	JKP Standard
SUR – TEC Eurosjaj	Mulj	Grios, Grude
Unis gal Eurosjaj	Mulj	Grios, Grude
Opća bolnica Konjic	Bolnički	G.D.Uborak, Mostar
Apoteke	Bolnički	G.D.Uborak, Mostar
Benzinske pumpe	Mulj	Delta Petrol, Kakanj

Tabela 20. proizvođači industrijskog otpada

Proizvođačima komunalnog otpada iz privrede smatra se 155 pravnih lica, čiji se otpad karakteriše kao „kućni“ otpad, dok proizvođači komunalnog otpada iz javnih ustanova su:

Proizvođač	Vrsta otpada	Operator koji preuzima i zbrinjava otpad
Opća bolnica	Drugi otpad	JKP Standard
Osnovne škole	Drugi otpad	JKP Standard
Srednja škola	Drugi otpad	JKP Standard
Obdanište	Drugi otpad	JKP Standard
Narodni univerzitet	Drugi otpad	JKP Standard
Općina Konjic	Drugi otpad	JKP Standard
Gradska apoteka	Drugi otpad	JKP Standard
PU Konjic	Drugi otpad	JKP Standard
Veterinarska stanica	Drugi otpad	JKP Standard

Tabela 21. proizvođači otpada iz javnog sektora

Procjena očekivanog vijeka trajanja deponije na temelju njenog fizičkog kapaciteta i planiranih količina odlaganog otpada¹⁰

Na osnovu dostavljenih podataka od strane operatera u vidu kvartalnih izvještaja o prikupljanju i vaganja otpada na području Općine za 2014. godinu, podataka o broju stanovnika iz Federalnog zavoda za statistiku i podataka o dnevnim i specifičnim količinama otpada iz

¹⁰ Plan prilagođavanja upravljanja opadom za deponiju komunalnog otpada općine Konjic

Federalnog plana upravljanja otpadom procijenjene su buduće količine otpada u naredne 5 (pet) godine na razmatranom području.

Ulazni podaci i pretpostavke na osnovu kojih je rađena procjena količina otpada za period od 5 (pet) godina su sljedeći:

- Broj stanovnika na području općine Konjic za 2013 g. iznosi 26.381,
- Broj stanovnika na području općine neće se bitno mijenjati, te će rasti u prosječnoj godišnjoj stopi od oko 0,28 %,
- Godišnja količina otpada za 2013. godinu iznosi 12.750 tona,
- Godišnja količina otpada za 2014. godinu iznosi 12.900 tona,
- Godišnja količina otpada za 2015. godinu iznosi 13.038 tona,
- Procentualna zastupljenost recikliranog otpada na mjesečnoj osnovi iznosi 40 % od ukupnog otpada,
- Dnevna količina otpada po stanovniku iznosi 1,0 kg za 2014. g.,
- Specifična količina ukupnog otpada po stanovniku raste po prosječnoj godišnjoj stopi od 2 %,
- Obuhvatnost organizovanim odvozom otpada za 2014. g. je 80 % (podatak operatera), a od 2018. g. 95 %.

Godina	Pokrivenost Općine (%)	Godišnja količina otpada (t/god)
2016.	55,00	13.177,54
2017.	65,00	13.318,54
2018.	75,00	13.461,04
2019	85,00	13.603,73
2020	95,00	13.747,99
UKUPNO (2016. – 2020.)		67.308,84
Za 40 % reciklažnog otpada ukupno se odloži		26.923,53

Tabela 22. Procjena budućih količina otpada na području općine Konjic za period 2016. – 2020.

Tabela pokazuje proračun budućih količina otpada na području općine Konjic i iznosi cca **26.000 tona** novog otpada. Zapremina koja je potrebna za navedenu količinu otpada iznosi cca **45.3385 m³**.

Kao što se može primjetiti otprilike 40% od ukupnog otpada spada u komercijalni (reciklažni) otpad, a ostatak se odlaže na deponiju. Predmetna deponija ima dovoljno kapaciteta za prijem otpada u narednih deset godina i općina ima u planu da izgradi i kompostanu za biorazgradivi i biljni otpad čija procentualna zastupljenost na osnovu iskustva rada na sličnim projektima iznosi 20 % što bi značajno umanjilo količine otpada za odlaganje i produljilo vijek trajanja deponije.

3.5.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

Red. Br.	Problem	Uzroci problema	Posljedice problema/mogući uticaji	Ciljevi
1.	NEKONTROLISANO ODLAGANJE OTPADA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odlaganje otpada na lokacijama kao što su državna zemljišta i šume; ➤ Odlaganje otpada u ruševine; ➤ Odlaganje kabastog otpada mimo utvrđenih termina i lokacija gdje se odlaže otpad; ➤ Odlaganje građevinskog otpada; ➤ Niska ekološka svijest stanovništva; ➤ Ne efikasnost inspeksijskih struktura. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zagađenje okoliša; ➤ Formiranje divljih deponija; ➤ Mogućnost pojave epidemija; ➤ Opasnost po ljudsko zdravlje. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Postepeno povećati procent prikupljenog otpada koji se transportira i odlaže na regionalnu deponiju; ➤ Uspostava baze podataka o broju domaćinstava, broju i rasporedu planskih lokacija za prikupljanje otpada; ➤ Kontinuirano educirati stanovništvo, posebno djecu i omladinu na temu otpada
2.	DIVLJE DEPONIJE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odlaganje otpada na različitim posjedima; ➤ Veliki vremenski razmaci u odvoženju otpada; ➤ Ne efikasnost inspeksijskih struktura. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ugroženost zdravlja ljudi i životinja; ➤ Mogućnost širenja epidemija; ➤ Zagađenje tla, vode, zraka; ➤ Vizuelna degaradacija terena; ➤ Smanjen kvalitet življenja; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sanirati i ukloniti divlje deponije u prigradskom području općine Konjic ➤ Pustiti u funkciju „Centar za upravljanje otpada sa rješenjem odlagališta (regionalna deponija) ➤ Uspostaviti sistem kontrole i inspeksijski nadzor; ➤ Postepeno povećati pokrivenost teritorije uključivanjem prigradskih područja općine u

			<ul style="list-style-type: none">➤ Zatrpana riječna korita;➤ Neugodni mirisi.	organizirani sistem prikupljanja otpada <ul style="list-style-type: none">➤ Educirati stanovništvo iz oblasti upravljanja otpadom.
3.	OPASNI OTPAD	<ul style="list-style-type: none">➤ Odlaganje različitih vrsta opasnog otpada u okoliš (eksplozivni, oksidirajući, nadražujući, veoma zapaljivi, toksični, kancerogeni, korozioni);➤ Nepoštivanje zakonske legislative pri odlaganju, transportu i reciklaži opasnog otpada➤ Npropisno odlaganje različitih vrsta ulja;➤ Ne efikasnost inspekcijskih struktura.	<ul style="list-style-type: none">➤ Opasnost po zdravlje ljudi;➤ Opasnost po biljne i životinjske vrste;➤ Moguć katastrofalan utjecaj na biodiverzitet	<ul style="list-style-type: none">➤ Uspostaviti sistem kontrole i inspekcijski nadzor;➤ Pooštriti kaznene mjere.
4.	NESELEKTIVNO PRIKUPLJANJE OTPADA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nepokrivenost prostora dovoljnim brojem kanti za selektivno prikupljanje otpada;➤ Nizak nivo svijesti stanovništva o odvojenom prikupljanju otpada.	<ul style="list-style-type: none">➤ Trošenje prirodnih resursa;➤ Bespotrebno povećanje količina čvrstog otpada na deponiji	<ul style="list-style-type: none">➤ Povećanje količina recikliranog materijala;➤ Postaviti veći broj kanti za otpatke;➤ Edukacija stanovništva o odvojenom prikupljanju otpada i značaju reciklaže.

Veoma optimističan plan može biti realiziran samo uz punu podršku lokalne zajednice, koja mora shvatiti važnost, ali i prednosti pravilnog sistema upravljanja otpadom, te očuvanja životne sredine.

Ostvarenjem ovih ciljeva, stvorili bi se uslovi za zatvaranje i sanacije divljih deponija, zatvaranje i sanaciju odlagališta Vrabač, koje je apsolutno neprihvatljivo i neuslovno, te uslovi za izgradnju završnih radova na Centru za upravljanje otpadom, sa halom za reciklažu otpada.

3.6. Upravljanje prostorom

3.6.1. Stanje na području

Općina Konjic leži između 17°45' i 18°48' sjeverne geografske širine, odnosno na 42°28' i 43°53' geografske dužine. Ukupno zauzima 1.169 km² ili 26,5% teritorije HNK, odnosno 4,5% teritorije FBiH. Prostire se na nadmorskoj visini od 270mm (Ostrožac na Neretvi) do 2.097 mm (Otiš, planina Prenj). Na području općine se prostiru tri planinska masiva: Prenj, Visočica i Bitovnja, a u graničnim dijelovima i Ivan planina, Pogorelica planina, Borašnica, te obronci Bjelašnice i Crvnje. U nizinskom dijelu je nekoliko polja: Obarsko, Polje-jezero, Boračko, Župsko i Džajičko polje.

Geoprometni položaj Općine je izuzetno povoljan. Smještena je na glavnom postojećem i planiranom, putnom i željezničkom pravcu Sarajevo-Mostar, i ima značajnu ulogu u transportnom sistemu Bosne i Hercegovine, ali i u široj međudržavnoj regiji.

Područje općine Konjic zauzima površinu od P = 116.900 ha i pripada dijelu Dinarskih planina. Oblikovno, područje je veoma raznovrsno, gdje se na jugu i istoku uzdižu visovi planina Prenja, Visočice, Bitovnje i Bjelašnice, aluvij rijeke Neretve u središnjem dijelu krasi općinu, a sjever općine se ocrtava brdskim pejzažima. Između planina, usječene su duboke i dugačke riječne doline, koje često imaju kanjonski oblik. Ono što je karakteristika područja, jeste činjenica da se na veoma malom prostoru javljaju gotovo sve moguće kombinacije kraških, glacijalnih, denudacionih i drugih mikroelemenata reljefa. Posebno su česte različite kraške pojave. U ukupnoj površini Općine prednjače šume i šumske površine. Slijedi ih poljoprivredno zemljište, dok je procenat izgrađenih površina veoma mali, što je i u skladu sa slabom naseljenosti Općine.

Gustina naseljenosti općine, u odnosu na planirani broj stanovnika, podiže se na 0,25 st/ha.

I dalje općinu Konjic karakterište niska naseljenost, posebno ako se posmatra raspored stanovništva u odnosu na cijeli prostor. Neto gustina naseljenosti, odnosno, raspored stanovništva u odnosu na urbana područja, nešto je povoljniji, te iznosi 12,97 st/ha. Naravno, najveća gustina naseljenosti je u urbanom području grada Konjica i ona sada iznosi 13,42 st/ha, dok je u planskom periodu 12,95 st/ha, a zbog povećanja površine urbanog područja.

Posmatrajući cestovnu mrežu područjem općine Konjic prolazi značajan magistralni pravac M-17 (Doboj-Sarajevo-Mostar i dalje do granice sa R.Hrvatskom), koji omogućava vezu Bosne i Hercegovine sa jugom i izlaz u Evropu (Hrvatska, Mađarska, i druge zemlje). Pored osnovnog magistralnog pravca M-17, kroz Općinu Konjic planiran je prolazak trase autoceste na koridoru Vc, koja je u fazi priprema za izgradnju (urađeni su glavni projekti i dobivena je Urbanistička saglasnost). Jedan od preduslova za buduće članstvo naše zemlje u Evropskoj uniji, jeste i regionalna saradnja zemalja Zapadnog Balkana. S tim u vezi, za našu zemlju najinteresantniji koridor jeste ogranak Koridora Vc kroz BiH: Osijek (RH) – Šamac – Doboj – Sarajevo – Mostar – Ploče (RH), a koji svojim dijelom prolazi kroz općinu Konjic.

Za dio trase autoceste u Koridoru Vc, dionica Tarčin – Konjic, u dužini od 21 km, izrađen je glavni projekat, te je predviđeno da bude u cjelosti izgrađena do 2018.g. Za dionicu Konjic – Mostar sjever, u dužini od cca 47 km, u toku je izrada potrebne projektne dokumentacije.

U ukupnoj dužini od 22 km kroz općinu Konjic, autocesta u Koridoru Vc je kapitalni projekat, koji će utjecati na različite segmente razvoja općine, što treba prepoznati kao potencijal, posebno u domenu privrednog razvoja (dostupnost), te privlačenja posjetilaca (razvoj turizma).

Pored cestovnog saobraćaja važnu ulogu zauzima i željeznički saobraćaj obzirom da kroz Općinu Konjic prolazi željeznička pruga normalnog kolosjeka (Sarajevo-Čapljina-Ploče) kojom se omogućava izlaz iz BiH na jug odnosno veza sa terminalom u luci Ploče. Na dijelu kroz općinu Konjic izvršena je rekonstrukcija postojeće željezničke pruge.

Na području općine Konjic, Prostornim planom Federacije BiH, dva područja su proglašena područjem od posebnog značaja FBiH sa stanovišta izuzetnih prirodnih vrijednosti: Područje posebnog obilježja Prenj – Čvrsnica – Čabulja, te Područje posebnog obilježja Bjelašnica – Igman – Visočica. Praktično, ova dva područja dijeli vododijelnica rijeke Neretve, ali možemo ih zasigurno u budućnosti posmatrati kao jedan cjelovit, neprekinuti izuzetan prirodni predio, što će imati uticaj i na razvoj amaterskog i profesionalnog angažmana unutar ovih područja (naučno – istraživački turizam, adrenalinski, izletnički turizam, planinarenje, alpinizam itd.).

Rat je imao razarajući učinak na ekonomiju općine. Posljedice razaranja, te velikih migracija stanovništva, dovele su do ekspanzije bespravne gradnje na području općine, posebno u urbanim dijelovima.

3.6.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

Red. br.	Problem	Uzroci problema	Posljedica problema i mogući uticaji	Ciljevi
1.	BESPRAVNA, NEPLANSKA IZGRADNJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Velika migratorna kretanja➤ Bespravna izgradnja objekata➤ Nedovoljno dobri monitoring i evaluacija	<ul style="list-style-type: none">➤ Smanjen kvalitet življenja➤ Narušen estetski izgled➤ Neracionalno korištenje zemljišta	<ul style="list-style-type: none">➤ Izvršiti snimanje i evidenciju bespravno izgrađenih objekata;➤ Ispitati mogućnosti saniranja bespravne i neregulisane izgradnje i utvrđivanja mjera za njeno spriječavanje;➤ Provođenje zakonske regulative;➤ Efikasno provođenje inspekcijeske kontrole;
2.	PLANSKA DOKUMENTACIJA	<ul style="list-style-type: none">➤ Zastarjelost planske dokumentacije➤ Određena sporost u donošenju planova➤ Nedovoljna edukacija i informiranost građana	<ul style="list-style-type: none">➤ Bespravna gradnja➤ Neracionalno korištenje zemljišta	<ul style="list-style-type: none">➤ Donošenje novih planskih dokumenata

3.7. Zaštita biodiverziteta, prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa

3.7.1. Stanje na području

Prirodno i kulturno-historijsko naslijeđe općine Konjic predstavlja izuzetno bogatstvo, i to ne samo općine već i šireg prostora. Te vrijednosti su dale pečat samom izgledu općine, ali i predispozicije za razvoj raznih oblika turizma.

Na području općine Konjic registrovano je 7 dobara prirodnog naslijeđa, sa ukupnom površinom od 269,4 ha. Oni su zaštićeni kao „prirodne rijetkosti“ rješenjima Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture BiH, a to su Dolomitno područje Vrtaljica, klisura Rakitnice, vodopad Šištica, Boračko jezero, Blatačko jezero, pećina Vrpáč, te Zabrdanska pećina.

U općini Konjic postoje višestruki slojevi kulturnog stvaralaštva i djelovanja čovjeka, koje seže u prošlost i do II milenija stare ere. Stoga ne čudi veliki broj spomenika, koji su stavljeni pod zaštitu države, tj., nacionalnih spomenika u općini Konjic.

Osim spomenika koji već uživaju nacionalni značaj, na privremenoj listi nacionalnih spomenika se nalaze dva spomenika, a na listi peticija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom se nalazi njih 53.

Biodiverzitet endemičnih vrsta

Općina Konjic u svojoj okolini ima dolomitno područje, koje predstavlja stanište za veliki broj biljaka i životinja. Takvo područje je Zlatar i Vrtaljica kao pravi botanički vrtovi sa obiljem rijetkih, endemičnih i reliktnih vrsta biljaka i njihovih zajednica. Zato je ovo područje s razlogom nazvano botaničkim rezervatom i svrstan u naše najvrijednije prirodno blago.

Geološka podloga je dolomitna. Izgrađena mahom od minerala dolomita koji je sastavljen od kalcijevog i magnezijevog karbonata. Naglašeno prisustvo magnezijuma ovoj stijeni daje posebna fizičko-hemijska obilježja - izraženu trošnost i ekološku reaktivnost. Zbog toga su ova staništa veoma osjetljiva i podložna eroziji i odronima. To se vremenom veoma odrazilo na biljni svijet, pa su se upravo na ovakvim staništima naselile vrste kojih nema na drugim geološkim podlogama.

Kako je Konjic, pa i ovo područje od davnina bilo na putu od mediterana prema kontinentu, pohodili su ga mnogi znameniti putnici. Među njima bili su i razni botaničari i prirodoslovci - zaljubljenici u carstvo biljaka. To je uticalo daje ovaj prostor još odavno, a naročito u vrijeme austro-ugarske vladavine, bio često posjećivan, te intenzivno istraživan. Sa ovoga terena skupljeni su primjerci rijetkih i endemičnih biljaka čiji se primjerci danas nalaze u najpoznatijim evropskim herbarijumima.

Na ovom prostoru, nisu samo pojedine biljne vrste endemične. Takva je i vegetacija. Čine je prekrasne šume crnog bora *Pinus nigra* J.F. Arnold subsp. *austriaca* sa medonosnom crnjušom *Erica carnea* L..

Od endemičnih vrsta, koje se nastanjuju ovo područje na prvo mjesto treba staviti stenoendem – raste na vrlo uskom području: okolina Konjica, uzvodno uz Neretvu do Glavatičeva, i nigdje drugo na svijetu, Melendorfova žumenica *Alyssum moellendorffianum* Aschers. et G. Beck.

Zatim Konjici vričak *Acinos orontius* (Maly K.) Šilić, je vrsta sa najmanjim rasprostranjenjem. Raste samo na dolomitnom kompleksu kod Konjica. Svoj životni optimum ima u prozračnim borovim šumama.

Uz ove vrste dolazi i zlatna majkina dušica *Thymus aureopunctatus* (Beck) K.Maly. Pravi je relikv i stenoendem. Nalazimo je samo na ovom dolomitnom kompleksu.

Na kamenjarskim tlima raste i velelisna rajhardija *Reichardia macrophylla* Vis. & Pancic, iz familije glavočika. Endemična biljka dinariskih planina. Veoma je osjetljiva na promjene tla. Sa mnogih staništa je potisnuta. Treba joj pružiti istinsku pomoć i pokušati je zaštititi. Zatim Hercegovačka mlječika *Euphorbia barrelieri* Savi ssp. *hercegovina*, isključiva je dolomitofita i Zvezdasta srčanica, *Onosma stellulata* Waldst. & Kit., endem dinarida, koja najčešće dolazi na dolomitima i plitkim dolomitnim sirozemima i regosolima.

Na ovom dolomitnom području stanište nalaze i sljedeće rijetke biljke:

- stolisni ljutić *Ranunculus millefoliatus* Vahl,
- krestušac *Polygala comosa* Schkuhr,
- žakinijeva čestoslavica *Polygala jacquini* Kch.,
- petoprsta *Potentilla caulescens* L. subsp. *Persicin*,
- potkovicica *Hippocrepis comosa* L.

Kulturno-historijsko naslijeđe

Nacionalni spomenici

- Arheološki spomenici u sklopu Parka na Vardi ispod Društvenog doma
- Blatačko jezero sa dijelom kanjona rijeke Rakitnice, prahistorijskim grobnim gomilama, nekropolama sa stećcima i nišanima, naselje Blace, kulturni pejzaž
- Crkva sv Vasilija Velikog sa pokretnim naslijeđem (pet ikona), historijski spomenik
- Dolovi-Poljice, kulturni pejzaž
- Dva stećka na lokalitetu "Gromile" u zaseoku Račica, historijsko područje
- Čaršijska (Junuz-Čauš) džamija, graditeljska cjelina
- Franjevački samostan, graditeljska cjelina
- Kozića kuća u Jasniku, historijski spomenik
- Kuća poznata kao Trnkina kula u Argudu, historijska građevina
- Mural Zuke Džumhura
- Nekropola sa dva sačuvana stećka, selo Krupac, historijsko područje
- Nekropola sa dva sačuvana stećka, selo Lađanica, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima Česmina glava u Odžacima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima Gradić u Odžacima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima i grobovima u Gračanima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima i nišanima na lokalitetu Muzga Argud, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima i ostaci crkve Grčka glavica u selu Biskup, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima i ostaci srednjovjekovne crkve na lokalitetu "Crkvina" u Razićima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima Jesenice - Argud, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima Kunja – Argud, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetima Kaurško groblje (Ciklice) i Brdo u Vrbljanima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetu Kaurško groblje u Borcima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetu Križevac u Doljanima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetu Mašeti u području zaseoka Velika, Bradina, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetu Ograda (Vlah), historijsko područje
- Nekropola sa stećcima na lokalitetu Ravnice u Dubočanima, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima Poljice, lokalitet Veliko Jezero, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima u Glavatičevu, lokalitet Gajine, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima, na lokalitetu „Dub“, selo Bulatovići, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima, na lokalitetu „Greblje“, selo Tuhobići, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima, nišanima i krstačama u Gornjoj Bradini, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima, selo Ribari, historijsko područje
- Nekropola sa stećcima, selo Zukići, historijsko područje
- Nekropole sa stećcima u selu Čičevo, povijesno područje
- Ostaci Starog kamenog mosta u Konjicu, historijska građevina
- Prahistorijski tumulus i nekropola sa stećcima na lokalitetu Dabića (Velika) poljana, na obroncima planine Bahtijevice, historijsko područje
- Pravoslavna crkva Svetih apostola Petra i Pavla u Borcima, istorijska građevina
- Prirodno i historijsko područje u selu Gorani

- Repovačka džamija, graditeljska cjelina Selo Lukomir (Gornji Lukomir), kulturni krajolik
- Stara džamija u Gornjoj Mahali, Seonica, historijska građevina
- Tekijska (Muhamed-Mehmed-Čauševa) džamija, graditeljska cjelina
- Vojni objekat Armijska ratna komanda (ARK/D-0) u Konjicu, graditeljska cjelina
- Zbirka drvorezbarskih proizvoda poznata kao muzej «Mulićev-Rekord», pokretno dobro
- Zbirka namještaja porodice Nikšić, vlasništvo Armina Nikšića, pokretno dobro
- Zbirka namještaja porodice Nikšić, vlasništvo Besima Nikšića, pokretno dobro
- Šantića vila u Borcima, mjesto i ostaci historijske građevine
- Šurkovića (Odžakovića) kula u Odžacima, historijska građevina

Privremena lista nacionalnih spomenika

- Prkanjska (Hadži Zulfikar) džamija
- Nekropola stećaka na Visočici

Lista peticija za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima

- Crkva sv. Ilije Proroka u Solakovoj kuli
- Dvije nekropole stećaka u naseljenom mjestu Parsovići
- Džamija u Kruščici
- Džamija u Parsovićima
- Džamija u Podhumu
- Džamija u Bjelimićima
- Džamija u Donjoj Seonici
- Džamija u Čuhovićima
- Džamija u Glavatičevu
- Džamije u Idbru
- Džamija u Jasniku
- Džamija u Repovcima
- Džamija u Studenčici
- Džamija u Tuhobiću
- Četiri nekropole stećaka u naseljenom mjestu Grušč
- Husein – begova (Vardačka) džamija
- Katolička crkva i nekropola stećaka u selu Obre
- Kula Tvrtkovića (devastirana džamija) u Orahovcima
- Kula u naseljenom mjestu Luka
- Lisička džamija
- Nekropola sa stećcima na Visočici
- Mihibijina (Džanićka) džamija
- Mustafića džamija u Kruščici
- Nekropola sa stećcima Gradac u Donjem selu
- Nekropola sa stećcima u Džajićima
- Nekropola sa stećcima u Ježepisini
- Nekropola stećaka i ostaci grada u Ljutuj
- Nekropola stećaka na lokalitetu Delića Polje u Čuhovićima
- Nekropola stećaka na lokalitetu Čitluci u Ljutuj

- Nekropola stećaka sa pravoslavnim grobljem i crkvicom u Džepima
- Nekropola stećaka u Bijeloj
- Nekropola stećaka u Čuhovićima
- Nekropola stećaka u Donjoj Mahali u Seonici
- Nekropola stećaka u naseljenom mjestu Džepi
- Nekropola stećaka u Čelini
- Nekropola stećaka u Kuli
- Nekropole sa stećcima na planini Visočici
- Nekropole stećaka u Barama
- Nekropole stećaka u Studenčici
- Partizansko groblje sa spomen pločom u Buturović polju
- Pećina Ševrljica i pećina Točilo
- Rodna kuća Zuke Džumhura
- Srednjevjekovna nekropola u Kostajnici
- Srednjevjekovna nekropola u Trešnjevici
- Srednjevjekovne nekropole u Spiljanima
- Stambena zgrada Miljević Hikmeta u Seonici
- Turbe i Kaursko groblje u Repovcima
- Vojni objekat Armijska rezervna komanda
- Zgrada Društvenog doma
- Zgrada katastarskog ureda na Varoši

Spomenici lokalnog značaja

- Musalla – Partizansko spomen groblje u Konjicu
- Partizansko groblje u Glavatičevu
- Vojni objekat Armijska rezervna komanda
- Zgrada Društvenog doma
- Stambeni objekat iz 1952. – arh Andrija Čičin-Šain

3.7.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

R.br.	Problem	Uzroci problema	Posljedica problema i mogući uticaji	Ciljevi
1.	UGROŽENOST BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH VRSTA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nekontrolisanje branje➤ Velika nezaposlenost➤ Krivolov	<ul style="list-style-type: none">➤ Narušavanje biljnog i životinjskog fonda	<ul style="list-style-type: none">➤ Zaštita i očuvanje ugroženih vrsta i biocenoza na određenim prostorima;➤ Poštivanje i striktna primjena postojeće zakonske regulative;➤ Edukacija o važnosti vrsta, ugroženosti i mjerama zaštite;➤ Kontinuirano inspekcijsko praćenje stanja na terenu;➤ Sječū obalne šumske vegetacije treba obaviti u zimsko doba, kako bi se umanjio dodatni negativan efekat na faunu kopna i voda,
2.	SMANJENJE RAZNOLIKOSTI VRSTA I EKOSISTEMA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedovoljna zaštićenost vrsta➤ Nedovoljno razvijena svijest građana➤ Slaba kontrola	<ul style="list-style-type: none">➤ Narušavanje biološke ravnoteže➤ Smanjenje i/ili nestanak pojedinih vrsta	<ul style="list-style-type: none">➤ Saradnja sa NVO sektorom i podrška projektima koji imaju za cilj podizanje ekološke svijesti građana;➤ Kontinuirano inspekcijsko praćenje stanja na terenu;➤ Kontrola ispusta ulja u nafte, koji ne smiju dospjeti u vodotoke. U toku gradnje je neophodno da se voda sa gradilišta prečišćava pješčanim filterima i prihvatačima ulja, te da se tek tako prečišćena upušta u vodotok;

3.	NEDOVOLJNA ZAŠTIĆENOST KULTURNOHISTORIJSKIH DOBARA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedovoljna zakonska legislativa➤ Nedostatak finansijskih sredstava	<ul style="list-style-type: none">➤ Propadanje kulturno-historijskih vrijednosti➤ Gubitak identiteta prostora i stanovništva	<ul style="list-style-type: none">➤ Rješavanje imovinskopravnih odnosa za značajna kulturnohistorijska dobra koja su u ruševnom i napuštenom stanju, a nisu vlasništvo Općine➤ Sprovođenje propisanih režima zaštite za kulturnohistorijska dobra koja su kategorisana i pravno zaštićena.➤ Revitalizacijom kulturno-historijskih vrijednosti i objekata, iste staviti u funkciju ukupnog razvoja, te uskladiti interese zaštite sa njihovom upotrebnom vrijednosti➤ Razvijanje svijesti građana o značaju i vrijednosti kulturnohistorijskog naslijeđa;➤ Kontinuirano inspekcijsko praćenje stanja na terenu;
4.	NEADEKVATNO KORIŠTENJE OBJEKATA KULTURNE BAŠTINE	<ul style="list-style-type: none">➤ Nepostojanje sistemskih rješenja➤ Nedostatak finansijskih sredstava➤ Nedovoljna informisanost	<ul style="list-style-type: none">➤ Oštećene i u mnogim slučajevima zapuštena spomen obilježja	<ul style="list-style-type: none">➤ Sistemsko rješavanje sanacije i održavanja spomeničkog fonda;➤ Saradnja sa svim relevantnim subjektima,

3.8. Privreda i okoliš

3.8.1. Stanje na području

Privreda općine Konjic je, u odnosu na prijeratni period, nedovoljno razvijena i ne odgovara svojim stvarnim mogućnostima.

Nekadašnji industrijski divovi UNIS Konjic i ŠIPAD Konjic, koji su bili nosioci privrednog razvoja, baziranog na metalnoj i drvenoj industriji, posluju u veoma smanjenom obimu, kao u slučaju UNIS –a ili su u potpunosti ugašeni, kao u slučaju ŠIPAD –a.

BDP u općini Konjic je u 2012.godini iznosio 162 969 000 KM, čime je općina učestvovala sa 9,27% od kantonalnog BDP –a, te 1,01% od BDP Federacije BiH. BDP po glavi stanovnika u 2012.g. iznosio je 6011 KM (6177 KM/glavi stanovnika⁷), što općinu Konjic svrstava na peto mjesto u Hercegovачko – neretvanskom kantonu.

Na području općine u 2012.godini registrirano je ukupno 1355 preduzeća, od čega je 408 pravnih lica, 267 preduzeća u sastavu pravnih lica, te 680 fizičkih lica (obrti). U odnosu na kantonalne statistike, u općini Konjic je registrirano 8,85% od ukupno registriranih lica HNK –a.

U općini Konjic ima samo jedno veliko preduzeće, to je Igman d.d. Konjic, djelatnosti prerađivačke industrije.

Pored ovog preduzeća, izdvajaju se i četiri srednja preduzeća: Graewe Tativ d.o.o. Konjic, Šumarstvo Prenj d.d. Konjic, Prominvest d.o.o. Konjic, UNIS Valjčiči d.d. Konjic.

U općini Konjic izdvajaju se dvije velike privredne zone, Trešanica i Igman. To su prostori nekadašnjih privrednih pokretača ovog kraja: UNIS Konjic i ŠIPAD Konjic. U studiji „Analiza aktuelnog stanja i mogućnosti razvoja privrede HNK“, navodi se da pored ove dvije velike privredne zone, u općini Konjic postoji i veći broj samostalnih privrednih subjekata u ostalim naseljima, a što je posljedica težnje za ravnomjernijim razvojem općine, što datira još iz 80 –ih godina prošlog vijeka.

Najveći procenat od izvezenih roba, čine robe iz djelatnosti prerađivačke industrije.

Broj zaposlenih osoba u općini Konjic, u 2012.g., koja je referentna u odnosu na podatke koje daje dokument Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2012.g., bio je 4455 osoba, što čini 9,8% od ukupnog broja zaposlenih osoba u Hercegovачko – neretvanskom kantonu.

Broj nezaposlenih osoba u općini Konjic u 2012.godini, iznosio je 3855. Prosječna neto plata u istom periodu u općini Konjic iznosila je 696 KM, što je niže od federalnog prosjeka za 16%, međutim, prosjek Hercegovачko – neretvanskog kantona je veći za 8,07% u odnosu na F BiH.

Prosječne penzije u općini Konjic iznose 354,34 KM, što je više od federalnog prosjeka za 2012.g., kada je prosječna penzija iznosila 350,19 KM.

Prijeratna metalna industrija je razvijana u okviru UNIS Konjica, sa veoma raznovrsnim asortimanom, poput namjenske industrije, industrije vijaka i automobilskih dijelova, štancovanih i struganih dijelova, alata za širu namjenu, remonta i proizvodnje novih mašina itd.

Danas u oblasti metalne industrije posluje 10 privrednih subjekata registrovanih u općini Konjic.

Obzirom na potencijal mineralnih resursa, očekivano je da je građevinarstvo razvijeno u općini Konjic. Na području općine djeluje 9 privrednih subjekata, čija je djelatnost iz domena građevinske industrije, a četiri su opredjeljene za poslove u oblasti niskogradnje.

ŠIPAD Konjic je u prijeratnom periodu bio osnov drvoprerađivačke industrije općine, te se proizvodnja i prerada oslanjala na sječu, preradu drvene građe, proizvodnju rezbarenog namještaja širokog asortimana, te razne stolarske usluge.

Danas su na području općine aktivna tri veća privredna subjekta, koja se bave ovom djelatnošću.

Nezaobilazni privrednici općine Konjic, koji su pomogli u izgradnji branda cijele općine u pogledu drvarezbarstva, jesu: Rukotvorine, Drvorezbarska radnja Neretva, te Mulićev Rekord.

Rudarska djelatnost, pored različitih minerala koji su registrovani na konjičkom području, uglavnom se bazira na eksploataciji i preradi pirofilitnog škriljca i eksploataciji dolomita.

Nosilac ove oblasti u općini bio je „Rudar“ d.d. Konjic, koji eksploatirao pirofilitni škriljac na površinskom kopu u Parsovićima, dok se pirofilit prerađuje u Čelebićima. Međutim, preduzeće je u stečajnom postupku.

Međutim, tehnologija u upotrebi nije osavremenjena, a kadar je nedovoljno obučen, pa stoga i ne čudi nizak stepen iskorištenosti instaliranih kapaciteta, koji iznosi svega 20%.

Na području općine, vrši se i eksploatacija dolomita, na lokalitetima Tunel, koji vrši PBP d.o.o. Konjic, na kamenolomu površine 2,5 ha, te Spiljak STS, na ulazu u Konjic, čiji je otkop dolomita zapremine 272,43m³.

Prosječna veličina zemljišnog posjeda po jednom domaćinstvu prema podacima Strategije razvoja općine Konjic 2008 – 2017. godina, iznosi $P = 4,8$ ha poljoprivrednog zemljišta, s tim što je unutar njega tek $P = 1,98$ ha onog koje je pogodno za obrađivanje.

Proizvodnja kultura se uglavnom odnosi tek na zadovoljenje vlastitih potreba. Na taj način korišteno zemljište ne može biti osnova za kvalitetan razvoj poljoprivrede.

Livade i pašnjaci zauzimaju oko 26% ukupnih zemljišnih površina, te se i u tom pravcu trebaju odrediti strategije korištenja u skladu sa preferencijama zemljišta koje je na rapolaganju.

Voćarstvo se, pored stočarstva, smatra najperspektivnijim vidom poljoprivredne proizvodnje u općini Konjic, gdje procjene govore da se u oblasti voćarstva već može govoriti o poluintenzivnoj i intenzivnoj proizvodnji.

Neki proizvođači, koji razvijaju intenzivnu voćarsku proizvodnju, imaju redovan prosječni godišnji prinos od 25 – 35 t/g.

Primjetan je veliki pad brojnosti stočnog fonda u odnosu na prijeratni period i podatke koji su dostupni (2008.g.), a koji iznosi i do 64%.

Najveći pad se bilježi kod uzgoja goveda, a potom i kod ovaca i koza. Ako se uzme u obzir da se velika većina zemljišta karakteriše kao livade i pašnjaci, jasno je da je stočarstvo poddimenzionirano u svojim mogućnostima razvoja.

Ribarstvo, obzirom na prirodne potencijale, sve se više razvija posljednjih desetljeća u općini Konjic.

Strategija razvoja općine Konjic naglašava vrlo visok potencijal za razvoj pčelarstva, o u odnosu na proizvodnju voćki, medonosnih biljaka, heljde itd. Obronci planine Bjelašnice i Prenja, nude mogućnost

skupljanja šumskih plodova, ali koje mora biti kontrolisano i certificirano, kako se ne bi ugrozila biocenoza i živi svijet tih područja.

Područje Konjica ima potencijal za razvoj proizvodnje gljiva na familijarnim gazdinstvima i u drvnj industriji.

Uticao na okolinu

U okviru službe inspekcijskih poslova, sanitarni inspektor je zadužen za pitanja očuvanja okoliša. Posebna služba nije organizovana.

Općinsko vijeće je usvojilo lokalne mjere za unaprijeđenje zaštite okoliša.

Industrija: Industrija nema tehnološkog zagađivanja zraka, Zagađivanje potiče jedino od dobivanja energije (spaljivanje uglja).

Grijanje: Uz lokalni promet, veliki je broj kućnih ložišta i nekoliko manjih kotlovnica u određenim periodima godine, te se osjeća umjerena zagađenost zraka.

Kvalitet zraka se ne prati. Ne postoje ni indikativna mjerenja.

Kako magistralni put M-17 prolazi kroz centar grada, buka predstavlja problem samo u tom dijelu kada je frekvencija saobraćaja povećana. Ostali izvori buke se ne ocjenjuju kao značajni.

Nepostojanje razgranate kvalitetne kanalizacione mreže, pogotovo u ruralnim područjima, zastarjela postojeća kanalizaciona mreža i njeno skupo i otežano održavanje predstavljaju veliki problem za općinu Konjic. Kanalizacioni ispusti usmjereni su u vodotokove i jezera. Tretman industrijskih otpadnih voda ne zadovoljava u potpunosti standarde i ispušta se u vodotokove, određena količina alkalnih otpadnih voda, kiselih otpadnih voda i kromate otpadnih voda. U vodama teških metala redovno je prisustvo cinka, šestovalentnog i trovalentnog kroma. Pojava ostalih teških metala je minornog karaktera.

Općina Konjic trenutno ulaže značajne napore u rješavanje problematike prikupljanja, odvođenja i tretmana fekalnih voda naselja koja trenutno nije adekvatno riješena.

Strateška procjena uticaja na okoliš (sea)

Strateška procjena uticaja na okoliš (SEA) se odnosi na vjerovatne okolišne uticaje određenih planova i programa, a njen cilj je smanjenje štetnih uticaja razvojnih aktivnosti na okoliš.

SEA obuhvata:

- Stepem do kojeg planirane mjere mogu uticati ili poboljšati stanje okoliša,
- Procjenu štete po okoliš i stanovništvo, a u slučaju neprovođenja planiranih mjera,
- Procjenu ostvarenih uslova za uvođenje planiranih mjera,
- Procjenu mogućnosti nadležnih organa za provođenje planiranih mjera.

Metodologija izrade Strateške procjene uticaja na okoliš, uslijed nedostatka pravilnika ili uredbi kojima bi se regulisala ova oblast, te činjenice da nije izrađen poseban projektni program i zadatak za ovaj segment, oslanja se na Stratešku procjenu uticaja na okoliš Federacije BiH, koja je sastavni dio Prostornog plana Federacije BiH.

Temeljem toga, elementi prostora kroz koje se mogu posmatrati nivoi uticaja na okoliš su:

- Voda, Tlo, Zrak, Flora i fauna, Biodiverzitet, Klimatski faktori, Pejzaž, Materijalna dobra i Stanovništvo.

3.8.2. Identifikacija i analiza problema, ciljevi i mjere

R.br.	Problem	Uzroci problema	Posljedica problema i mogući uticaji	Ciljevi
1.	OTPAD (INDUSTRIJSKI, MAŠINSKI, HEMIJSKI, GRAĐEVINSKI, ULJA, MAZIVA, EMULZIJE...)	<ul style="list-style-type: none">➤ Neprovođenje zakona➤ Neuređenost➤ Nedovoljno ulaganje u opremanje laboratorija od strane privrednika➤ Nepostojanje planova i aktivnosti edukacije	<ul style="list-style-type: none">➤ Pritisci na okoliš kroz zrak i vodu➤ Smanjena konkurentnost na tržištu	<ul style="list-style-type: none">➤ Izrada studije o postupanju sa otpadom (razne vrste);➤ Organizacija berze otpada sa ciljem recikliranja i korištenja istog;➤ Edukacija i podizanje svijesti privrednika i građana o upravljanju otpadom;
2.	ZAGAĐENJE ZRAKA I BUKA	<ul style="list-style-type: none">➤ Starost vozila te značajni broj vozila bez katalizatora➤ Stalno povećanje broja motornih vozila	<ul style="list-style-type: none">➤ Ugrožavanje zdravlja ljudi i uslova življenja➤ Smanjenje i/ili nestanak pojedinih vrsta	<ul style="list-style-type: none">➤ Zabraniti uvoz automobila koji nemaju minimalno Euro 4 standard➤ Strožija primjena zakona posebno u oblasti tehničke ispravnosti vozila;

3.	NEKONTROLISAN O ZAGAĐIVANJE KORIŠTENJEM ENERGENATA NISKOG KVALITETA	<ul style="list-style-type: none">➤ Prekomjieran broj objekata koji koriste čvrsta goriva	<ul style="list-style-type: none">➤ Pritisak na kvalitet okoliša i uslove življenja	<ul style="list-style-type: none">➤ Osiguranje korištenja energenata sa ograničenim uticajem na okoliš;➤ Sprečavanje bilo kakve dalje gradnje, a postojeću urediti u skladu sa uslovima zaštite jezera (prethodno se naročito odnosi na tretman otpadnih voda iz postojećih objekata i pratećih sadržaja, te odlaganje bilo koje vrste otpada u obuhvatu zaštićenog područja)➤ Izgradnja programa sanacije za postojeće objekte u zaštićenom području, na koje će biti pribavljena saglasnost nadležnog Ministarstva;
4.	UNIŠTENJE PRIRODNIH I KULTURNIH DOBARA	<ul style="list-style-type: none">➤ Neefikasan rad nadležnih organa i nepoduzimanje sankcija	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedovoljno iskorišteni prirodni potencijali i ostvarenje prihoda od turizma	<ul style="list-style-type: none">➤ Uspostavljanje sistema kontrole, monitoringa i evaluacije zaštite prirodnih i kulturnih dobara;

3.9. Socijalna i zdravstvena zaštita stanovništva

3.9.1. Stanje na području

Javna ustanova Centar za socijalni rad u Konjicu (u daljem tekstu Centar) je ustanova socijalne zaštite koju je osnovala Općina Konjic za poslove i realizaciju prava utvrđenih **Zakonom o osnovama**

socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Sl. novine Federacije BiH, broj: 36/99, 54/04,36/06 i 14/09), **Zakonom o socijalnoj zaštiti HNK** (Sl. novine HNK, BROJ: 3/05), **Porodičnim zakonom** (Sl. novine Federacije BiH, broj: 35/05), **Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici** (Sl. novine FBiH, broj: 20/13) i drugih zakona, te za pružanje usluga socijalnog rada na području općine Konjic.

Socijalni rad kao profesija promoviše socijalne promjene, rješavanje problema u međuljudskim odnosima, te osposobljavanje i oslobađanje ljudi s ciljem povećanja blagostanja. Upražnjavajući teorije ljudskog ponašanja i socijalnih sistema, socijalni rad interveniše na mjestima gdje dolazi do interakcije ljudi i njihovog okruženja.

Shodno navedenom, socijalni rad u fokusu svoje aktivnosti mora, pored preventivnog djelovanja i poticanja socijalnih promjena, imati i rješavanje problema međuljudskih odnosa, kroz socijalni rad sa pojedincem i njegovim okruženjem, uz permanentno poštovanje ljudskih prava i socijalne pravde.

U skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti HNK (Sl. novine HNK, broj: 3/05)

Centar obavlja sljedeće poslove:

- Prati, proučava probleme i način njihovog rješavanja iz oblasti socijalne zaštite,
- podstiče i organizuje aktivnosti od preventivnog značaja za oblast socijalne zaštite,
- primjenjuje i provodi oblike socijalne zaštite,
- neposredno pruža usluge socijalnog rada,
- rješava u prvom stepenu zahtjeve za ostvarivanje prava u okviru nadležnosti ,
- obavlja poslove u oblasti porodične zaštite, zaštite odgojno zanemarene djece, te učestvuje u izvršavanju odgojnih mjera i mjera zaštitnog nadzora ,
- obavlja savjetodavni rad,
- saraduje sa građanima, mjesnim zajednicama, državnim organima i ustanovama, pravnim licima, udruženjima građana, humanitarnim organizacijama, policijskim upravama, pravosudnim organima i drugim organima koji mogu doprinijeti unapređenje kvalitete socijalnog rada i socijalne zaštite,
- vodi propisanu evidenciju i prikuplja dokumentaciju o korisnicima socijalne zaštite, o primjenjenim oblicima socijalne zaštite i utrošenim materijalnim sredstvima,
- unosi i ažurira podatke u informacioni sistem,

U 2014. godini imajući u vidu zakonima utvrđene obaveze i zadatke, aktivnosti Centra su bile usmjerene na realizaciju osnovnih oblika zaštite sljedećih kategorija:

Zaštita djece bez roditeljskog staranja

Na zaštitu djece bez roditeljskog staranja, odnosno djece čiji su roditelji umrli ili su spriječeni da vrše svoju dužnost zbog bolesti, invalidnosti i sl. poduzimaju se potrebni oblici organizirane društvene zaštite koji proizilaze iz Porodičnog zakona a to su:

- Starateljstvo nad maloljetnim licima,
- Usvojenje,
- Smještaj u drugu porodicu,
- Smještaj u ustanovu za djecu bez roditeljskog staranja.

U proteklom periodu u Centru je evidentirano sedmero djece bez roditeljskog staranja od čega šestoro djece je bilo obuhvaćeno starateljstvom.

Zaštita djece i omladine ometene u psihičkom i fizičkom razvoju

U skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju preostale sposobnosti i kategorizaciji djece ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju (Sl. novine HNK, broj: 6/05) utvrđuje se vrsta i stepen ometenosti djece u razvoju, a to su :

- Djeca sa oštećenjem čula vida,
- Djeca sa oštećenjem čula sluha,
- Djeca sa poremećajima u govoru i glasu,
- Djeca sa tjelesnim oštećenjima,
- Djeca sa psihičkim smetnjama
- Djeca sa kombinovanim smetnjama.

Djeca sa smetnjama u razvoju su sastavni dio populacije, te je društvena zajednica dužna o njima voditi potrebnu brigu za njihovu adekvatnu zaštitu, školovanje, rehabilitaciju, resocijalizaciju i integraciju u širu društvenu sredinu.

Sa područja općine Konjic trenutno se na školovanju i osposobljavanju nalazi troje djece od toga jedno dijete pohađa osnovnu školu u Zavodu „Mjedenica“ i jedno dijete pohađa OŠ u Zavodu za slijepu i slabovidnu djecu Nedžarići. Jedno dijete pohađa Srednju školu pod posebnim uslovima u Srednjoj poljoprivrednoj i tekstilnoj školi u Mostaru.

Rad na zaštiti zapuštene i delikventne djece i omladine

Pod vaspitno zapuštenim djetetom u socijalnom zakonodavstvu smatra se obično ono dijete koje:

- Svojim ponašanjem narušava opće prihvaćene norme ponašanja (bježanje od kuće i škole, skitanje i sl.)
- Čini prekršaje protiv javnog reda i mira,
- Čini krivična djela iskriminisana krivičnim zakonodavstvom.

U tabeli je prikazan broj izrečenih mjera prema maloljetnim počiniocima krivičnih djela i ukupan broj krivičnih djela počinjenih od strane maloljetnika u 2014. godini.

1.	Broj pokrenutih pripremljenih postupaka u 2014. godini	3
2.	Broj obustavljenih pripremljenih postupaka zbog cjelishodnosti	1
3.	Ukupan broj počinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika	4
IZREČENE MJERE PREMA MALOLJETNICIMA U 2014. GODINI		
1.	Odgojne preporuke	-
2.	Upućivanje u disciplinski centar	-
3.	Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja	5
4.	Pojačan nadzor u drugoj porodici	-
5.	Pojačan nadzor Organa socijalne zaštite	-
6.	Upućivanje u odgojnu ustanovu	-
7.	Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje	-
8.	Upućivanje u maloljetnički zatvor	-
9.	Izrečene prekršajne mjere-novčana kazna na ime roditelja maloljetnika	-
UKUPAN BROJ IZREČENIH MJERA PREMA MALOLJETNICIMA		5
1.	Broj postupaka u toku	
2.	Za potrebe pripremnog postupka protiv maloljetnika sudu dostavljena tri mišljenja o porodici, porodičnim prilikama i ličnosti maloljetnika	3
3.	Predstavnik Centra na poziv suda učestvovao na ročistu kada se vodio postupak protiv maloljetnih lica	3

Tabela 23.. Maloljetnih počinioca krivičnih djela i broj izrečenih mjera prema maloljetnim licima u 2014.g.

Materijalno neozbijeđena i za rad nesposobna lica

Zaštita ove kategorije lica, u skladu sa zakonom o socijalnoj zaštiti HNK (Sl.novine HNK, broj: 3/05) provodi se kroz sljedeća prava:

- Novčana i druga materijalna pomoć (stalna, jednokratna, izuzetna),
- Osposobljavanje za šivot i rad (mogu ostvariti i djeca i odrasli),
- Smještaj u ustanove socijalne zaštite (djeca i odrasli),
- Usluge socijalnog i drugog stručnog rada.

Red. broj	Mjesna zajednica	Oblik socijalne zaštite		
		STALNA NOVČANA POMOĆ		
		Ukupno korisnika	Podnijeti zahtjevi u 2014.	Ostvarena prava u 2014.
1.	Centar	4	-	-
2.	Trešanica	8	-	-
3.	Stari Grad	4	-	-
4.	Džepi	2	-	-
5.	Spiljani	10	1	1
6.	Bjelimići	3	-	-
7.	Podorašac	7	-	-
8.	Neretvica	35	-	-
9.	Grabovci	2	-	-
10.	Glavatičevo	16	1	1
11.	Čelebići	6	-	-
12.	Jasenik	4	-	-
13.	Novo Naselje	7	-	-
14.	Bradina	10	1	1
15.	Borci	-	-	-
16.	Donje Selo	3	1	1
17.	Lisičići	1	-	-
18.	Bijela	11	1	1
	UKUPNO	133	5	5

Tabela 24. Korisnika stalne novčane pomoći po mjesnim zajednicama i pregled podnesenih zahtjeva za ostvarivanje prava na stalnu novčanu pomoć u 2014. godini

U toku 2014. godine po osnovu prava na stalnu novčanu pomoć korisnicima iz budžetskih sredstava HNK isplaćeno je 164.050,00 KM.

Red. broj	Mjesna zajednica	Oblik socijalne zaštite		
		Novčana naknada za vrijeme čekanja na posao osoba sa psihičkim i fizičkim smetnjama		
		Ukupno korisnika	Podnijeti zahtjevi u 2014.	Ostvarena prava u 2014.
1.	Centar	-	-	-
2.	Trešanica	2	-	-
3.	Stari Grad	-	-	-
4.	Džepi	-	-	-
5.	Spiljani	-	-	-
6.	Bjelimići	-	-	-
7.	Podorašac	-	-	-
8.	Neretvica	-	-	-

9.	Grabovci	-	-	-
10.	Glavatičevo	2	-	-
11.	Čelebići	1	-	-
12.	Jasenik	1	-	-
13.	Novo Naselje	3	-	-
14.	Bradina	2	1	1
15.	Borci	-	-	-
16.	Donje Selo	1	1	1
17.	Lisičići	-	1	1
18.	Bijela	1	-	-
	UKUPNO	13	3	3

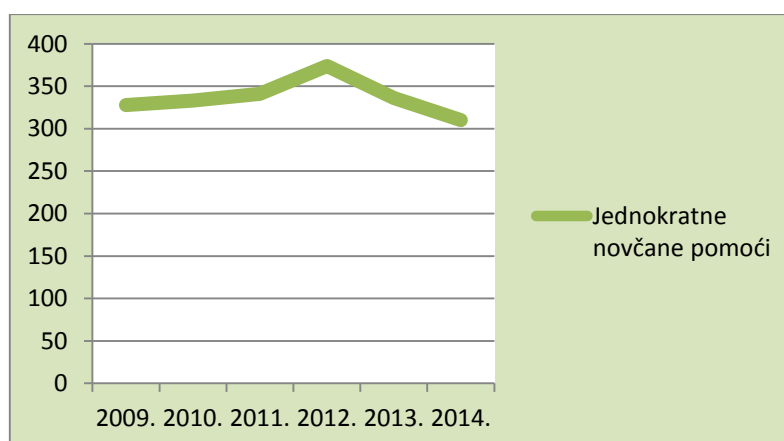
Tabela 25. Ostvarenih prava i podnesenih zahtjeva za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na posao sa psihičkih i fizičkim smetnjama u 2014. godini.

Sredstva za naknadu za lica osposobljena za rad a koja se nalaze na evidenciji Biroa za zapošljavanje kao nezaposlena lica obezbjeđuju se iz budžeta HNK.

Mjesečna novčana naknada po korisniku iznosi 100,00 KM i po tom osnovu iz Budžeta HNK u 2014. godini isplaćeno je 14.100,00 KM.

Godina	Jednokratne novčane pomoći	Jednokratne novčane pomoći za nabavku ogrijeva
2009.	328	149
2010.	333	200
2011.	341	178
2012.	374	178
2013.	336	171
2014.	310	178

Tabela 26. Isplaćenih jednokratnih novčanih pomoći iz budžeta Općine Konjic u 2014. god.

Grafikon 1. Isplaćenih jednokratnih novčanih pomoći iz budžeta Općine Konjic u 2014. god

Redn i broj	Zavodi i ustanove socijalne zaštite	Ukupno smještene njih lica	Centar	Tršanića	Stari Grad	Džepi	Spiljani	Bjelimići	Podorašac	Grabovci	Glavatićevo	Čelebići	Jasenik	Novo Naselje	Bradina	Bulatovići	Donje Selo	Lisići	Bijela	Borci
1.	Zavod Pazarić	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Zavod Bakovići	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
3.	Zavod Fojnica-Drin	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	JU Dječiji dom Bjelave	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	JU Dječiji dom Mostar	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	JU Centar za slabovidnu djecu i omladinu Sarajevo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Zavod Mjedenica Sarajevo	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Dom za stara i iznemogla lica Jablanica	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
9.	Dom starih Mostar	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	JU Dom za soc.zdravstveno zbrinjavanje Stolac	34	4	3	2	1	-	1	2	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	UKUPNO	48	4	4	4	1	-	1	4	-	6	2	-	4	1	-	-	-	-	-

Tabela 27..Institucionalnih oblika zaštite po mjesnim zajednicama u 2014. godini

Ukupno izdvojena sredstva za plaćanje troškova smještaja iz Budžeta HNK iznose 390.972,81KM.

Zaštita lica sa invaliditetom

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Sl. novine Federacije BiH, broj: 54/04, 39/06 i 14/09) propisana su prava osoba sa invaliditetom. Lica sa invaliditetom i lica ometana u fizičkom i psihičkom razvoju po ovom Zakonu imaju sljedeća prava:

- lična invalidnina
- dodatak za njegu i pomoć od drugog lica
- ortopedski dodatak
- pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala
- osposobljavanje za rad
- prioritetno zapošljavanje

Prava utvrđena pod tačkom 4, 5 i 6 ostvaruju se u skladu sa kantonalnim propisima o zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i zapošljavanju.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Sl. novine Federacije BiH 14/09) utvrđeno je da pravo na invaliditet mogu ostvariti lica sa invaliditetom I grupe sa 100 % oštećenja organizma i II grupe sa 90 % oštećenja organizma.

U 2014. godini pravo na invaliditet u visini od 90 % i 100 % ostvarilo je 553 korisnika od čega za 280 korisnika utvrđeno je oštećenje od 100%, za 273 korisnika oštećenje od 90%.

Također, pravo na dodatak za tuđu njegu i pomoć ostvarilo je 377 korisnika, te 157 korisnika je ostvarilo pravo na ortopedski dodatak.

Navedenim Zakonom je utvrđeno da naknadu za pomoć i njegu od strane drugog lica mogu ostvariti lica iznad 65 godina, ako su stara i nemoćna, a kojima je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju prijeko potrebna pomoć i njega od drugog lica za zadovoljavanje njihovih osnovnih životnih potreba. Navedeno pravo se treba regulisati propisom na nivo HNK što nije učinjeno. Na osnovu odluke Ustavnog suda BiH iz januara 2014. godine proglašeno je neustavnim da pravo na dodatak za tuđu njegu i pomoć za osobe starije od 65 godina treba regulisati propisom kantona, već je to nadležnost Federacije BiH, te u skladu sa navedenom odlukom počelo jr ostvarivanje prava na dodatak za tuđu njegu i pomoć za osobe koje imaju više od 65 godina života.

U skladu sa tim, u 2014 godini korisnicima je isplaćeno 1.590.549,80 KM.

Zaštita civilnih žrtava rata

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Sl. novine F BiH broj 39/06) propisana su prava civilnih žrtava rata.

Civilna žrtva rata po Zakonu imaju sljedeća prava:

- ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje
- dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica
- ortopedski dodatak
- porodični invalidninu
- pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskog pomagala
- osposobljavanje za rad
- prioritarno zapošljavanje
- prioritarno stambeno zbrinjavanje
- psihološku pomoć i pravnu pomoć

LIČNA INVALIDNINA	BROJ KORISNIKA
I grupa CŽR sa 100 % oštećenja	2
II grupa CŽR sa 100 % oštećenja	2
III grupa CŽR sa 90 % oštećenja	7
IV grupa CŽR sa 80 % oštećenja	4
V grupa CŽR sa 70 % oštećenja	8
VI grupa CŽR sa 60 % oštećenja	19
UKUPNO	42
MJESEČNO LIČNO NOVČANO PRIMANJE	BROJ KORISNIKA
Mjesečno lično novčano primanje	3
UKUPNO	3
DODATAK ZA TUĐU NJEGU I POMOĆ	BROJ KORISNIKA
Dodatak za njegu i pomoć I stepen 100 %	2
Dodatak za njegu i pomoć II stepen 70 %	0
Dodatak za njegu i pomoć III stepen 50 %	0
UKUPNO	2
ORTOPEDSKI DODATAK	BROJ KORISNIKA
Ortopedski dodatak I stepen 29 %	3
Ortopedski dodatak II stepen 22 %	7
Ortopedski dodatak III stepen 17 %	12
UKUPNO	22
PORODIČNA INVALIDNINA	
Porodična invalidnina 1 član	22
Porodična invalidnina 2 člana	14
Porodična invalidnina 3 člana	0
Porodična invalidnina 4 člana i više članova	0
UKUPNO	36

Tabela 28. Korisnici koji su ostvarili pravo kao CŽR u 2014. godini

Novčana primanja civilnih žrtava rata utvrđuje se u mjesečnom iznosu od 70 % iznosa RVI, a finansiranje se vrši iz budžeta Federacije i budžeta HNK u omjeru 70 % naprema 30 %.

U 2014. godini po osnovu ostvarenih prava korisnicima je isplaćeno 300.363,58 KM.

Zaštita porodica sa djecom

Federalnim zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Sl. novine FBiH broj 36/99) utvrđena su osnovna prava porodice sa djecom:

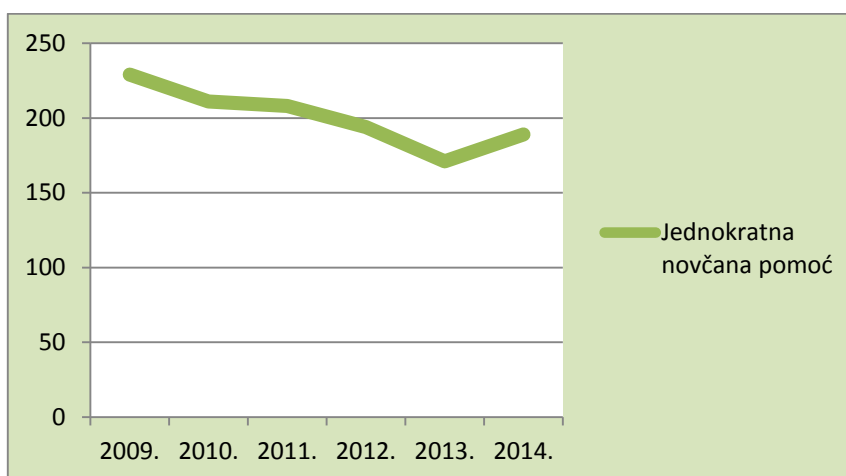
- dodatak za djecu
- naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta
- novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene-majke koja nije u radnom odnosu
- jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta
- pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke dojilje
- posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica
- smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja
- osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja

školarine i stipendije đacima i studentima.

Od ukupno zakonom predviđenih devet prava u skladu sa Odlukom Vlade HNK ostvarivalo se pravo na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta i po istoj naknada za svako novorođeno djetete iznosi 400,00 KM.

Godina	Jednokratna novčana pomoć
2009.	229
2010.	211
2011.	208
2012.	194
2013.	171
2014.	189

Tabela 29. Ostvarenih prava na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta

Grafikon 2. Ostvarenih prava na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta

Za realizaciju ove aktivnosti iz budžeta HNK-a isplaćeno je 75.600,00 KM

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita stanovnika na području općine Konjic, kao i za prostor dijelova susjednih općina (Jablanica, dio prozorske općine), trenutno se provodi u jedinstvenom (integriranom) sistemu zdravstvene djelatnosti primjenom mjera vanbolničke – primarne zdravstvene zaštite, specijalističko – konsultativne (polikliničke) i bolničke zdravstvene zaštite.

Podjela poslova između primarne, specijalističko – konsultativne i bolničke zdravstvene zaštite obavlja se ovisno od poslova i zadataka, od složenosti medicinskih postupaka, specijalnosti zdravstvenih radnika i zdravstvenih suradnika, medicinsko – tehničke opreme kao i specifičnosti pojedinih područja na općini.

Primarna zdravstvena zaštita obuhvata:

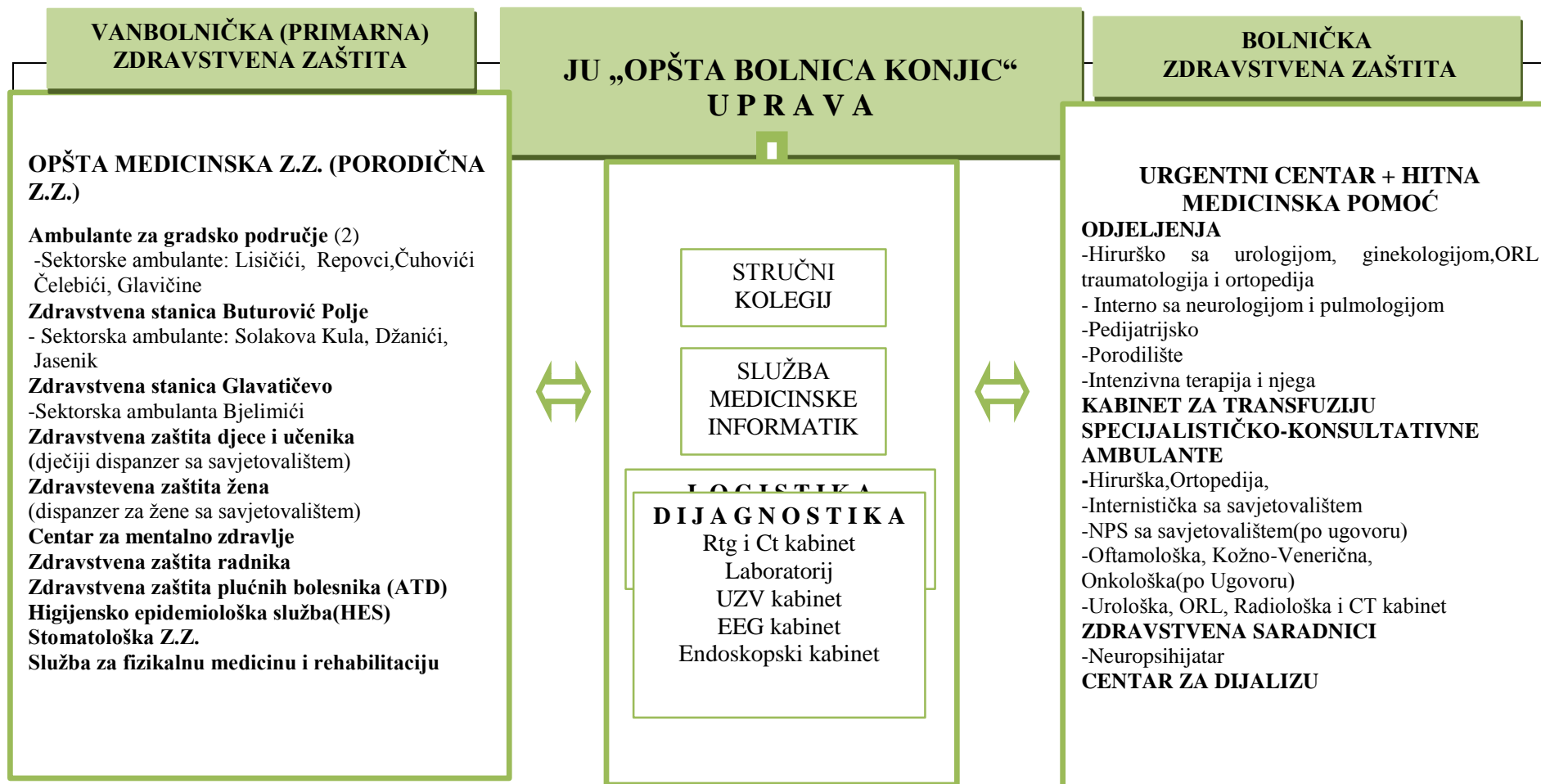
- djelatnost porodičnog doktora,
- djelatnost opće medicine,
- školsku medicinu,
- higijensko-epidemiološku zaštitu,
- zubozdravstvenu zaštitu,
- hitnu medicinsku pomoć,
- medicinu rada,
- zdravstvenu zaštitu radnika,
- zaštitu žena i djece,

- kućno liječenje,
- centar za mentalno zdravlje,
- centar za fizikalnu rehabilitaciju,
- centar za polivalentnu patronažu, dijagnostičku
- apotekarsku djelatnost.

Sprovodi se na pet punktova u gradu, dvije zdravstvene stanice i devet terenskih ambulanti.

Bolnička konsultativno - specijalistička djelatnost je organizirana na 11 punktova, a provodi se u 16 ordinacija (interna, pedijatrija, neurologija - psihijatrija, dermatovenerologija, opća hirurgija, ortopedija sa traumatologijom, urologija, ORL, oftalmologija, ginekologija – akušerstvo, radio

Kartogram 3. medicinski objekti na području općine Konjic

Ambulanta	Zdravstveni kadar	Savjetovališta
OPŠTA I MEDICINA RADA U GRADU (radi u 2 smjene) Istovremeno pokrivaju ljekarom:	7 ljekara u 2 smjene 12 medicinski tehničara u 2 smjene	-internističko -za hipertenziju -za dijabetes
LISIČIĆI	1 med.tehničar	
REPOVCI	1 med. tehničar	
GLAVIČINE	1 ljekar 2 med.tehničara	
ČELEBIĆI	1 ljekar 3 med. tehničara	
GLAVATIČEVO Istovremeno pokrivaju ljekarima:	1 ljekar 3 med. tehničara	
ODŽACI (Bjelimići)	1 med.tehničar	
BUTUROVIĆ POLJE Istovremeno pokrivaju ljekarima:	1 ljekar 5 med. tehničara 1 zubotehničar i 1 laborant	-dječije -internističko -ginekološko
SOLAKOVA KULA	1 med. tehničar	
DŽANIĆI	1 med. tehničar	
JASENIK	1 med.tehničar	
UKUPNO	11 ljekara 31 med. tehničar	

Tabela 30. Raspored ambulanti i struktura kadra u 2014. godini

Zaposleni po strukama i stepenima stručne spreme	Broj
1.Zdravstveni radnici i saradnici	242
Doktori medicine-doktori opšte medicine	12
Doktori medicine –stažisti	0
Doktori medicine –doktori opšte medicine na specijalizaciji	09
Doktori medicine –specijalisti	30
Doktori stomatologije	7
Doktori stomatologije-specijalisti	2
Doktori stomatologije-stažisti	0
Ostali zdravstveni radnici visoke stručne spreme	7
Zdravstveni radnici visoke stručne spreme	3
Zdravstveni radnici vise stručne škole	9
Zdravstveni radnici srednje stručne spreme	163
2.Administrativni,tehnički i ostali radnici	70
Visoka stručna sprema	4
Viša stručna sprema	2
Srednja stručna sprema	35
Ostali radnici	29
UKUPNO zaposleni u zdravstvenoj ustanovi (1.+2.)	312

Tabela 31. Zaposleni po strukama i stepenima stručne spreme

Primarna zdravstvena zaštita

Primarna zdravstvena zaštita (PZZ) na području općine Konjic se obavlja kroz porodičnu medicinu, opću medicinu, zdravstvenu zaštitu djece i omladine, zdravstvenu zaštitu žena, pulmološku (ATD) ambulantu, centar za mentalno zdravlje (CMZ), higijenskoepidemiološku službu (HES), službu hitne medicinske pomoći (HMP), zubozdravstvenu zaštitu, zdravstvenu zaštitu radnika, rtg dijagnostiku i laboratorijsku djelatnost, službu kućnog liječenja i patronažne službe, te konsultativno-specijalističku djelatnost. Od 01.01.2014. u primarnoj zdravstvenoj zaštiti je uveden program IZIS u svim ambulantama porodične i opšte medicine.

Na području grada ambulante porodične medicine i opšte medicine se nalaze u zgradi PZZ, Bolnička ulica, gdje se nalazi 6 ambulanti (3 ambulante porodične medicine i 3 ambulante opšte medicine), a u zgradi dječijeg dispanzera na Vardi su dvije ambulante porodične medicine, jedna pedijatrijska ambulanta i savjetovalište za djecu s centrom za vakcinaciju, te 3 stomatološke ambulante.

U saradnji sa Općinom Konjic i Federalnim ministarstvom zdravstva, a u okviru projekta "jačanje zdravstvenog sektora" otvorena je ambulanta Glavičine, a nešto ranije ambulanta Čelebići. Ove dvije ambulante imaju stalno zaposlenog ljekara, a ambulanta Lisičići posjećuje doktor jednom sedmično.

U ambulanti Buturović Polje je stalno zaposlen doktor medicine koji je zadužen i za pripadajuće sektorske ambulante koje posjećuje jednom sedmično, sa stalno zaposlenim medicinskim sestrama, a to su ambulante Solakova Kula, Džanići i Jasenik.

Za ambulantu u Glavatičevo i Bjelimiće zadužen je jedan doktor medicine, 3 medinska tehničara i laborant. Zubozdravstvenu zaštitu jednom sedmično za Buturović Polje i Glavatičevo obavlja jedan doktor stomatologije.

Rejon	Ukupno pregleda	Prvi pregled u toku godine	Odnos ponovnih i prvih pregleda
Grad (obuhvata i Repovce, Lisičiće, Čuhoviće, Čelebiće i Glavičine)	49.347	9.523	5:1
Buturovi Polje (obuhvata i Solakovu Kulu, Jasenik i Džaniće)	8774	1743	5:1
Glavatičevo (obuhvata i Bjelimiće)	21829	824	3:1
UKUPNO	60303	12090	5:1

Tabela 32. Frekvencija pregleda pacijenata i opterećenost po timu u ambulantama opšte i porodične medicine u 2014. godini

Dob	0-6 god.	7-18 god.	UKUPNO
Prvi pregled	3.040	3.220	6.260
Odnos ponovnih i prvi pregleda	3:1	4:1	3:1
Ukupan broj pregleda	8.815	12.318	21.133

Tabela 33. Broj pregleda (uzrast 0 do 18 godina) u 2014. godini

SEKUNDARNA (BOLNIČKA) ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Specijalističke službe	Zdravstveni radnici							Posjete u ordinaciji ljekara		Ciljani (serijski) pregledi	Kod ostalih zdravstvenih radnika
	Mjesto-punktovi	Ordinacije	Doktori		Sa visokom SS	Sa višom SS	Sa srednjom SS	Svega	Od toga prve		
			Svega	Od toga specijalista							
Interna	1	2	1(1)				2	4373	2266	330	4373
Pedijatrija	1	1	(1)	(1)			1	878	551		452
Neurologija- psihijatrija	1	1 1	1(1)	1(1)			2 1	1423 1975	556 839	79 258	68 916
Dermatovener.	1	1	1	1			1	2172	1347	49	213
Opća hirurgija	1	2	(2)	(2)			3	2759	1297	471	2701
Ortopedija	1	1	1(1)	1(1)			2	2141	1461	145	1014
Urologija	1	1	1	1			1	1226	678	666	348
ORL	1	1	1	1			1	2267	727	80	1076
Oftalmogija	1	1	1	1			1	3700	3265	318	1185
Ginek.i akušer.	2	2	(2)	(2)			2	3482	2345	1567	3482
Radiologija	1	2	1(2)	1(2)		5	2	2653	2312	2368	8647
Fiz.med.i rehab.	1	1	1	1	1	3	1	2223	749		12557
UKUPNO	13	17	9(10)	9(10)	1	8	20	31272	18393	6331	37032

Tabela 34. Zbirni izvještaj o radu konsultativno - specijalističkih službi za 2014. godine.

Odjeljenje	Broj hirurških operacionih sala	Broj postelja	Zauzetost bolničkih kapaciteta u %	Broj ispisanih bolesnika		Za ispisane bolesnike	
				Svega	Od toga umrlo	Broj dana liječenja	Broj hirurških operacija
Interno	-	23	52,20	497	39	4385	-
Pedijatrija	-	12	12,00 (20,86)	125 (+103)	1	516 (+398)	42
Hirurgija	2	29	40,50	471	22	4292	275
Porodilište	2	11	14,50	177	-	586	57
UKUPNO	4	75	36,00 (37,18)	1270 (+103)	62	9779 (+398)	374

Tabela 35. Zbirni izvještaj o radu bolničkih odjeljenja, postelje i liječeni bolesnici u 2014. godin

3.9.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICA PROBLEMA/MOGUĆI UTICAJ	CILJEVI
1.	NEDOVOLJNA ORGANIZIRANOST ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STANOVNIKA	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedostatak finansijskih sredstava	<ul style="list-style-type: none">➤ Zakašnjela liječenja stanovnika	<ul style="list-style-type: none">➤ Bolja organizovanost zdravstvene zaštite stanovnika
2.	NEDOVOLJAN BROJ SOCIJALNIH USTANOVA - DOMOVA ZA DJECU I PENZIONERE	<ul style="list-style-type: none">➤ Nedostatak finansijskih sredstava.➤ Nedostatak prostora	<ul style="list-style-type: none">➤ Veliki broj socijalnih slučajeva	<ul style="list-style-type: none">➤ Formiranje socijalnih ustanova

4. AKCIONI PLAN

Akcioni plan predstavlja ključnu fazu izrade LEAP-a, jer definiše aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se trenutna situacija u pojedinim oblastima unaprijedila. Za svaku od aktivnosti (akcija) je dat kratak opis, rok za izvršenje: kratkoročni- KR (0-2 godine), srednjoročni-SR (2-5 godina) i dugoročni-DR (5 i više), deskriptivni iznos sredstava, nadležne institucije ili organizacije koje će provesti aktivnost i izvore iz kojih bi se trebala obezbjediti sredstva.

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE KVALITETOM ZRAKA

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Smanjiti negativan utjecaj saobraćaja na kvalitet zraka, smanjenje emisije zagađujućih materija u zrak, edukacija stanovništva u svrhu sprječavanja nekontrolisanog spaljivanja otpada, korištenje alternativnih goriva.					
Zagađenje zraka iz Saobraćaja	-Poboljšati kvalitet saobraćaja uvođenjem zakonske obaveze za ugradnju katalizatora;	SR-DR	Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti; Sredstva će se utvrditi nakon izrade svakog pojedinačnog projekta	Hercegovačko-neretvanski kanton; Općina Konjic	Fond za zaštitu okoliša; Federalno ministarstvo okoliša i turizma; Budžet Općine Konjic
Zagađenje zraka produktima sagorijevanja čvrstih goriva	-Podići nivo svijesti javnosti o značaju kvaliteta zraka; -Pojačati inspeksijske poslove; -Pribavljanje i izdavanje okolinske dozvole;	SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Hercegovačko-neretvanski kanton Općina Konjic	Fond za zaštitu okoliša; Federalno ministarstvo okoliša i turizma ; Budžet Općine Konjic
Zagađenje zraka Nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, guma, otpad u kontejnerima	-Uvesti kaznene mjere protiv zagađivanja; -Jačanje rada inspekcije zaštite okoliša;	KR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Hercegovačko-neretvanski kanton Općina Konjic	Fond za zaštitu okoliša Budžet Općine Konjic

Loš i nepotpun monitoring kvaliteta zraka	<ul style="list-style-type: none">-Instalacija najmanje tri mjerne stanice;-Uspostava kompletnog monitoringa i formiranje kompletne baze podataka;-Smanjiti emisije štetnih tvari u skladu s postojećom legislativom (osobito smanjenje emisije iz saobraćaja);	DR	Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti; Sredstva će se utvrditi nakon izrade svakog pojedinačnog projekta	Hercegovačko-neretvanski kanton Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
--	---	----	---	--	----------------------

TEMATSKA OBLAST: *KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODNIM RESURSIMA*

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Izgradnja centralnog vodovodnog sistema i uspostava sistema legalno-pravnog uređenog snabdijevanja pitkom vodom iz alternativnih izvora. Usaglašeno nadležno upravljanje (sa održavanjem) i legaliziranje - pravno uređivanje korištenja vodovodnih sistema. Uređenje baze vodozaštitnih područja i reguliranje zona sanitarne zaštite svih registriranih izvorišta. Adekvatna zaštita zone izvorišta. Racionalno korištenje vode. Koordinirano upravljanje odbranom od poplava. Uklanjanje i suzbijanje zagađenja vodotoka otpadnim vodama. Projekti čišćenja vodotoka. Hitna izgradnja kanalizacione mreže u pojedinim dijelovima općine - usaglašeno sa vodovodnom mrežom. uspostava stimulativnog sistema obavezne ugradnje tipskih eko-septičkih jama na području Konjic – potencijalno zaštićenom području sa vdnim bogatstvom podzemnih voda (rezervi) i specifične propusne geološke građe; uspostava stimulativnog sistema usluga redovnog crpljenja, odvoza, zbrinjavanja fekalija iz nepropusnih tipskih eko-septičkih jama.					
Vodosnabdijevanje nedovoljno snabdijevanje pitkom vodom dijelovi pojedinih ruralnih naselja – Boračko jezero, Oteležani i Gorani (posebno u ljetnom periodu)	<ul style="list-style-type: none">-Projekat mgmt sistema izgradnje centralnog vodovodnog sistema područja sa kanalizacionim sistemom područja;- Suzbijanje bespravne gradnje objekata i neadekvatne infrastrukture RP-a i imovinsko-pravnim rješavanjima Javnih površina za infrastrukturu;- Smanjenje gubitka u vodovodnim sistemima;-Rekonstrukcija i sanacija postojećih sistema;- Sistem redovnog monitoringa vodosnabdijevanja (čuvari);	KR-SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic

	<ul style="list-style-type: none">- Operativni plan sistema sanitarne kontrole alternativnih izvora pitke vode				
Različito upravljanje vodovodnim sistemima – gradski i lokalni i njihovo održavanje	<ul style="list-style-type: none">- Dokumentovana baza za upravljanje – legalno usaglašavanje katastra svih vodovodnih sistema i imovinsko-pravno rješavanje vod.sm-a i trasa cjevovoda;- Projekat mgmt sistema upravljanja vodovodnim sistemima;- Sistem redovnog monitoringa i održavanje vodov.sm-a (čuvari);- Operativni plan upravljanja	SR-DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic JKP "ViK" dd Konjic	Budžet Općine Konjic JKP "ViK" dd Konjic
Neuređenost baze podataka vodozaštitnih područja	<ul style="list-style-type: none">- Definisanje granica svih zona izvorišta i označavanje na terenu;- Registracija svih izvorišta;- Usklađivanje nadležnosti;- Objedinjavanje elaborata i studija o zonama izvorišta na cijelom području.	SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
Neadekvatna zaštita zone izvorišta	<ul style="list-style-type: none">- Definirati vodozaštitne zone, izvršiti njihovo uspostavljanje i stalni monitoring, posebno vrela Ljuta;	KR-SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic; JKP "ViK" dd Konjic.	Budžet Općine Konjic

	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje bespravne gradnje RP-a i Planovima upravljanja zaštićenim područjima;- Operativni plan aktivnosti koordiniranih nadležnosti;				
Neracionalno korištenje voda	<ul style="list-style-type: none">- Projekat ugradnje vodomjera - mjerenja utroška vode registriranih LV-a;- Plan koordiniranih aktivnosti na Projektima sanacije (zamjene) zastarjele mreže centralnog vodovodnog sistema na području, skupa sa KS i KJKP VIK;- Podizanje svijesti građana;- Koordinacija i saradnja sa nadležnim	KR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic; JKP "ViK" dd Konjic.	Budžet Općine Konjic; JKP "ViK" Konjic
Vodotoci poplave – izlivanje rijeka iz korita i plavljenje obalnih površina, objekata i naselja	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje bespravne gradnje Regulacionim planovima;- Propisna regulacija vodotoka sa plavnim zelenim pojasom - regulacijski radovi na rijeci Neretvi i Jablaničkom jezeru;- Projekti temeljitog čišćenja vodotoka i obalnih područja;- Redovan minitoring nadzorom vodotoka (čuvari);- Kvalitetno i odgovorno gospodarenje šumama;	SR-DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic

	Regulisanje režima voda izgradnjom akumulacijskih prostora za izravnjanje.				
Zagađenje vodotoka otpadnim vodama	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje zagađenja vodotoka Programom izgradnje sistema za prikupljanje otpadnih voda;- Propisna izgradnja separate kanalizacione mreže;- Projekat prečišćavanja i tretmana otpadnih voda na cijelom području;- Redovan monitoring i nadzor onečišćenja vodotoka (čuvari);- Operativni plan revizije i legalizacije izgrađenog lokalnog kanalizacionog sistema (koji direktno ispušta otpadne vode u vodotok) i priključenje na zatvorene, centralne, kanalizacione sisteme (fekalne i oborinske);- Ubrzani radovi na izradi kanalizacionog sistema otpadnih voda, Izgradnja separatora i uređaja za tretman otpadnih voda.	KR-SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic JKP "ViK" dd Konjic	Budžet Općine Konjic

Otpad u vodotocima	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje bespravne gradnje Regulacionim planovima;- Propisno uklanjanje i odlaganje građevinskog i drugog otpada;- Projekat čišćenja vodotoka od otpada;- Redovan monitoring i nadzor odlaganja otpada (čuvari);- Operativni plan podizanja svijesti građana	SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
<i>Kanalizacioni system:</i> Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje bespravne gradnje Regulacionim planovima i imovinsko-pravno rješavanje saobraćaja;- Projekat mgmt sistema izgradnje kanalizacione mreže područja i dovršetak priključenja na jedinstveni zatvoreni sistem kanalizacione mreže (kolektore područja);- Redovan monitoring i nadzor cesta reguliran (čuvari);- Operativni plan sistema održavanja nekategorisanih cesta – kao realnih javnih površina.	SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic JKP "ViK" dd Konjic	Budžet Općine Konjic

Veliki broj bespravno izgrađenih i nepropisno uređenih septičkih jama	<ul style="list-style-type: none">- Suzbijanje bespravne gradnje Regulacionim Planovima;- Kontrola ispravnosti POSTOJEĆIH septičkih jama;- Pojačana kontrola IZGRADNJE PROPISNIH sept. jama putem dozvola od SI. za prostorno uređenje općine i putem tehničkih prijema objekata prije UPOTREBNE DOZVOLE;- Projekat tipske ekološke septičke jame za prosječno domaćinstvo (prihvatljive za ekološki zaštićeno područje).	KR-SR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
--	--	-------	---	---------------	----------------------

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Planska izgradnja, Sprječavanje nekontrolisanog pretvaranja poljoprivrednog zemljišta u građevinsko kroz smanjenje neplanske izgradnje, inteziviranje racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta i proizvodnja zdrave hrane, Smanjenje upotrebe hemikalija i unaprijeđenje mehaničke i biološke borbe protiv parazita.					
Neracionalno korištenje zemljišta	-Zemljište davati na korištenje poljoprivrednim proizvođačima kako bi uvećali svoj posjed	Kontinuirano	Zakup zemljišta definisan kroz „Program gospodarenja poljoprivrednog zemljišta“	FBiH; HNK; Općina Konjic	Budžet FBiH Budžet HNK; Budžet Općine Konjic
Smanjenje raspoloživog Poljoprivrednog zemljišta	-Intezivirati racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta kroz edukacijustanovništva; -Proizvodnja zdrave hrane – plastenici, staklenici; -Uvođenje plodoreda i gnojidbe organskom materijom. -Korištenje sorti višeg genetskog potencijala; -Nadoknaditi deficit obradivog zemljišta uređenjem zemljišta hidromelioracijama	Kontinuirano	Zakup zemljišta definisan kroz „Program gospodarenja poljoprivrednog zemljišta; Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	FBiH; HNK; Općina Konjic	Budžet FBiH; Budžet HNK; Budžet Općine Konjic

Pojava klizišta	-Utvrdjivanje stanja potencijalne i aktivne erozije tla i klizišta; -Sanacija klizišta; -Obezbjedenje materijalnih sredstava .	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	FBiH; HNK; Općina Konjic	Budžet FBiH; Budžet HNK; Budžet Općine Konjic
Minska polja	-Deminiranje zemljišta; -Revitalizacija deminiranih područja.	DR	200.000,00	FBiH; HNK; Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo (Općina Konjic)	Budžet HNK; Budžet Općine Konjic; International trust fund-ITF
Zagađenost tla otpadom	-Saniranje divljih deponija.	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	FBiH; HNK; Općina Konjic;	Budžet FBiH; Budžet HNK; Budžet Općine Konjic
Primjena pesticida	-Smanjiti upotrebu hemikalija, a unaprijediti mehaničku i biološku borbu protiv parazita na kulturama biljaka	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	FBiH; HNK; Općina Konjic	Budžet FBiH Budžet HNK; Budžet Općine Konjic

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Pojačan nadzor čuvara šuma, policije i inspekcije					
Nedovoljno pošumljavanje	-Mjerama njege šumskih zasada i prirodnog podmlatka, potpomagati brži i kvalitetniji razvoj i ostvarenje postavljenih proizvodnih ciljeva. -Napraviti plan za intenzivnije pošumljavanje u privanim i državnim šumama	DR	150.000,00 (Godišnje)	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Nekontrolisana sječa šuma	-Intenzivniji nadzor čuvara šuma, policije i inspekcije -Oštrije sankcije za počinioce bespravnih sječa i krčenja šuma; -Razvijanje opšte svijesti o zaštiti šuma kao prirodnog bogatstva.	DR	NE POSTOJI ZAKON O ŠUMAMA 2.000,00 KM (brošure, edukacije)	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva; Kantonalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva o vodoprivrede; Općina Konjic	Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva; Budžet Općine;

Ugroženost šuma od požara	<p>-Efkasnije sprovođenje zakonskih propisa o zaštiti šuma od požara</p> <p>-Pojačan rad inspeksijskih službi u vrijeme najveće ugroženosti šuma od požara.</p>	KR	35.000,00 (Godišnje)	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Budžet Općine
Pojava biljnih bolesti i insekata	<p>-Preventivne mjere: sanitarne sječe i uspostavljanje šumskog reda;</p> <p>-Stalni nadzor na terenu i brzo djelovanje u otkrivanju i uništavanju uzročnika biljnih bolesti i insekata.</p>	DR	Redovne aktivnosti koje se sprovode prilikom šumsko-uzgojnih radova	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic;	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva; Kantonalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva o vodoprivrede
Miniranost šumskih područja	<p>-Deminiranje i sanaciju šuma i šumskih zemljišta.</p>	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo- Općina Konjic	„Šumarstvo Prenj“ d.o.o. Konjic; Bužet Općine; International trust fund-ITF;

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJEM OTPADOM

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Integralno upravljanje otpadom, odvajanje industrijskog otpada, opasnog otpada i uvođenje selektivnog prikupljanja otpada					
Nekontrolisano odlaganje otpada	-Postepeno povećati procent prikupljenog otpada koji se transportira i odlaže na regionalnu deponiju. -Uspostava baze podataka o broju domaćinstava, broju i rasporedu planskih lokacija za prikupljanje otpada. -Povećanje svijesti ljudi i edukacija o pravilnom odlaganju otpada.	SR	50.000,00	Općina Konjic JKP „Standard“	Federalno ministarstvo okoliša; Budžet Općine Konjic
Divlje deponije	-Sanirati i ukloniti divlje deponije u prigradskom području općine Konjic. -Pustiti u funkciju „Centar za upravljanje otpada sa rješenjem odlagališta (regionalna deponija). -- -Izgradnja pogona za kompostiranje u sklopu centra za upravljanje otpadom.	SR-DR	1.200,00	Općina Konjic JKP „Standard“	Kantonalno ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša okoliša; Budžet Općine Konjic
Opasni otpad	-Uspostaviti sistem kontrole i inspeksijski nadzor. -Pooštriti kaznene mjere. Izgradnja hale za odlaganje opasnog otpada	SR-DR	100.000,00	Općina Konjic JKP „Standard“	Fond za zaštitu okoliša; Budžet Općine Konjic
Neselektivno prikupljanje otpada	-Povećanje količina recikliranog materijala. -Postaviti veći broj kanti za otpatke. -Edukacija stanovništva o odvojenom prikupljanju otpada i značaju reciklaže.	SR-DR	100.000,00 (Godišnje)	Općina Konjic JKP „Standard“	Federalno ministarstvo okoliša i turizma; Budžet Općine Konjic

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE PROSTOROM					
PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Suzbijanje bespravne izgradnje, izrada planske dokumentacije, implementacija GIS –a,					
Bespravna, neplanska izgradnja	<ul style="list-style-type: none">-Izvršiti snimanje i evidenciju bespravno izgrađenih objekata;-Ispitati mogućnosti saniranja bespravne i neregulisane izgradnje i utvrđivanja mjera za njeno spriječavanje;-Provođenje zakonske regulative;-Efikasno provođenje inspekcijeske kontrole;	KR	U zavisnosti od intenziteta bespravne izgradnj	Općina Konjic	Budžet Općine
Planska dokumentacija	<ul style="list-style-type: none">-Donošenje novih planskih dokumenata-Implementacija Prostornog informacionog sistema	KR	150.000,00	Općina Konjic	Budžet Općine

TEMATSKA OBLAST: ZAŠTITA BIODIVERZITETA, PRIRODNOG I KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLIJEĐA

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
<p>CILJ: Zaštita biodiverziteta, prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa Specifični cilj: Planirati u budžetu općine Konjic (u skladu sa mogućnostima) sredstva na godišnjem nivou za projekte edukacije i zaštite i očuvanja kulturno-historijskih vrijednosti</p>					
Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta	<ul style="list-style-type: none">-Zaštita i očuvanje ugroženih vrsta i biocenoza na određenim prostorima;-Poštivanje i striktna primjena postojeće zakonske regulative;-Edukacija o važnosti vrsta, ugroženosti i mjerama zaštite;-Kontinuirano inspekcijско praćenje stanja na terenu;-Sječū obalne šumske vegetacije treba obaviti u zimsko doba, kako bi se umanjio dodatni negativan efekat na faunu kopna i voda,	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Federalno ministarstvo prostornog uređenja; Općina Konjic	Budžet Federacije; Budžet Općine Konjic
Smanjenje raznolikosti vrsta i ekosistema	-Saradnja sa NVO sektorom i podrška projektima koji imaju za cilj podizanje ekološke svijesti građana;	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Federalno ministarstvo prostornog uređenja; Općina Konjic	Budžet Federacije BiH; Budžet Općine Konjic

	<p>-Kontinuirano inspeksijsko praćenje stanja na terenu;</p> <p>-Kontrola ispusta ulja u nafte, koji ne smiju dospjeti u vodotoke. U toku gradnje je neophodno da se voda sa gradilišta prečišćava pješčanim filterima i prihvatačima ulja, te da se tek tako prečišćena upušta u vodotok;</p>				
Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara	<p>-Rješavanje imovinskopravnih odnosa za značajna kulturnohistorijska dobra koja su u ruševnom i napuštenom stanju, a nisu vlasništvo Općine.</p> <p>-Sprovođenje propisanih režima zaštite za kulturnohistorijska dobra koja su kategorisana i pravno zaštićena.</p> <p>-Revitalizacijom kulturno-historijskih vrijednosti i objekata, iste staviti u funkciju ukupnog razvoja, te uskladiti interese zaštite sa njihovom upotrebom i vrijednosti</p> <p>-Razvijanje svijesti građana o značaju i vrijednosti kulturnohistorijskog naslijeđa;</p> <p>-Kontinuirano inspeksijsko praćenje stanja na terenu;</p>	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Federalno ministarstvo prostornog uređenja; Općina Konjic; Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa	Budžet Federacije BiH; Budžet Općine Konjic
Neadekvatno korištenje objekata kulturne baštine	<p>-Sistemska rješavanje sanacije i održavanja spomeničkog fonda</p> <p>-Saradnja sa svim relevantnim subjektima.</p>	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic; Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa	Budžet Federacije BiH; Budžet Općine Konjic

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA I OKOLIŠ

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
<p>CILJ: Edukacija stanovništva o poljoprivrednoj proizvodnji i maksimalan angažman stučnjaka iz ove oblasti u procesu proizvodnje; Specifični cilj: Planirati u budžetu općine Konjic (u skladu sa mogućnostima) sredstva na godišnjem nivou</p>					
Otpad (industrijsk, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)	-Izrada studije o postupanju sa otpadom (razne vrste); -Organizacija berze otpada sa ciljem recikliranja i korištenja istog; -Edukacija i podizanje svijesti privrednika i građana o upravljanju otpadom;	Kontinuirano	Uskladiti sa kratkoročnim, planovima budžeta općine.	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
Zagađenje zraka i buka	-Uvođenje dodatnog poreza na vozila bez katalizatora; -Strožija primjena zakona posebno u oblasti tehničke ispravnosti vozila;	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic

Nekontrolisano zagađivanje korištenjem energenata niskog kvaliteta	<p>-Osiguranje korištenja energenata sa ograničenim uticajem na okoliš;</p> <p>-Sprečavanje bilo kakve dalje gradnje, a postojeću urediti u skladu sa uslovima zaštite jezera (prethodno se naročito odnosi na tretman otpadnih voda iz postojećih objekata i pratećih sadržaja, te odlaganje bilo koje vrste otpada u obuhvatu zaštićenog područja)</p> <p>-Izgradnja programa sanacije za postojeće objekte u zaštićenom području, na koje će biti pribavljena saglasnost nadležnog Ministarstva;</p>	KR	Uskladiti sa kratkoročnim, planovima budžeta općine.	Općina Konjic	Budžet Općine Konjic
Uništenje prirodnih i Kulturnih dobara	<p>-Uspostavljanje sistema kontrole, monitoringa i evaluacije zaštite prirodnih i kulturnih dobara;</p>	Kontinuirano	Uskladiti sa kratkoročnim, planovima	Općina Konjic; Federalno ministarstvo prostornog uređenja	Budžet Općine Konjic

TEMATSKA OBLAST: SOCIJALNA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STANOVNIŠTVA

PROBLEMI	PLANIRANA AKTIVNOST	ROK IZVRŠENJA	IZNOS SREDSTAVA (KM)	NOSILAC REALIZACIJE AKTIVNOSTI	IZVOR SREDSTAVA
CILJ: Poboľjšati zdravstvenu zaštitu i izvršiti nabavku nedostajućih medicinskih aparata					
Nedovoljna organiziranost zdravstvene zaštite stanovnika	-Bolja organiziranost zdravstvene zaštite stanovnika	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	HNK; Općina Konjic	Budžet HNK; Budžet Općine Konjic
Nedovoljan broj socijalnih ustanova - domova za djecu i penzioner	-Formiranje socijalnih ustanova	DR	Sredstva će se utvrditi nakon izrade projekta	Općina Konjic	Budžet HNK; Budžet Općine Konjic

5. IMPLEMENTACIJA LEAP-A

Odgovornost za provedbu akcija je na raznim institucijama kao što su općina, kanton, Federacija BiH, komunalna preduzeća, privatne firme, NVO-i, lokalne institucije itd.

LEAP daje pregled preporuka akcija koje se trebaju provesti kako bi se odgovorilo na glavne probleme koji pogađaju zajednicu. Sve potrebne akcije neće biti moguće provesti u djelo odjednom, jer zahtijevaju velika finansijska sredstva. Stoga će se općina i druge institucije morati usmjeriti na određen broj akcija, koje su od velikog značaja za građane općine Konjic i šire društvene zajednice.

S obzirom da općina Konjic neće biti u mogućnosti da iz sopstvenih sredstava implementira sve prioritete iz LEAP-a, trebaju se pripremiti projekti za apliciranje za sredstva EU – IPA fondova. Jedno od glavnih pitanja je KO će biti odgovoran za nadgledanje i praćenje (monitoring) provedbe (implementacije). Važno je uzeti u obzir kako je implementacijska faza LEAP-a znatno drugačija od faze planiranja.

Za implementaciju LEAP-a potrebno je formirati koordinacioni odbor, koji bi trebao da ima ključnu ulogu u identifikaciji i povezivanju institucija koje će provesti u djela planirane akcije, kao i praćenje provedbe (monitoring).

Koordinacioni odbor bi trebao da ima ulogu u osiguranju provedbe LEAP preporuka sa svrhom nadgledanja, praćenja provedbenih projekata i da bude odgovoran za sljedeće:

- odabir najpovoljnijih/referentnih institucija za provedbu akcija/projekata - prikupljanje podataka
- praćenje (monitoring) i vrednovanje (evaluacija) provedbe projekata
- organizovanje obrazovnih aktivnosti
- sudjelovanja građana

Plan provedbe uključuje:

- jasno utvrđene akcije i zadatke koji se trebaju provesti u djelo
- podijelu odgovornosti
- vremenski raspored
- trošak za svaki pojedini zadatak odnosno akciju (početna tačka u definisanju troškova ukupnog proračuna).

Kako bi općina u vrijeme objave poziva bila spremna da aplicira na sredstva domaćih i međunarodnih institucija, važno je da se za početak razvije što više projektnih ideja (proizašlih iz LEAP-a), a da se zatim pripremi nekolicina prijedloga projekata koji su prioritet za realizaciju.

Imajući u vidu da je LEAP „otvoren“ dokument koji podliježe izmjenama i dopunama, potrebno je održavati redovnu komunikaciju i saradnju između učesnika u procesu provođenja aktivnosti definisanih LEAP-om (predstavnici lokalnih vlasti, privrednog sektora, obrazovnih, zdravstvenih i drugih institucija, nevladinih organizacija, medija i mjesnih zajednica-građana).

Uzimajući u obzir složenost procesa u implementaciji LEAP-a, prijedlog je da Općinski načelnik za te poslove formira Koordinacioni odbor koji bi sačinjavali pomoćnici Općinskog načelnika i šefovi službi koji pokrivaju određene oblasti kroz redovne djelatnosti. Novoformirani Koordinacioni odbor nakon upoznavanja sa LEAP-om pristupio bi realizaciji zadataka koji su dati ovim dokumentom.

6. LITERATURA

- *Prostorni plan Općine Konjic 2013. – 2033. – NACRT*
- *Lokalni akcioni plan za okolinu (LEAP) – Konjic, 2006.*
- *Energético – klimatski plan, Konjic, septembar 2013. godine*
- *Plan prilagođavanja upravljanja otpadom – za deponiju komunalnog otpada općine Konjic, maj 2015.*
- *Program gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u državnom vlasništvu za područje Općine Konjic za period 2015 – 2020. godine*
- *IZRADA LOKALNIH AKCIONIH PLANOVA ZAŠTITE OKOLIŠA U BOSNI I HERCEGOVINI - Priručnik za izradu LEAP-a. Sarajevo, septembar 2004. (THE REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER for Central and Eastern Europe Country Office for Bosnia and Herzegovina).*
- *Strategija zaštite okoliša FBiH 2008.-2018.*
- *Dokumenti koje posjeduje Općina Konjic*
- *Podaci dobiveni od strane Šumarstvo "Prenj" d.d. Konjic.*
- *Podaci dobiveni od strane Javnog komunalnog preduzeća „Standard“ d.o.o. Konjic*
- *Podaci dobiveni od strane Javnog komunalnog preduzeća „Vodovod i Kanalizacija“ d.o.o. Konjic.*

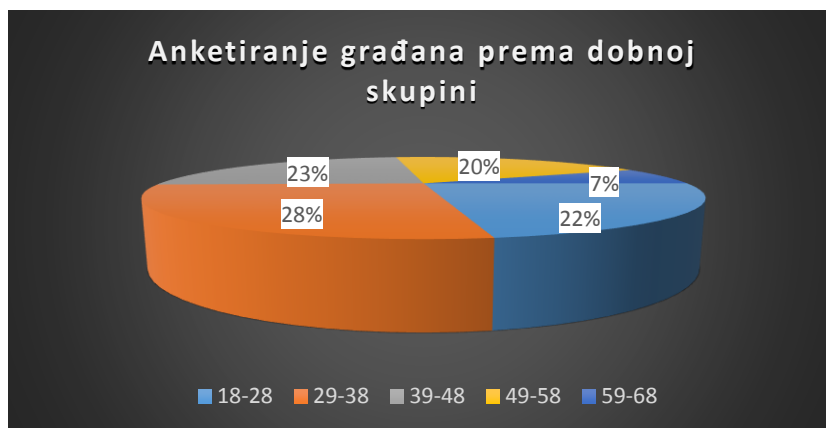

PRILOG: REZULTATI ANKETE

Opći podaci

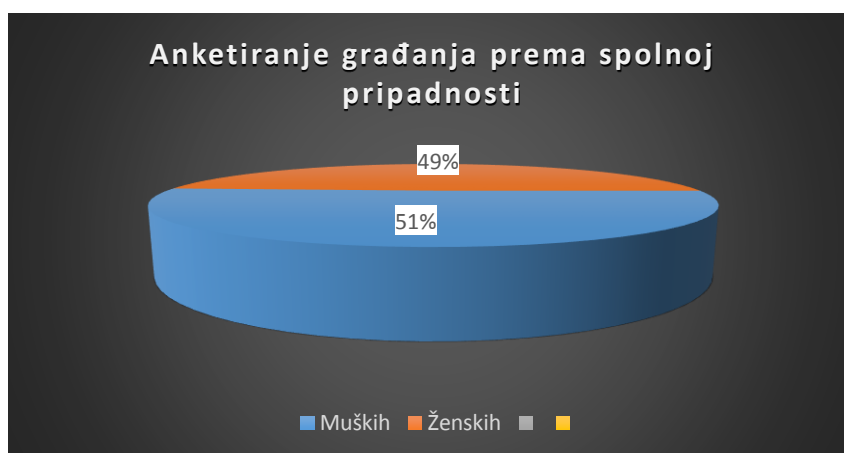
U prethodnoj fazi izvršeno je anketiranje građana na području općine Konjic, koje nam je dalo vrlo značajne i zanimljive rezultate. Anketiranje je vršeno u različitim mjesnim zajednicama koje pripadaju prostoru ove općine.

Anketne listiće je ispunilo ukupno 368 građana, različitih dobnih grupa. Najveći broj građana obuhvaćenih anketom pripada dobnoj skupini od 29-38 godina (28%). Slijede dobna skupina od 39-48 godina (23%), zatim skupina građana starosti od 18-28 godina (22%). Procenat građana u dobi od 49-58 godina je 20%. Najmanje procentualno učešće građana u anketiranju je iz grupe od 59-68 godina (7%).

Grafikon 3. Prema dobnoj skupini

Kada govorimo o spolnoj podjeli anketni listića možemo reći da je anketa gotovo ravnomjerno obuhvatila oba spola. Rezultati ankete nam govore da je ispitano 186 muških i 182 ženskih lica, što iznosi 51% muških i 49% ženskih lica.

Grafikon 4. Prema spolnoj strukturi

Ukupno 42% ispitanika živi u naseljima izvan grada, dok se njih 58% izjasnilo da živi u naseljima gradskog tipa.

Ako se gleda ukupni pregled, ne postoji neki izdvojeni dominantni problem, naprotiv, svi problemi su ujednačeni. Ipak, prema rezultatima ankete u ukupnom pregledu najveći problemi u Konjicu kada se gleda sa aspekta upravljanja okolišom jesu sljedeći: Nekontrolisana sječa šuma, nekontrolisano odlaganje smeća i nedovoljno pošumljavanje, dok su najmanji problemi sljedeći: nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara i pojava klizišta.

Redn i broj	Naziv problema i redni broj	Ukupan broj bodova	%
1.	8.Nekontrolisana sječa šuma	1.609	7%
2	9.Nekontrolisano odlaganje smeća	1.516	7%
3	7.Nedovoljno pošumljavanje	1.487	7%
4	10. Divlje deponije	1.470	7%
5	4.Zagađenje vodotoka otpadnim vodama	1.460	7%
6	5. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima	1.417	7%
7	15.Otpad (industrijski,mašinski,hemijski,građevinski,ulja,maziva,emulzije...)	1.387	6%
8	11. Bespravna,neplansak izgradnja	1.373	6%
9	3. Neracionalno korištenje voda	1.354	6%
10	16.Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere	1.336	6%
11	2.Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada,plastike,gume,otpad u kontejnerima	1.329	6%
12	12.Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta	1.288	6%
13	1. Zagađenje zraka iz saobraćaja	1.256	6%
14	14.Zagađenje zraka	1.232	6%
15	13.Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara	1.179	5%
16	6. Pojava klizišta	1.071	5%
	TOTAL	21.764	100 %

Tabela 36. Ukupan pregled ankete

Ako se gleda ukupni pregled za urbani dio grada (ukupno 214 ispitanika), ne postoji neki izdvojeni dominantni problem, naprotiv, svi problemi su ujednačeni. Ipak, prema rezultatima ankete u ukupnom pregledu najveći problemi za ispitanike iz urbanog dijela grada kada se gleda upravljanje okolišom jesu sljedeći: Nekontrolisana sječa šuma i nekontrolisano odlaganje smeća, dok su najmanji problemi sljedeći: pojava klizišta i nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara

Redni broj	Naziv problema i redni broj	Ukupan broj bodova	%
1	8.Nekontrolisana sječa šuma	919	7%
2	9.Nekontrolisano odlaganje smeća	877	7%
3	4.Zagađenje vodotoka otpadnim vodama	863	7%
4	7.Nedovoljno pošumljavanje	856	7%
5	15.Otpad (industrijski,mašinski,hemijski,građevinski,ulja,maziva,emulzije...)	853	7%
6	10. Divlje deponije	847	7%
7	11. Bespravna,neplansak izgradnja	828	6%
8	5. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima	820	6%
9	16.Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere	800	6%
10	2.Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada,plastike,gume,otpad u kontejnerima	791	6%
11	3. Neracionalno korištenje voda	790	6%
12	12.Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta	774	6%
13	1. Zagađenje zraka iz saobraćaja	767	6%
14	14.Zagađenje zraka	751	6%
15	13.Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara	707	5%
16	6. Pojava klizišta	618	5%
	TOTAL	12.861	100%

Tabela 47. Urbani dio grada

Ako se gleda ukupni pregled za ruralni dio grada (ukupno 154 ispitanika), ne razlikuje se mnogo od rezultata ankete za urbani dio grada stoga je najveći problem kada se gleda upravljanje okolišom jeste nekontrolisana sječa šuma dok su najmanji problemi sljedeći: pojava klizišta i nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara.

Redni broj	Naziv problema i redni broj	Ukupan broj bodova	%
1	8.Nekontrolisana sječa šuma	690	8%
2	9.Nekontrolisano odlaganje smeća	639	7%
3	7.Nedovoljno pošumljavanje	631	7%
4	10. Divlje deponije	623	7%
5	4.Zagađenje vodotoka otpadnim vodama	597	7%
6	5. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima	597	7%

7	3. Neracionalno korištenje voda	564	6%
8	11. Bespravna, neplanska izgradnja	545	6%
9	2. Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, gume, otpad u kontejnerima	538	6%
10	16. Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere	536	6%
11	15. Otpad (industrijski, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)	534	6%
12	12. Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta	514	6%
13	1. Zagađenje zraka iz saobraćaja	489	5%
14	14. Zagađenje zraka	481	5%
15	13. Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara	472	5%
16	6. Pojava klizišta	453	5%
	TOTAL	8.903	100%

Tabela 48. Ruralna područja

Trenutna situacija

Građanima je kroz anketiranje ponuđeno da iznesu svoje mišljenje o tome koji su najveći problemi okoliša na prostoru općine Konjic i to po pojedinim oblastima. Njihovi odgovori su od velikog značaja za dalji tok izrade LEAP-a, jer će se prema tome, težiti otklanjanju/smanjenju tih konkretnih problema.

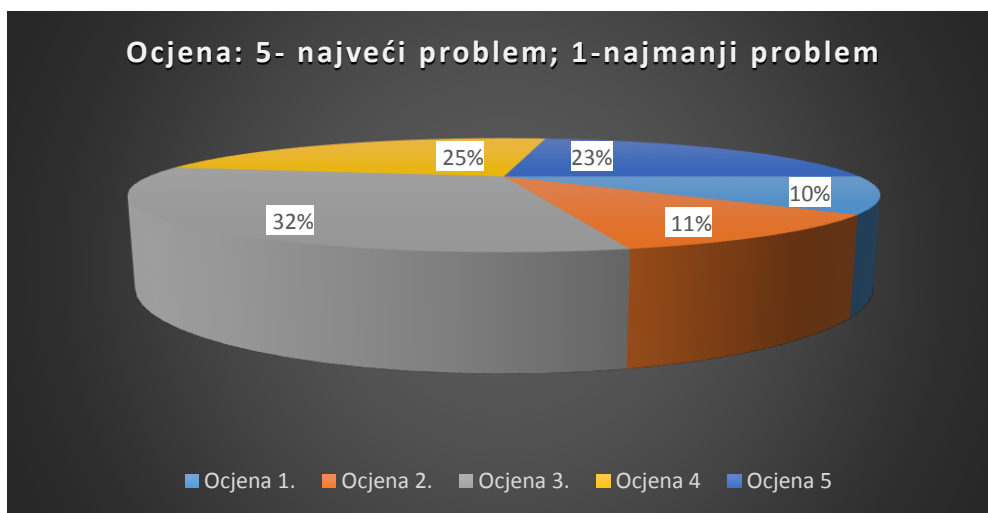
Anketom su obuhvaćeni sljedeće problemi:

1. Zagađenje zraka iz saobraćaja
2. Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, guma, otpad u kontejnerima
3. Neracionalno korištenje voda
4. Zagađenje vodotoka otpadnim vodama
5. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima
6. Pojava klizišta
7. Nedovoljno pošumljavanje
8. Nekontrolisana sječa šuma
9. Nekontrolisano odlaganje otpada
10. Divlje deponije
11. Bespravna, neplanska izgradnja
12. Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta
13. Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara
14. Zagađenje zraka i buka
15. Otpad (industrijski, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)
16. Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere.

Zagađenost zraka iz saobraćaja

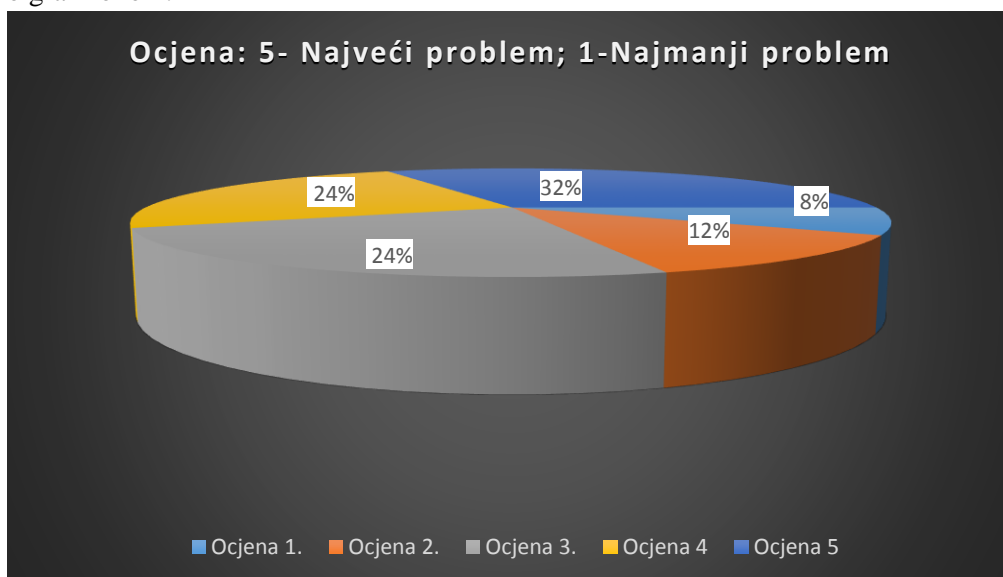
Rezultati provedenog anketiranja prikazani su grafički. Po odgovorima građana, možemo vidjeti da je najviše odgovora broj 3., odnosno zagađenje zraka iz saobraćaja nije ni najveći ni najmanji problem za većinu građana.

Grafikon 5. Zagađenje zraka iz saobraćaja

Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, guma, otpad u kontejnerima

Osim putne infrastrukture, neposredno zagađenje zraka dolazi i od deponija, a u općini Konjic je prisutan veći broj nelegalnih odlagališta. Ova vrsta zagađenja predstavlja veliki problem, što je prikazano grafikonom.

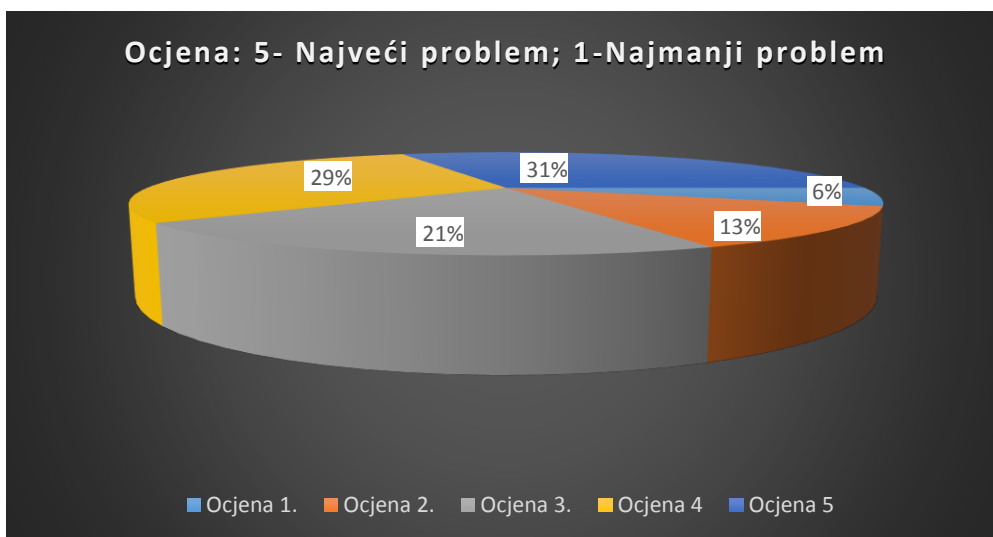

Grafikon 6. Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, guma, otpad u kontejnerima

Neracionalno korištenje voda

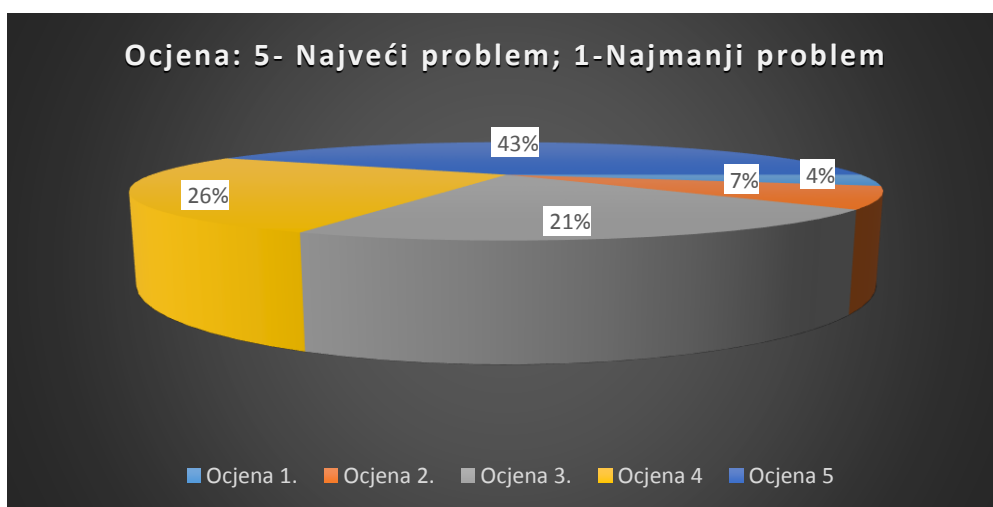
Po grafikonu, možemo zaključiti da je neracionalno korištenje voda veliki problem na području općine.

Grafikon 7. Neracionalno korištenje voda

Zagađenje vodotoka otpadnim vodama

Problem predstavlja i činjenica da je u gradski sistem prikupljanja otpadnih voda uključeno oko 75 % stanovnika grada Konjica, dok stanovništvo ostalih naselja općine problem otpadnih voda ne rješava, već se one deponuju u septičke jame. Onečišćenje površinskih i podzemnih tokova je izrazito zabrinjavajuće, ako se zna da je kruženje materije u prirodi konstantan proces, a onečišćenje se ti putem može prenijeti na mnogo dalje udaljenosti od inicijalnog izvora zagađenja.

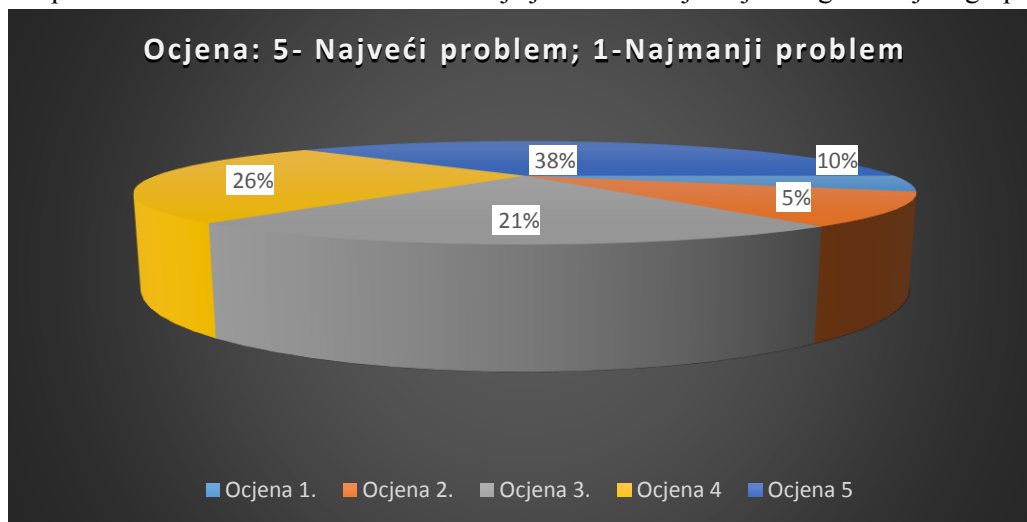

Grafikon 8. Zagađenje vodotoka otpadnim vodama

Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima

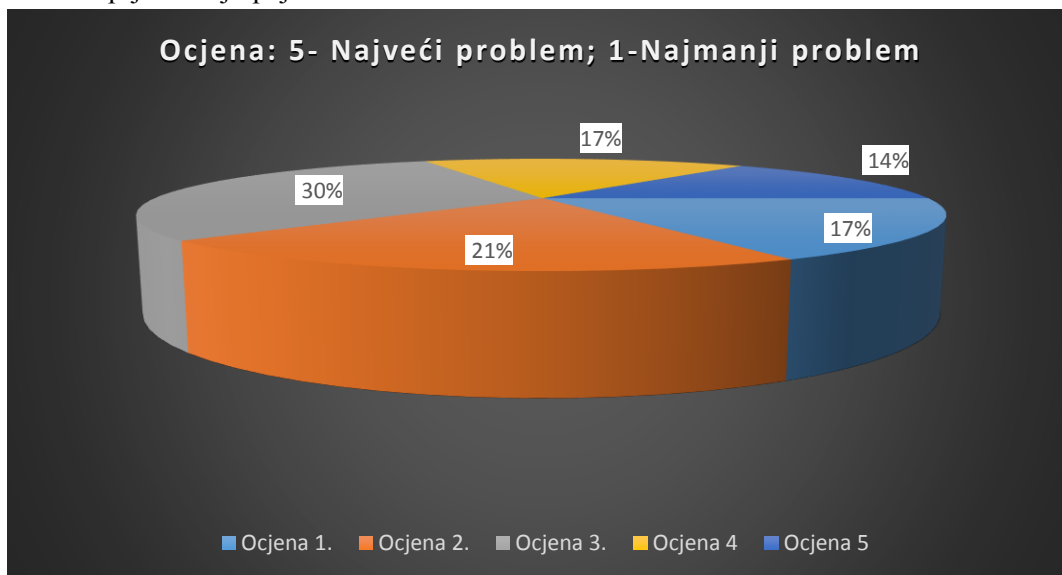
Kada se govori o kanalizacionoj mreži općine Konjic, važno je spomenuti da područja koja su pokrivena vodovodnom mrežom nisu pokrivena kanalizacionom mrežom. Samo je područje grada u potpunosti pokriveno kanalizacionom mrežom koja je kombinacija miješanog i odvojenog tipa.

Grafikon 9. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima

Pojava klizišta

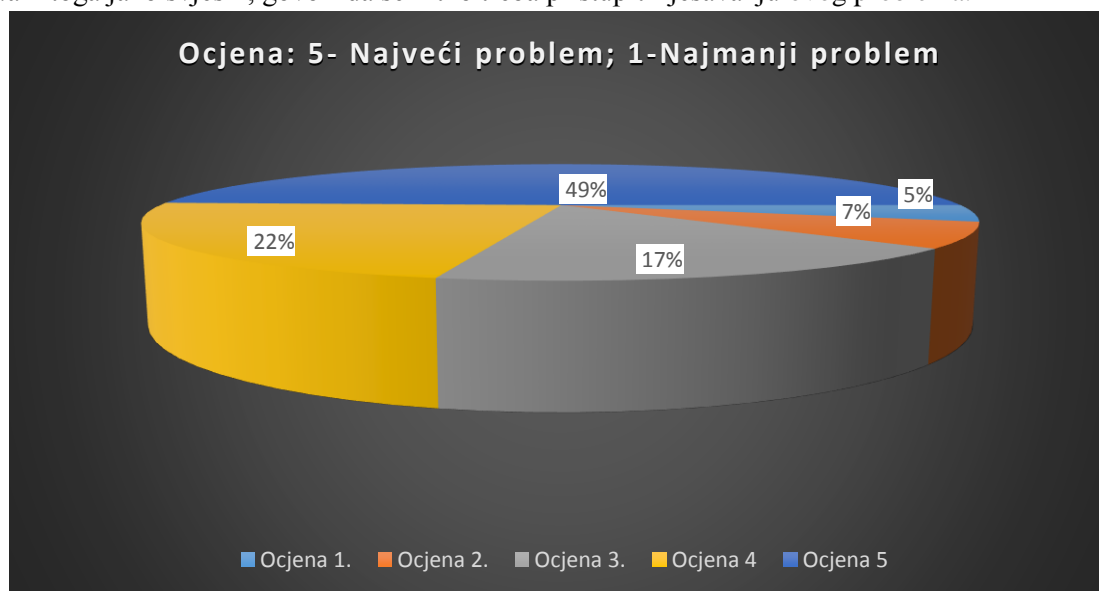
Klizišta i odroni na području općine Konjic do sada nisu imala značajnijeg uticaja po život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara, ali to ne podrazumijeva da nije potrebna sanacija postojećih i maksimalan angažman na sprječavanju pojave novih klizišta.

Grafikon 10. Pojava klizišta

Nedovoljno pošumljavanje

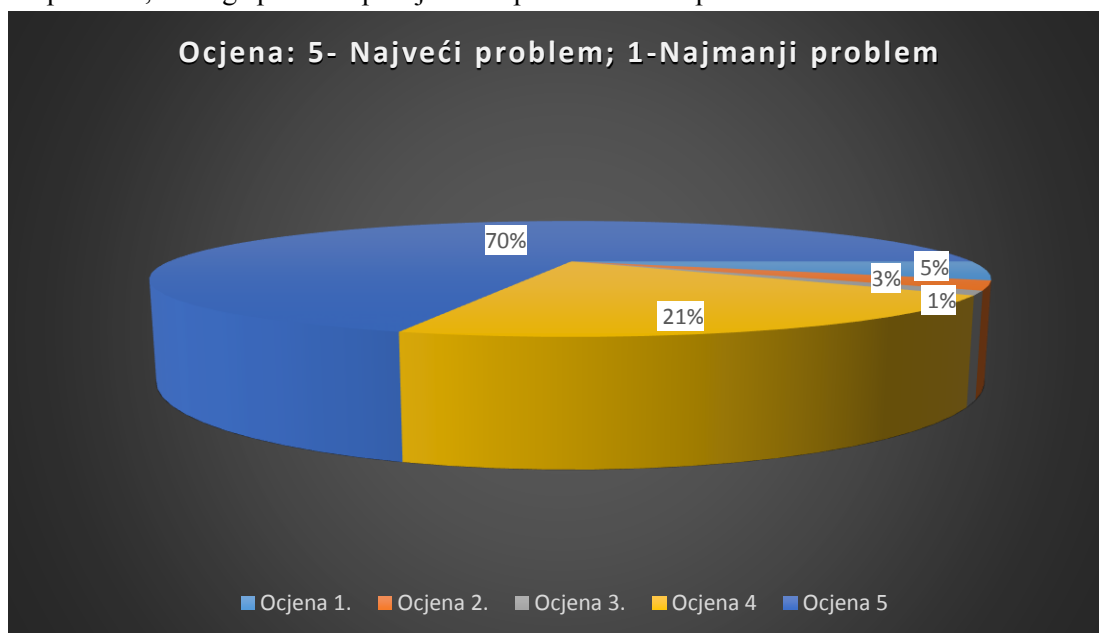
Anketirani građani, smatraju da je veliki problem nedovoljno pošumljavanje. Činjenica da su i sami građani toga jako svjesni, govori da se hitno treba pristupiti rješavanju ovog problema.

Grafikon 11. Nedovoljno pošumljavanje

Nekontrolisana sječa šuma

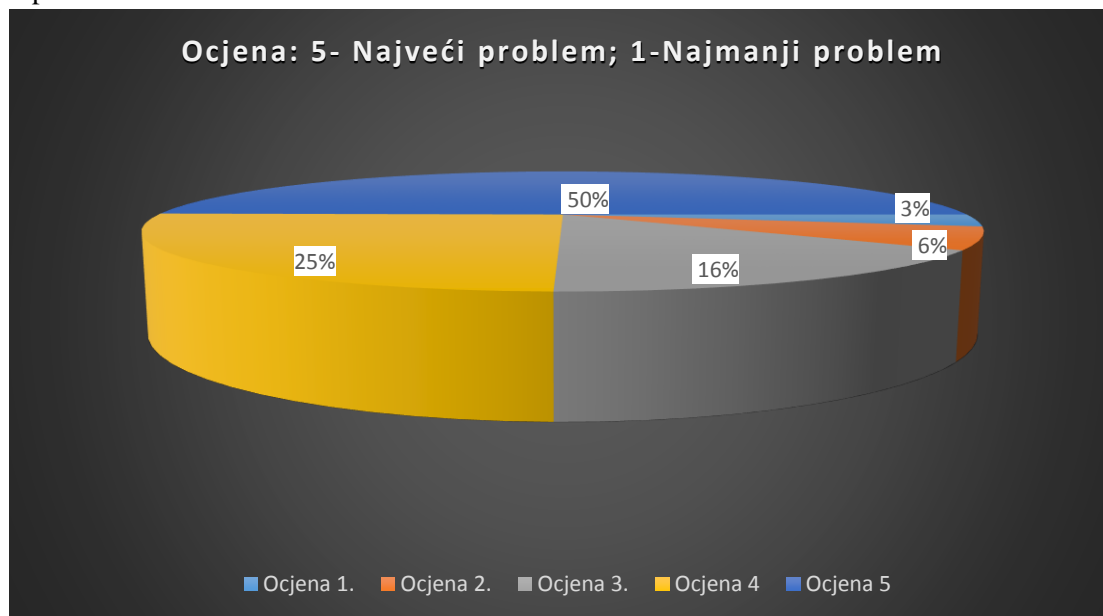
Po grafikonu možemo vidjeti da je najveći broj građana odgovorio da je nekontrolisana sječa šuma je najveći problem, te stoga posebnu pažnju treba posvetiti ovom problemu.

Grafikon 12. Nekontrolisana sječa šuma

Nekontrolisano odlaganje otpada

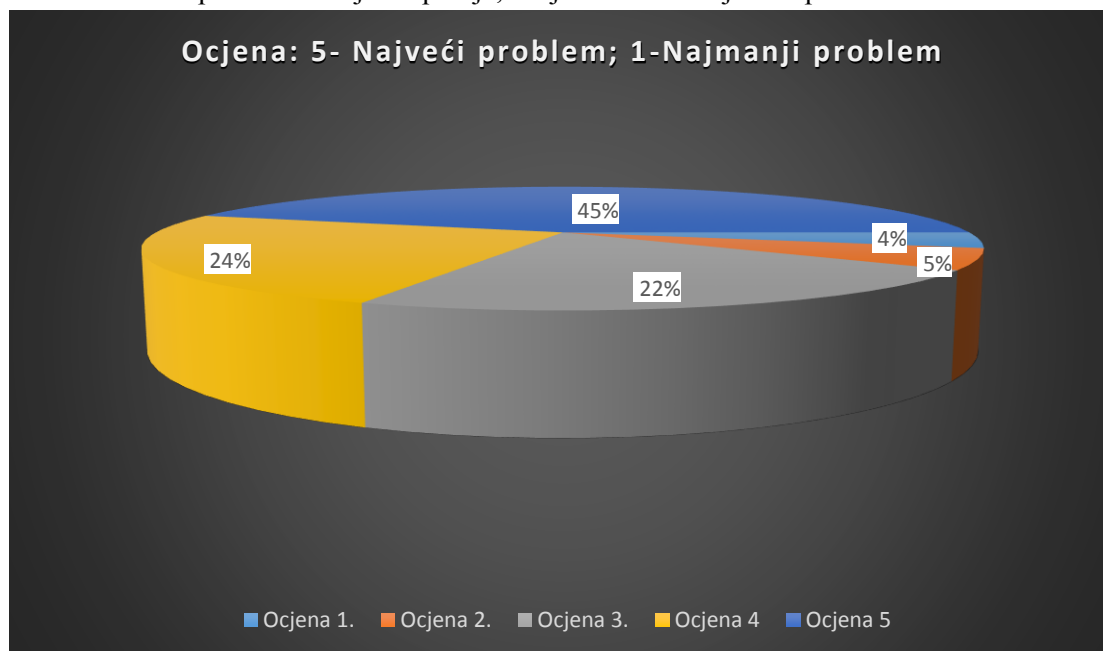
U narednom grafikonu prikazano je da je nekontrolisano odlaganje otpada prepoznato i označeno kao veliki problem.

Grafikon 13. Nekontrolisano odlaganje otpada

Divlje deponije

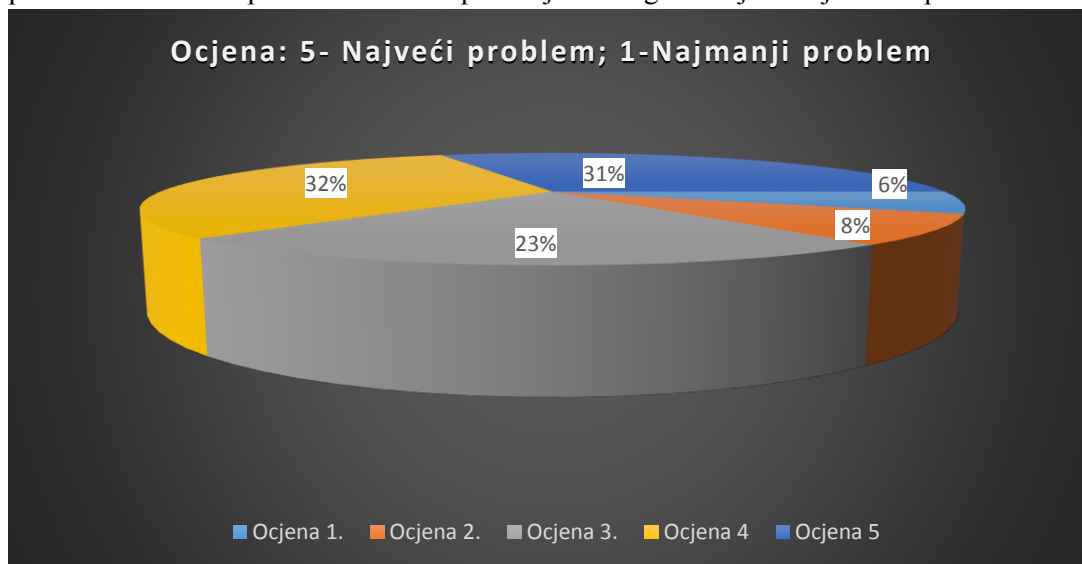
U predhodnom grafikonu prikazano je da je veliki problem nekontrolisano odlaganja otpada, a u ovom je također naznačen problem divljih deponija, što je svakako uzajamno povezano.

Grafikon 14. Divlje deponije

Bespravna, neplanska izgradnja

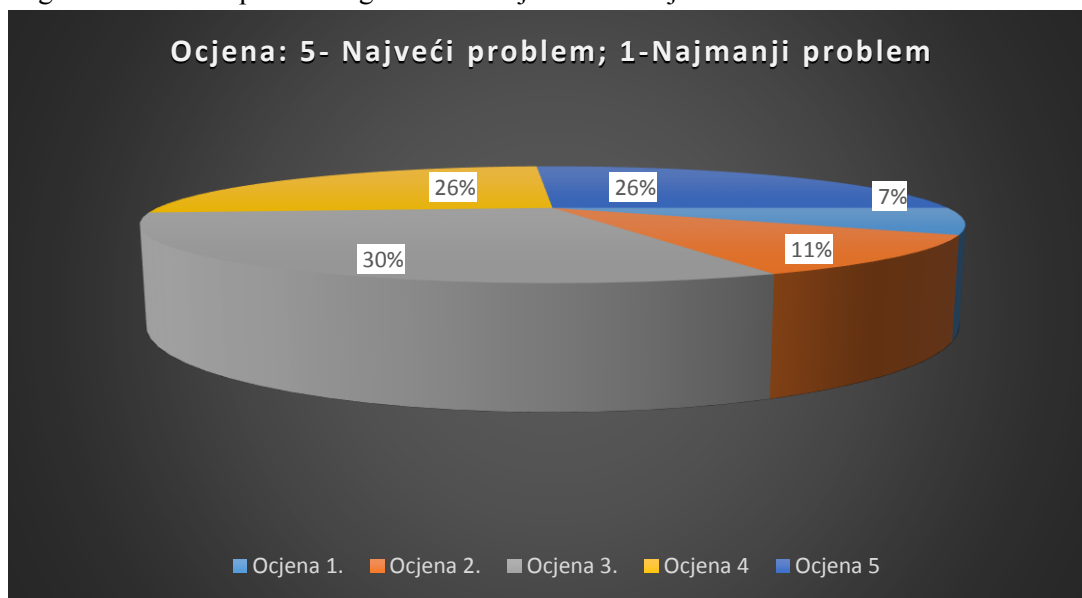
Ubrzana urbanizacija i razvoj prostora općine Konjic, povlači za sobom niz velikih prostornih problema. Rezultati provedene ankete pokazuju da su građani jako svjesni tih problema.

Grafikon 15. Bespravna, neplanska izgradnja

Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta

Ispitanici smatraju da su u njihovoj okolini prisutni problemi u biodiverzitetu, odnosno kroz svoje odgovore istakli su problem ugroženosti biljnih i životinjskih vrsta.

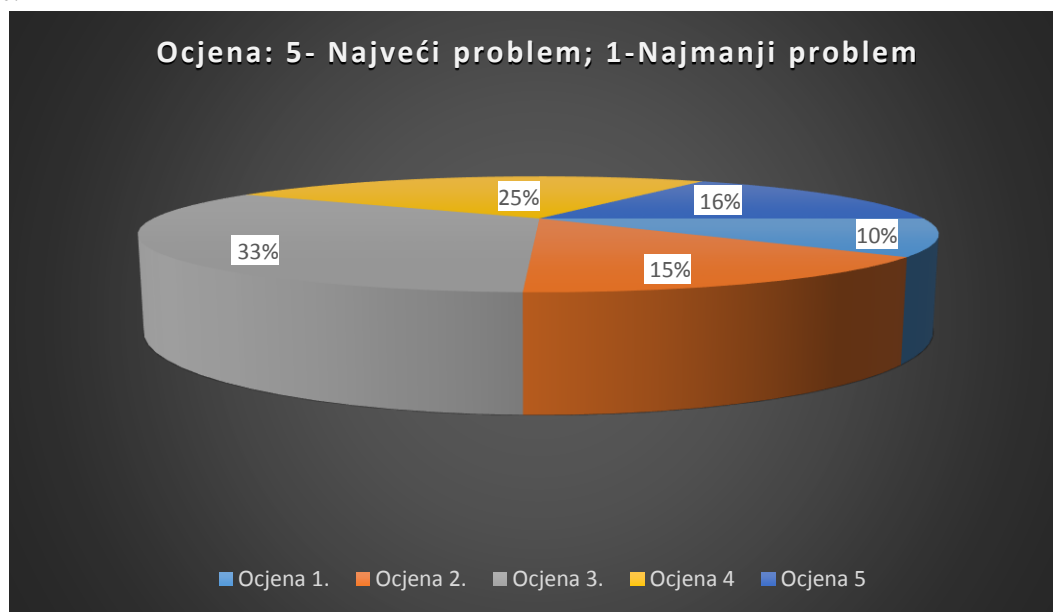

Grafikon 16. Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta

Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara

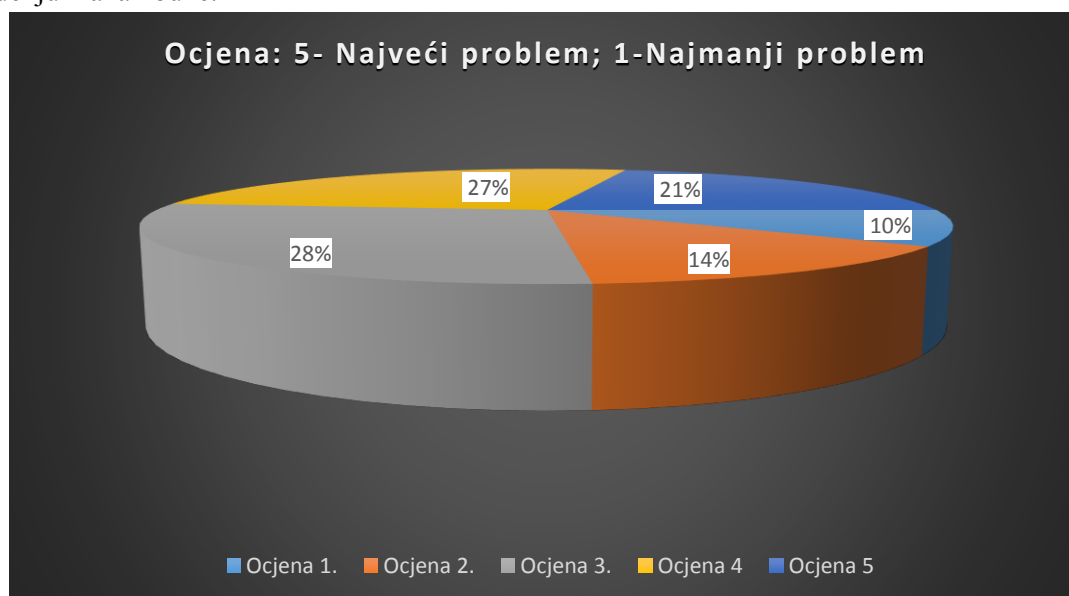
Kada je u pitanju zaštićenost kulturnohistorijskih dobara najviše ispitanika je odgovorilo ocjenom tri odnosno da to ne predstavlja veliki problem kada je upitanju zaštita okoliša na području općine Konjic.

Grafikon 17. Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara

Zagađenje zraka i buka

Na osnovu grafikona može se zaključiti da građani općine Konjic imaju zadovoljavajuće mišljenje zagađenju zraka i buke.

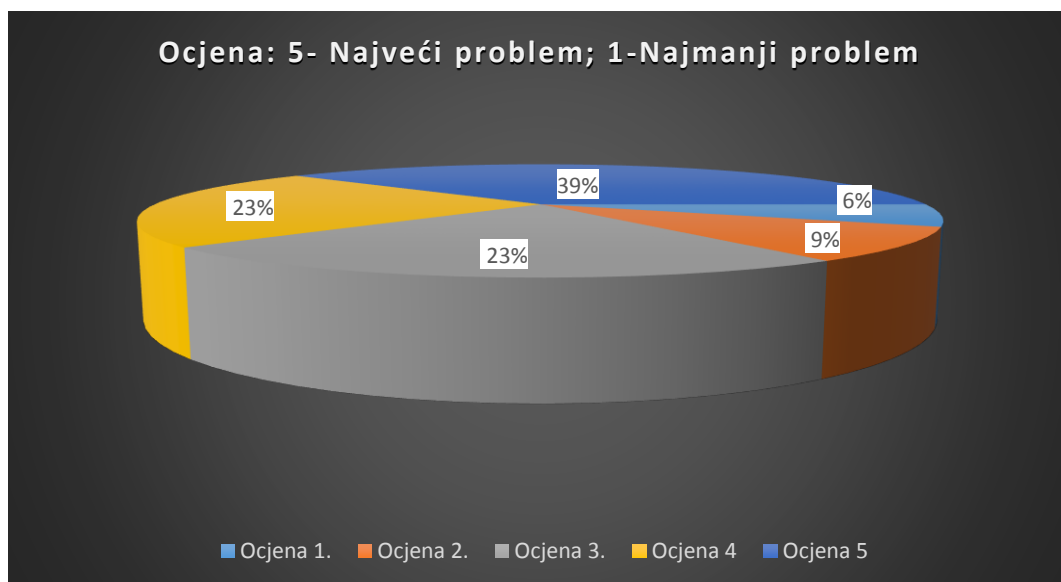

Grafikon 18. Zagađenje zraka i buka

Otpad (industrijski, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)

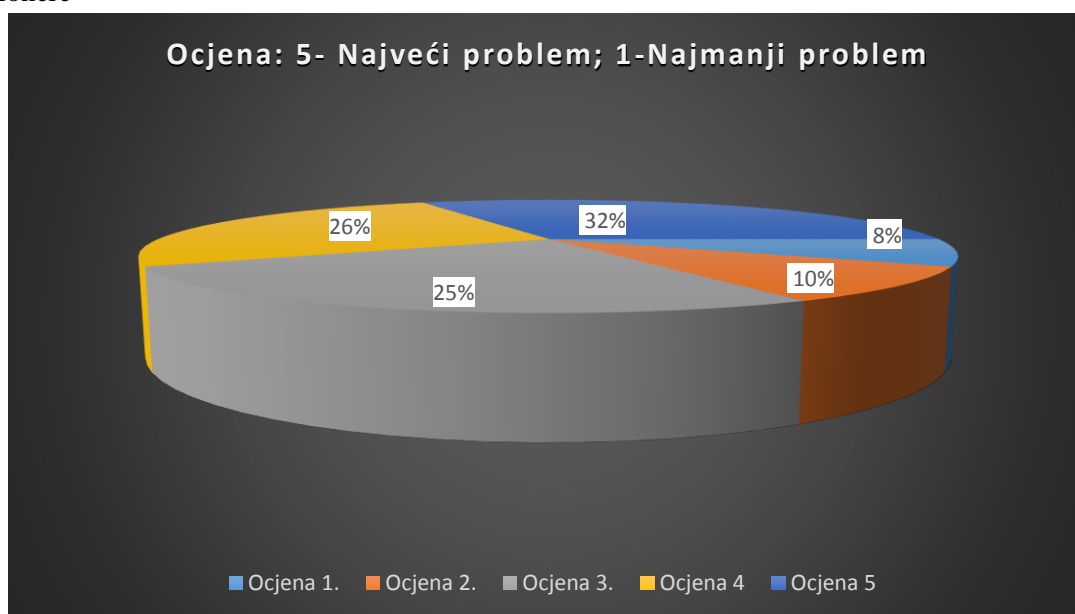
Na osnovu grafikona može se zaključiti da građani općine Konjic imaju problem sa otpadom. Većina njih misli da je to jedan od najvećih problema grada.

Grafikon 19. Otpad (industrijski, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)

Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere

Na osnovu grafikona vidljivo je da nema dovoljan broj socijalni ustanova kako za djecu tako i penzionere

Grafikon 20. Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzionere

PRILOG: SPISAK TABELARNIH, GRAFIČKIH I KARTOGRAFSKIH PRILOGA

Slika 1. Jablaničko jezero

Slika 2. Željeznički most na dionici pruge Sarajevo-Mostar – Čapljina

Slike 3 i 4. Proizvodnje sadnog materijala šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja na rasadniku Boračko jezero

Slika 5. Uža lokacija deponije „Repovački potok“

Slika 6. Situacija sanirane deponije „Repovački potok“

Slika 7. Prikaz izgrađene sortirnice

Slike 8 i 9. Prikaz unutrašnjosti sortirnice i procesa sortiranja otpada

Slika 10. Praonica točkova i donjeg postroja vozila

Tabela 1. Neka od polja na podtučju općine Konjic

Tabela 2. Meteorološka mjerenja

Tabela 3. Srednje mjesečne temperature

Tabela 4. Mjerenja na stanici Ivan sedlo

Tabela 5. Padavine

Tabela 6. Vjetrovi

Tabela 7. Brzine vjetrova

Tabela 8. Naseljena mjesta općine Konjic sa procjenama broja stanovnika prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva 2013. godine

Tabela 9. Veličinske kategorije naseljenih mjesta općine konjic sa ukupnim učešćem stanovnika prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva 2013. godine.

Tabela 10. Prekategorizacija cesta

Tabela 11. Detaljana potrošnja emisije CO₂ u sektoru saobraćaja

Tabela 12: Karakteristike površinskih voda na području Općine Konjic

Tabela 13 Vodovodni sistemi u nadležnosti jkp vik

Tabela 14. Vodovodni sistemi u nadležnosti mjesnih zajednica

Tabela 15. Kategorije korištenja zemljišta u općini Konjic

Tabela 16. Agrozone

Tabela 16. FAO klasifikacija i nacionalna klasifikacija

Tabela 17. Stanje šuma i drvne zalihe

Tabela 18. Prirodno naslijeđe

Tabela 19. Upravljanje otpadom

Tabela 20. Proizvođači industrijskog otpada

Tabela 21. Proizvođači otpada iz javnog sektora

Tabela 22. Procjena budućih količina otpada na području općine Konjic za period 2016. – 2020

Tabela 23. Maloljetnih počinioca krivičnih djela i broj izrečenih mjera prema maloljetnim licima u 2014. g.

Tabela 24. Korisnika stalne novčane pomoći po mjesnim zajednicama i pregled podnesenih zahtjeva za ostvarivanje prava na stalnu novčanu pomoć u 2014. godini

Tabela 25. Ostvarenih prava i podnesenih zahtjeva za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na posao sa psihičkim i fizičkim smetnjama u 2014. godini

Tabela 26. Isplaćenih jednokratnih novčanih pomoći iz budžeta Općine Konjic u 2014. god.

- Tabela 27. Institucionalnih oblika zaštite po mjesnim zajednicama u 2014. godini*
Tabela 28. Korisnici koji su ostvarili pravo kao CŽR u 2014. godini
Tabela 29. Ostvarenih prava na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta
Tabela 30. Raspored ambulanti i struktura kadra u 2014. godini
Tabela 31. Zaposleni po strukama i stepenima stručne spreme
Tabela 32. Frekvencija pregleda pacijenata i opterećenost po timu u ambulantama opšte i porodične medicine u 2014. godini
Tabela 33. Broj pregleda (uzrast 0 do 18 godina) u 2014. godini
Tabela 34. Zbirni izvještaj o radu konsultativno - specijalističkih službi za 2014. godine.
Tabela 35. Zbirni izvještaj o radu bolničkih odjeljenja, postelje i liječeni bolesnici u 2014. godini.
Tabela 36. Ukupan pregled ankete
Tabela 37. Urbani dio grada
Tabela 38. Ruralna područja

- Grafikon 1. Isplaćenih jednokratnih novčanih pomoći iz budžeta Općine Konjic u 2014. god*
Grafikon 2. Ostvarenih prava na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta
Grafikon 3. Prema dobnoj skupini
Grafikon 4. prema spolnoj strukturi
Grafikon 5. Zagađenje zraka iz saobraćaja
Grafikon 6. Zagađenje zraka nelegalnim spaljivanjem otpada, plastike, guma, otpad u kontejnerima

- Grafikon 7. Neracionalno korištenje voda*
Grafikon 8. Zagađenje vodotoka otpadnim vodama
Grafikon 9. Neizgrađena kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima
Grafikon 10. Pojava klizišta
Grafikon 11. Nedovoljno pošumljavanje
Grafikon 12. Nekontrolisana sječa šuma
Grafikon 13. Nekontrolisano odlaganje otpada
Grafikon 14. Divlje deponije
Grafikon 15. Bespravna, neplanska izgradnja
Grafikon 16. Ugroženost biljnih i životinjskih vrsta
Grafikon 17. Nedovoljna zaštićenost kulturnohistorijskih dobara
Grafikon 18. Zagađenje zraka i buka
Grafikon 19. Otpad (industrijski, mašinski, hemijski, građevinski, ulja, maziva, emulzije...)
Grafikon 20. Nedovoljan broj socijalnih ustanova za djecu i penzione

- Kartogram 1. Geografski položaj općine Konjic.*
Kartogram 2. Vodosnabdijevanja na području općine Konjic
Kartogram 3. Medicinski objekti na području općine Konjic